

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ SOSYAL
BİLGİLER, TARİH VE COĞRAFYA KAVRAMLARIYLA İLGİLİ
METAFORİK ALGILARININ METAFOR ANALİZİ YOLUYLA
İNCELENMESİ
(Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Örneği)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Samet KANTEKİN

**TRABZON
Haziran, 2018**

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ SOSYAL
BİLGİLER, TARİH VE COĞRAFYA KAVRAMLARIYLA İLGİLİ
METAFORİK ALGILARININ METAFOR ANALİZİ YOLUYLA
İNCELENMESİ**
(Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Örneği)
Samet KANTEKİN

**Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nce Yüksek
Lisans Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.**

Tezin Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Ebru DEMİRCİOĞLU

TRABZON
Haziran, 2018

KTÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Bu çalışma jürimiz tarafından İlköğretim Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir. 29 / 06 / 2018

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ebru DEMİRCİOĞLU

Üye : Prof. Dr. Rahmi ÇİÇEK

Üye : Doç. Dr. Selahattin KAYMAKCI

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

**Prof. Dr. Nevzat YİĞİT
Enstitü Müdür V.**

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Tezimin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalardan bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yaptığımı ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi, ayrıca bu çalışmanın Karadeniz Teknik Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonuca razı olduğumu bildiririm.

Samet KANTEKİN

29 / 06 / 2018

ÖN SÖZ

Bu araştırma sürecinde bilgi ve tecrübesiyle çalışmamı aydınlatan, bana sonsuz destek olan tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Ebru DEMİRCİOĞLU'na, çalışmam sırasında desteğini esirgemeyen ülkemizin değerli bilim insanlarından Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Dekanı Sayın Prof. Dr. İsmail Hakkı DEMİRCİOĞLU'na sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca çalışmama başlarken bana her defasında zaferin anlamını öğreten NBA yıldızı LeBron James'e ve çalışmamda sürekli beni motive eden babama, anneme, ablama ve enişteme, çalışmamı beraber yürüttüğüm değerli arkadaşım Meryem KEKEÇ'e, teşekkürlerimi sunarım. Araştırma kapsamında yapılan "tarih, sosyal bilgiler, coğrafya gibidir. Çünkü" ibarelerinin yer aldığı formları dolduran ve mülakat yaptığım bütün öğretmen adaylarına teşekkür ederim.

Haziran, 2018
Samet KANTEKİN

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖZET	VIII
ABSTRACT	X
TABLolar LİSTESİ.....	XI
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XIV
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XV
1. GİRİŞ.....	1
1. 1. Araştırmanın Amacı.....	2
1. 2. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi.....	3
1. 3. Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1. 4. Araştırmanın Varsayımları	4
1. 5. Tanımlar	4
2. LİTERATÜR TARAMASI.....	6
2. 1. Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler	6
2. 2. Sosyal Bilgilerin Amacı ve Önemi	8
2. 3. Türkiye’de Sosyal Bilgiler Eğitimi	10
2. 4. Tarih Dersinin Tanımı ve Amacı	11
2. 5. Coğrafya Dersinin Tanımı ve Amacı	12
2. 6. Metaforun Tanımı ve Özellikleri	14
2. 6. 1. Metaforun Türleri ve İşlevleri	15
2. 6. 2. Metaforun Öğretimdeki Yeri	19
2. 6. 3. Metafor ve Analoji	20
2. 7. Sosyal Bilgiler, Tarih ve Coğrafya Kavramları ile İlgili Doğrudan ve Dolaylı Olarak Yapılmış Olan Makale ve Tez Araştırmaları	20
2. 8. Literatür Taramasının Sonucu	28
3. YÖNTEM	31
3. 1. Araştırma Modeli	31
3. 1. 1. Araştırmanın Tasarlanması	32
3. 2. Çalışma Grubu	33

3. 3. Verilerin Toplanması.....	33
3. 3. 1. Veri Toplama Araçları	33
3. 3. 2. Verileri Toplama Süreci.....	34
3. 3. 3. Verilerin Analizi	35
4. BULGULAR.....	37
4. 1. Anketle İlgili Bulgular.....	37
4. 1. 1. Sosyal Bilgiler Kavramına Yönelik Alt Probleme İlişkin Bulgular	37
4. 1. 1. 1. Aydınlatıcı olarak sosyal bilgiler.....	38
4. 1. 1. 2. Birçok Parçasıyla Bütün Olarak Sosyal Bilgiler	41
4. 1. 1. 3. Geçmiş Aydınlatan Sosyal Bilgiler	47
4. 1. 1. 4. İhtiyaç Olarak Sosyal Bilgiler	49
4. 1. 1. 5. Kötümser ve Olumsuzluk Olarak Sosyal Bilgiler	50
4. 1. 1. 6. Olmazsa Olmaz Sosyal Bilgiler.....	52
4. 1. 1. 7. Toplumu Yansıtan Olarak Sosyal Bilgiler	53
4. 1. 1. 8. Yaşam Olarak Sosyal Bilgiler	54
4. 2. 2. Tarih Kavramının Metaforik Algıları	55
4. 2. 2. 1. Bilinmez Olarak Tarih	56
4. 2. 2. 2. Biriken, Çoğalan, Parçalarıyla Tarih	57
4. 2. 2. 3. Geçmiş Aydınlatan Tarih.....	59
4. 2. 2. 4. Geleceği Aydınlatan ve Rehber Olan Tarih.....	61
4. 2. 2. 5. Gurur Verici Olarak Tarih.....	65
4. 2. 2. 6. Her Şeyi Kaydeden Tarih.....	66
4. 2. 2. 7. Mücadele Olarak Tarih	68
4. 2. 2. 8. Objektif, Tarafsız ve Gerçekçi Olarak Tarih	68
4. 2. 2. 9. Olmazsa Olmaz, İhtiyaç ve Vazgeçilmez Olarak Tarih.....	69
4. 2. 2. 10. Olumsuz Olarak Tarih.....	71
4. 2. 2. 11. Ölümlü Olarak Tarih	72
4. 2. 2. 12. Ölümsüz Olarak Tarih.....	73
4. 2. 2. 13. Öznel Olarak Tarih	74
4. 2. 2. 14. Tamamlayıcı ve Barındırıcı Olarak Tarih	74
4. 2. 2. 15. Tekrarlanan tarih	75
4. 3. 3. Coğrafya Kavramının Metaforik Algıları.....	76
4. 3. 3. 1. Alışkanlık Olarak Coğrafya	76
4. 3. 3. 2. Araştırma, İnceleme Olarak Coğrafya.....	77
4. 3. 3. 3. Bilinmezlik Olarak Coğrafya.....	78
4. 3. 3. 4. Birleştirici, Barındırıcı ve Bütünleştirici Olarak Coğrafya	80

4. 3. 3. 5. Değişkenli ve Şartlı Olarak Coğrafya	82
4. 3. 3. 6. Mücadele Olarak Coğrafya	84
4. 3. 3. 7. Öğretici Olarak Coğrafya	85
4. 3. 3. 8. Özgün Olarak Coğrafya	87
4. 3. 3. 9. Vazgeçilmez Olarak Coğrafya	88
4. 3. 3. 10. Yaşam Kaynağı Olarak Coğrafya	89
4. 4. Mülakata İlişkin Bulgular	90
4. 4. 1. Metafor Nedir? Sorusunun Analizi	90
4. 4. 2. Metafor Neden Önemli Olabilir? Sorusunun Analizi:.....	91
4. 4. 3. Metafor Yazma ile İlgili Eğitim Durumunuz Nedir? Sorusunun Analizi	93
4. 4. 4. Tarih, Sosyal Bilgiler ve Coğrafya Kavramlarının Her Biri ile İlgili Sizce En İyi Temsil Eden 5 Adet Metafor Yazabilir Misiniz? Sorusunun Analizi	93
4. 5. 1. Bu Konuda Söylemek İstedığınız Başka Bir Şey Var Mı? Sorusunun Analizi	100
5. TARTIŞMA	101
5. 1. Sosyal bilgiler Kavramına İlişkin Tartışma	101
5. 2. Tarih Kavramına İlişkin Tartışma	102
5. 3. Coğrafya Kavramına İlişkin Tartışma	103
5. 4. Mülakatlara İlişkin Tartışma	103
6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	105
6. 1. Sonuçlar	105
6. 1. 1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	105
6. 1. 2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	106
6. 1. 3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	106
6. 1. 4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	107
6. 2. Öneriler	108
6. 2. 1. Araştırma Sonuçlarına Yönelik Öneriler	108
6. 2. 2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	108
7. KAYNAKLAR	109
8. EKLER	116
9. ÖZ GEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ.....	119

ÖZET

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler, Tarih ve Coğrafya Kavramlarıyla İlgili Metaforik Algılarının Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi

Metaforlar söylenilmek isteneni daha az sözcükle daha etkili ve kalıcı bir şekilde söylemeye yarayan bir sanattır. Metafor bilim için vazgeçilmez bir benzetme sanatıdır. Metaforlar bilimsel çalışmalarda günümüzde artarak devam etmektedir. Araştırma yöntemi olarak kullanılan metaforla ilgili araştırmalar gün be gün katlanarak bilgi dünyasında kendisine yer bulmaktadır. Mecaz yoluyla kavramların düşünülmesi dolaylı ve etkili bir biçimde meydana gelir ve hedefteki kavram daha net bir biçimde anlaşılır olur. Bu çalışma sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler, tarih ve coğrafya kavramlarıyla ilgili metaforik algılarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu amaca ulaşmak için, nitel araştırma türlerinden metafor (mecaz) yöntemi kullanılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenliği son sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler, tarih ve coğrafya kavramlarına yükledikleri anlamlara ilişkin metaforları belirlemek amacıyla mecazlar yoluyla veri toplama formu kullanılmıştır.

Bu amaçla her bir öğretmen adayına sırasıyla tarih, coğrafya ve sosyal bilgiler gibidir. Çünkü ibaresi tamamlattırılmıştır. Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler, tarih ve coğrafya kavramlarından sahip oldukları metaforları ortaya çıkarmak için, öğretmen adaylarının her birine bu şekilde oluşan form verilerek veriler elde edilmiştir. Elde edilen metaforlar sonucunda eşit dağılımlı oranla 6 erkek ve 6 kız öğrenci olmak üzere 12 öğretmen adayı ile mülakat yapılmıştır. Elde edilen mülakat verileri betimsel yöntemle analiz edilmiştir. Çalışma grubunu 2017-2018 eğitim-öğretim yılı Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi 4.sınıf sosyal bilgiler öğretmenliğinde öğrenim görmekte olan 37 erkek ve 52 kız olmak üzere toplamda 89 sosyal bilgiler öğretmen adayı oluşturmuştur.

Çalışma grubundan elde edilen verilerin analiz edilmesi ve yorumlanmasında içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Üretilen metaforlar ile sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tarih, coğrafya ve sosyal bilgiler kavramlarına yönelik bakış açıları ortaya koyulmuştur. Üretilen metaforlar, öğrencilerin tarih, sosyal bilgiler ve coğrafya kavramına bakış açısını ortaya koyan bir araç oluşturmuştur. Sonuç olarak öğretmen adaylarının yeteri düzeyde metafor üretemedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarının tarih, sosyal bilgiler ve coğrafyayla ilgili oluşturdukları metaforlar detaylı şekilde kategorileştirilmiştir. Araştırma sonucunda metaforun önemi öğretmen adayları tarafından daha iyi fark edilebilir hale

gelmiştir. Metaforların yaratıcılık ve öğrenmeyi kolaylaştırma etkisiyle kavram öğretiminde sosyal bilgiler eğitiminde başarıyı artırması sağlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Coğrafya, Metafor, Öğretmen Adayı, Sosyal Bilgiler, Tarih.

ABSTRACT

Social Studies Through Metaphor Analysis Of Metaphorical Perceptions Of Teacher Candidates About Concepts Of Social Studies, History And Geography

Metaphors are an art that is more effective and lasting than words. Metaphor is an essential art of analogy for Science. Metaphors continue to grow in scientific studies today. Research on the metaphor used as a method of research takes place in the world of information day by day. Thinking of concepts through metaphor occurs indirectly and effectively, and the concept in the target becomes clearer. This study was conducted to determine the metaphorical perceptions of Social Studies, history and geography of teacher candidates. To achieve this goal, a metaphor (metaphor) method was used from qualitative research types. In order to determine the metaphors related to the meanings of Social Studies, history and geography of the senior year students, data collection form was used through metaphors. For this purpose, each teacher candidate, respectively, history, geography and Social Studies it's like that. Because..... . the phrase is completed. In order to reveal the metaphors of teacher candidates from the concepts of social studies, history and geography, each teacher candidate was given a form that formed in this way and data were obtained. As a result of the metaphors obtained, interviews were conducted with 12 teacher candidates, including 6 male and 6 female students, with equal distribution. The interview data was analysed using descriptive methods. Study group 2017-2018 academic year Karadeniz Technical University Faculty of Education 4.a total of 89 Social Studies teacher candidates, including 37 male and 52 female, were educated in the Social Studies teacher. Content analysis technique was used to analyze and interpret the data obtained from the Study Group. Social Studies teacher candidates ' perspectives on the concepts of history, geography and social studies have been introduced with the produced metaphors. Produced metaphors have created a tool that demonstrates the students ' perspective on history, Social Studies and geography. As a result, it was concluded that prospective teachers could not produce enough metaphors. The metaphors of teacher candidates related to history, Social Studies and geography have been categorized in detail. The importance of metaphor as a result of the research has become more noticeable by teacher candidates. The effect of metaphors to facilitate creativity and learning can be achieved by increasing success in Social Studies education.

Keywords: Geography, Metaphor, The Teacher Candidate, Social Studies, History.

TABLORAR LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Öğrenme Alanları ve Kazanım Sayıları.....	9
2.	Sosyal Bilgiler, Tarih ve Coğrafya Kavramları ile İlgili Doğrudan ve Dolaylı Olarak Yapılmış Olan Makale Araştırmaları	22
3.	Sosyal Bilgiler, Tarih ve Coğrafya Kavramları ile İlgili Doğrudan ve Dolaylı Olarak Yapılmış Olan Tez Araştırmaları.....	26
4.	Aydınlatıcı Olarak Sosyal Bilgiler Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları	38
5.	Birçok Parçasıyla Bütün Olarak Sosyal Bilgiler Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları	41
6.	Geçmişini Aydınlatan Sosyal Bilgiler Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları	48
7.	İhtiyaç Olarak Sosyal Bilgiler Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Sayısı ve Frekansları	49
8.	Kötümser ve Olumsuzluk Olarak Sosyal Bilgiler Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları	50
9.	Olmazsa Olmaz Sosyal Bilgiler Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları	52
10.	Toplumunu Yansıtan Olarak Sosyal Bilgiler Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları	53
11.	Yaşam, Hayat Olarak Sosyal Bilgiler Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları	54
12.	Bilinmez Olarak Tarih Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları	56
13.	Biriken, Çoğalan, Parçalarıyla Tarih Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları	57
14.	Geçmişini Aydınlatan Tarih Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları	59
15.	Geleceğini Aydınlatan ve Rehber Olan Tarih Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları	62
16.	Gurur Verici Olarak Tarih Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları	65

17.	Her Şeyi Kaydeden Tarih Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları	66
18.	Mücadele Olarak Tarih Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları	68
19.	Objektif, Tarafsız ve Gerçekçi Olarak Tarih Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları	68
20.	Olmazsa Olmaz, İhtiyaç ve Vazgeçilmez Olarak Tarih Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları	70
21.	Olumsuz Olarak Tarih Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları	71
22.	Ölümlü Olarak Tarih Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları	72
23.	Ölümsüz Olarak Tarih Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları	73
24.	Öznel Olarak Tarih Katılımcıların Sayısı ve Frekansları	74
25.	Tamamlayıcı ve Barındırıcı Olarak Tarih Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları	75
26.	Tekrarlanan Tarih Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları	76
27.	Alışkanlık Olarak Coğrafya Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları	77
28.	Araştırma, İnceleme Olarak Coğrafya Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları	78
29.	Bilinmezlik Olarak Coğrafya Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları	79
30.	Birleştirici, Barındırıcı ve Bütünleştirici Olarak Coğrafya Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları	80
31.	Değişkenli ve Şartlı Olarak Coğrafya Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları	83
32.	Mücadele Olarak Coğrafya Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları	84
33.	Öğretici Olarak Coğrafya Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları	85
34.	Özgün Olarak Coğrafya Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları	87

35.	Vazgeçilmez Olarak Coğrafya Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları	88
36.	Yaşam Kaynağı Olarak Coğrafya Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları	89
37.	Birçok Parçasıyla Bütün Olarak Sosyal Bilgiler Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları	94
38.	Öğretici Olarak Sosyal Bilgiler Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları	95
39.	İhtiyaç Olarak Sosyal Bilgiler Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları	96
40.	Geçmiş Aydınlatan Olarak Tarih Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları	97
41.	Bilinmez ve Gizemli Olarak Tarih Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları	97
42.	Ölümsüz Olarak Tarih Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları	98
43.	Her Şeyi Kaydeden Tarih Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları	98
44.	Mücadele Olarak Coğrafya Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları	99
45.	Vazgeçilmez Olarak Coğrafya Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları	100

ŞEKİLLER LİSTESİ

<u>Şekil No</u>	<u>Şekil Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	Sosyal bilgiler öğretimde yaklaşımlar	8
2.	Metafor ilişkisinde yer alan üç tane temel öge	14
3.	Metaforun işlevleri	16
4.	Lakoff ve Johnson'un metafor türleri	17
5.	Morgan'a göre metaforların sınıflandırılması	17
6.	Benzeyenle benzetilenin üstü kapalı ya da açık bağlantı kurulması açısından metafor türleri	18
7.	Araştırma kapsamında yapılan çalışmaların akış şeması	33
8.	Metaforun önemi hakkındaki katılımcı görüşleri.....	92
9.	Metaforun eğitimdeki yeri hakkında katılımcı görüşleri	93

KISALTMALAR LİSTESİ

- MEB** : Milli Eğitim Bakanlığı
NCSS : Sosyal Bilgiler Ulusal Konsey
E1 : Anket Yapılan Erkek Öğretmen Adayı
K1 : Anket Yapılan Kadın Öğretmen Adayı
Ö. E. 1: Mülakat Yapılan Erkek Öğretmen Adaylarından Birisi
Ö. K. 1: Mülakat Yapılan Kadın Öğretmen Adaylarından Birisi

1. GİRİŞ

İnsanoğlu duygu, düşünce ve bilgilerini aktarabilmek, anlatabilmek veya ifade edebilmek için farklı yollar arayışına girmektedir. Toplum içinde doğup, yaşayan insanoğlu olarak bizlerin diğer insanlarla iletişim kurup ve fikir alışverişinde bulunmamız en temel ihtiyaçlarımızdan birisidir. İnsanoğlu içinde bulunduğu toplumla fikir alışverişi yaparken aynı zamanda da bilgi birikimi elde etmektedir. Nasıl ki her birey farklı bir fikre, duyguya veya kişiliğe sahipse aynı şekilde her bireyin bilgi birikimi de farklı olacaktır. Çünkü her birey durumları, olayları ve yaşananları kendi dünyasından görecektir ve böylece başkalarına anlatırken de kendi dünyasıyla, kendi kelimeleriyle ifade edecektir. Farklı toplumların ve farklı insanların sağlıklı bir şekilde anlaşabilmesi için benzer bir algıya sahip olmaları gerekmektedir. Sağlıklı bir toplumun oluşmasında en önemli rol ise eğitim sistemine düşmektedir. Eğitim sisteminin temel amacı ise topluma uygun ve nitelikli vatandaşlar yetiştirerek ülkenin gelişmesine katkı sağlamaktır (Koç, 2014). Değişen dünya ve topluma karşı bireyler, gerekli olan bilgi, beceri ve tutumları eğitim sayesinde kazanırlar (Kalıpcı, 2008).

Sosyal bilimlerin doğmasında, insanlık tarihinin başlangıcından bu yana toplumsal ve bireysel sorunlara çözüm arama çabaları neden olmuştur. Toplum içerisinde yaşayan insanoğlu belirli görevleri üstlenmiş ve toplumun ihtiyaçlarına cevap vermek zorunda kalmıştır. Bu süreç içerisinde belirli sorunlar meydana gelmiş ve böylece sosyal bilimlere sorun çözme görevi yüklenmiştir. Sosyal bilimlerin görevlerinden biri de toplumda yer alan bireylere gerekli beceri, bilgi ve tutumların kazandırılmasıdır (Akhan, Kılıçoğlu ve Gedik, 2014). Disiplinler arası bir yapıya sahip olan sosyal bilgiler diğer sosyal bilim disiplinlerinin ürettiği bilimsel bilgilerden, tarih, coğrafya, felsefe, sosyoloji ve ekonomi gibi bilim dallarından beslenerek öğrenciye toplumsal kişilik kazandırmak ve başka bir deyişle onun iyi bir vatandaş haline getirmektir (Mazman – Budak ve Er - Tuna, 2013).

Sosyal bilgiler ise insanoğlunun çevresiyle etkileşimini geçmiş, gelecek ve bugün bağlamında ele alan bir ilköğretim dersidir (Bitlisli, 2014). Aynı zamanda sosyal bilgilerin en büyük görevi bireyin yaşadığı topluma ve değişen dünya sistemine hazır hale getirmektir (Kaz, 2013). 4, 5, 6 ve 7. sınıflarda ders olarak okutulan sosyal bilgilere ait yedi farklı öğrenme alanı yer almaktadır. Bunlar “birey ve toplum, kültür ve miras, insanlar, yerler ve çevreler, bilim, teknoloji ve toplum, üretim, dağıtım ve tüketim, etkin vatandaşlık, küresel bağlantılar” şeklindedir. Sosyal bilgiler müfredatında değerler, beceriler ve kavramlar önemli yer almaktadır. Özellikle kavram öğretiminde anlam kargaşası veya kavram yanılığlarının önüne geçilmesi gerekmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018).

Sosyal bilgiler dersi kişiyi aktif hale getiren sağlayan yapılandırmacı yaklaşıma uygun şekilde düzenlenmiştir. Yapılandırmacı yaklaşımda önemli olan öğrenciyi aktif şekilde derse katılmasını ve onun aktif olarak düşünmesini sağlamaktır. Kızılabdullah (2008) yapılandırmacı yaklaşımda önemli olan öğrenen ve öğrenenin ilgi odağıdır. Öğrenen neyi nasıl öğrendiğinin farkına vararak kendi bilgi transferini oluşturmaktadır. Aynı zamanda öğrenenin sosyal çevresi ve tecrübeleri öğrenme sürecinin bir parçasıdır. Öğrencinin bilişsel süreci öğrenmede aktif rol alır. Yapılandırmacı yaklaşıma hizmet eden bir öğretim aracı ise metaforlardır. Saban, Saban ve Koçbekler (2006) metaforlar zihnimizde var olanları ortaya koymada, olayları ve durumları daha iyi anlamamızda yardımcı olan en güçlü araçlardan biridir. Metaforlar dünyaya farklı bakış ile bakılmasında yardımcı olmakta ve açıklanamayan durumların açıklanmasında rol almaktadır. Zihnimizdekilerin şekillenmesinde yardımcı olan metaforlar, ifadeleri ve düşünceleri güçlendirir, Böylece insanın zihnindeki durumun net olarak ortaya çıkması açısından fayda sağlamaktadır (Gömleksiz, Ülkü - Kan ve Öner, 2012). Metaforlar özellikle yeni bir öğrenme gerçekleşeceğinde öğrenmeyi kolaylaştırmak ve akılda kalıcılığını sağlamak için de gereklidir (Öztürk, 2007). Metaforlar sayesinde kavram yanılgılarının ve karmaşıklarının önüne geçilmektedir.

Vadeboncoeur ve Torres (2003) eğitimin çeşitli alanlarında kullanılan metaforlar, düşünceyi geliştirme ve öğretmen yetiştirmede de bir araçtır. (Aslan ve Bayrakçı, 2016). Metaforlar her alanda olduğu gibi gerek sosyal bilimlerde gerekse fen bilimlerinde sıkça kullanılmaktadır.

Sosyal bilgiler bünyesinde pek çok kavramı barındırmaktadır ve bu kavramların öğretimi oldukça önemlidir. Ayrıca kavramlar arasında somut kavramların yanında soyut kavramlarda yer almaktadır. Soyut kavramların öğretimi ise diğerlerine göre bir hayli daha zordur. Soyut kavramların öğretimesin de ise somut kavramlardan yararlanırız. Bu sırada ise soyut ve anlaşılması zor olan konuların daha anlaşılır hale gelmesinde metaforlardan yararlanmak en mantıklı yoldur. Metaforlar zihinlerimizdekileri aktarmada yardımcı olurken, anlatmak istediklerimizi de diğer anlamlarla değişik şekillerde ifade etmemizde yardımcı olur (Er - Tuna ve Mazman - Budak, 2013).

1. 1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler, tarih ve coğrafya kavramlarıyla ilgili metaforik algılarını metafor analizi yoluyla belirlemektir. Bu temel amaç çerçevesinde aşağıdaki alt amaçların yanıtları aranmıştır:

1. Sosyal bilgiler öğretmen adayları sosyal bilgiler kavramına yönelik algılarını hangi metaforlar aracılığı ile açıklamaktadır?

2. Sosyal bilgiler öğretmen adayları tarih kavramına yönelik algılarını hangi metaforlar aracılığı ile açıklamaktadır?
3. Sosyal bilgiler öğretmen adayları coğrafya kavramına yönelik algılarını hangi metaforlar aracılığı ile açıklamaktadır?
4. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının metafor kavramına yönelik algıları nelerdir?

1. 2. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi

Disiplinler arası bir öğretim programıyla oluşturan ve okullarda 4. sınıftan başlayarak yıllarca okutulan sosyal bilgiler dersi, etkin ve nitelikli vatandaş yetiştirme, toplumla bağ kurma, geçmiş mirasa sahip çıkma ve kültürel aktarım süreci için çok önemlidir. Sosyal bilgiler denilince akla tarih, coğrafya ve vatandaşlık dersleri gelmektedir ve sosyal bilgiler öğretimi bu dersler aracılığı ile birçok bilgi, beceri ve tutum öğrenciye kazandırılmak istenmektedir (Dilek, 2002). Sosyal bilgiler öğretim programı içerisinde coğrafya ve tarih konuları ile birden fazla kazanım, beceri ve değer yer almaktadır. Bunların öğrenciye kazandırılmasındaki en büyük sorumluluk ise sosyal bilgiler öğretmenlerine aittir. Tarih konularının öğretimi, bireyin var olduğu toplumu tanıması, yaşadığı ortama ayak uydurması ve milli bilincinin gelişmesi açısından oldukça önemlidir (Altunay ve Kılıç, 2011).

Coğrafya öğretimi ise bireylere yaşadıkları çevreyi tanıtmaları, hem kendi ülkelerini hem de diğer dünya ülkelerinin özelliklerini kavramaları açısından gerekli bir derstir (Alim ve Girgin, 2004). Görüldüğü gibi gerek sosyal bilgiler gerekse tarih ve coğrafya öğretimi bireylerin hayatlarında olmazsa olmaz bilgileri içermektedirler. Bu bilgiler bireylere kazandırılırken, onların yaşamlarından ne kadar çok örnekler verilir ve zihinleri aktif hale getirilirse bilgilerin kalıcı hale getirilmesi de o kadar kolay olacaktır. Buradaki en önemli görev ise sosyal bilgiler öğretmenlerine düşmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin bu görevi en iyi şekilde yerine getirebilmeleri için kendi alanlarına çok iyi hâkim olmak zorundadırlar.

Sosyal bilgiler, tarih ve coğrafya kavramlarının sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bilmesi gereken temel kavramlardır. Bu kavramların bilinmemesi halinde iyi bir sosyal bilgiler öğretmeni olunamayacağı açıktır. Öğrencilere okul hayatı boyunca her dönemde kullanabilecekleri en önemli bilgi sağlama yolu ve etkinliklerden biri de metaforlardır. Metaforlar gerek mantık yürütme, gerekse bilgiler arası transferde bir köprü olma sürecinde oldukça önemlidirler. Düşünmeyi sağlayan ve zihni aktif hale getiren metaforlar bilgilerin, kavramların olay ve olguların öğrenilmesini kolaylaştırmakta ve bilgileri daha kalıcı hale getirmektedir (Bayrakçı ve Aslan, 2006).

Metaforlar üzerinde şu ana kadar farklı alanlarda pek çok çalışma yapılsa da sosyal bilgiler öğretmen adaylarıyla daha önce sosyal bilgiler, tarih ve coğrafya kavramlarına

yönelik çalışmaya rastlanılmamıştır ve bu çalışmayla bu alandaki boşluğun doldurulması amaçlanmıştır. Elde edilecek verilerle öğretmen adaylarının sosyal bilgiler, tarih, coğrafya kavramlarına ne tür anlamlar yükledikleri ve bu kavramlarla ilgili bilgi düzeyleri ortaya çıkarılacaktır. Çalışmayla sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler, tarih ve coğrafyayla ilgili metaforik algıları ortaya konulacak ve öğretmen adaylarının bu kavramlar hakkındaki zihinsel şeması ortaya çıkarılacaktır. Ayrıca bu çalışmadan elde edilen veriler ile sosyal bilgiler öğretmenliği öğretim programında yer alan tarih ve coğrafya derslerinin şekillenmesine ışık tutabilir. Elde edilen veriler sosyal bilgiler öğretmenliği programlarında yer alan ders kitaplarının geliştirilmesinde tutum sağlayabilir.

Çalışma öğretmen adaylarının bilgi düzeylerini ortaya koymasından önemlidir. Ayrıca araştırma ile ilgili elde edilen bulguların metafor hakkında gelecekte yapılacak araştırmalar için bir ön çalışma niteliğinde katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

1. 3. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. 2017 - 2018 eğitim öğretim yılı ile sınırlıdır.
2. Trabzon ili Fatih Eğitim Fakültesi'nde sosyal bilgiler öğretmenliği 4.sınıfında öğrenim görmekte olan toplam 89 kişi ile sınırlıdır.
3. Yapılan mülakattan toplam 12 öğrenci ile sınırlıdır.

1. 4. Araştırmanın Varsayımları

1. Çalışma sonucu süreçte yapılan kategorileştirmenin objektif olarak değerlendirildiği,
2. Araştırma için seçilen örneklem grubunun evreni temsil ettiği,
3. Araştırma sırasında öğrencilerden istenen bilgilerin öğrenciler tarafından içtenlikle verilmiş oldukları varsayılmaktadır.

1. 5. Tanımlar

Sosyal Bilgiler: Sosyal ve beşeri ilimlerin bilgi ve yöntemlerinden yararlanarak etkin vatandaş yetiştirmeyi amaçlayan öğretim programıdır (Öztürk, 2012).

Metafor: X olgusunun Y olgusu gibi belirtilmesiyle oluşan zihinsel araçlardan biridir (Saban, 2008).

Tarih: Geçmişte yaşamış insan topluluklarının siyasi, sosyal, ekonomik, dini ve kültürel etkinliklerini, bunların birbirleriyle ve diğer toplumlarla olan etkileşimlerini yer ve zaman belirterek, neden - sonuç ilişkisi içerisinde kronolojik sırayla ele alarak inceleyen ve günümüze ışık tutan bir bilim dalıdır (Bulut, 2011, 27).

Coğrafya: Temelde bir yeryüzü ilmi olan coğrafya, insan – çevre etkileşimini ve sonuçlarını ele alan dünyayı tanıtan ilimdir. Coğrafya adı, Grekçe (eski Yunanca) kökenli gé (je=yer, yeryüzü) ve graphé (grafe=tasvir) terimlerinden oluşmakta ve bunlardan ge=je veya jeo=yer, yeryüzü, dünya gibi anlamlara ifade ederken; Graphe (grafe) ise, tasvir yani, yazı ve şekillerle anlatmak demektir (Doğanay, 2011).

2. LİTERATÜR TARAMASI

2. 1. Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler

İnsan çevresiyle sürekli etkileşim içinde olan sosyal bir varlıktır. İnsanoğlu etkileşim içinde olduğu bu çevreyi sürekli değiştirmekte ve bu değişim içinde kendisi de değişmektedir (Şirin, 2012). Bu noktadan hareketle sosyal bilimler bu değişim ve gelişim sürecini inceleyen bir bilimdir. Sosyal bilimler ve sosyal bilgiler çoğu zaman birbiri yerine kullanılsa da bu yanlış bir kullanımdır. Çünkü bu iki kavram birbirinden tamamen farklı ve ayrı bir alana ait kavramlardır (Aktürk, 2012). İlk olarak bu iki kavramı tanımlayarak var olan belirsizlikleri ortadan kaldırmak gerekmektedir. İnsanı ve onun ortaya koyduklarını inceleyen sosyal bilimlerin 19. yüzyılda bilimsellik kazandığı görülmektedir.

Ayrıca sosyal bilimlerin tam anlamıyla ne olduğu konusunda ki tartışmalar ise daha hala devam etmektedir. (Demircioğlu, 2014). Kabapınar (2007) sosyal bilimleri, toplumu ve toplumun içerisinde yer alan insanın yaşamını, geçmiş ve günümüzle bağlantılı olarak ele alan ve onlarla bilimsel bilgi üreten disiplinler bütünü olarak tanımlamıştır. Çelikkaya (2002) insanoğlunun günlük yaşamıyla iç içe olan, birden fazla alanı içinde barındıran ve yıllardır ders olarak okutulan sosyal bilgiler, Amerika Birleşik Devletleri'nde 1892 yılında toplanan Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS) tarafından ülkede "ulus toplum" anlayışını oluşturmak için tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgilerinden oluştuğunu belirtmiş ve 1916'da sosyal bilgiler teriminin ilk kez kullanılmasıyla sosyal bilgiler için "insana ait olan bilgiler sosyal bilgilerdir." şeklinde bir tanım yapmıştır.

Zamanla değişime ve gelişime uğrayan sosyal bilgiler, sosyal bilimlerin sorunlara çözüm arama ve günlük hayata aktarılması biçiminde ortaya çıkmıştır (Gömleksiz vd., 2012). Sosyal bilgilerin tanımına literatüre bakıldığında farklı tanımlarla karşılaşabiliriz. ABD'de, Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi [NCSS] kapsamlı bir tanım yapmıştır ve bu tanım aşağıdaki gibidir (Öztürk, 2009, s 4).

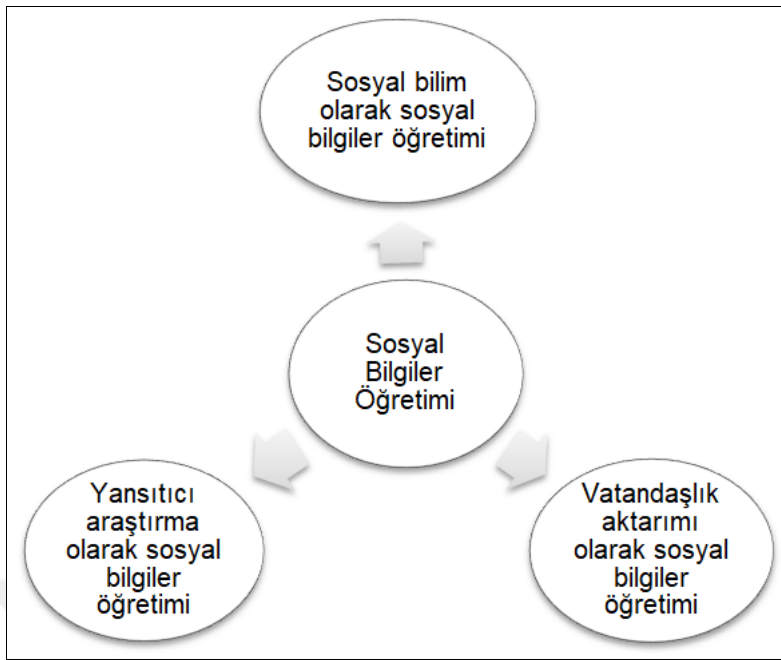
"Sosyal bilgiler, sosyal ve beşerî bilimleri vatandaşlık yeterliklerini geliştirmek amacıyla kaynaştıran bir çalışma alanıdır. Okul programı için sosyal bilgiler, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyaset bilimi, psikoloji, din ve sosyolojinin yanı sıra beşerî bilimler, matematik ve doğa bilimlerinden kendine mal ettiği içerik üzerinde sistematik ve eşgüdümlü bir çalışma sağlar. Sosyal bilgilerin öncelikli amacı, karşılıklı olarak birbirine bağlı bir dünyada, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumda, genç insanların bilgiye dayalı ve mantıklı karar alabilme yeteneklerini geliştirmesine yardımcı olmaktır."

Bu tanımdan da yola çıkarak sosyal bilgilerin birden fazla alanı içinde barındırdığı görülmektedir. Ayrıca sosyal bilgilerin amacı demokratik bir toplum ortamında etkili ve nitelikli vatandaş yetiştirmektir. Bunun dışında MEB (2005, s. 1) tarafından yapılan tanım ise aşağıdaki gibidir:

“Sosyal bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir”.

MEB tarafından yapılan tanıma bakıldığında sosyal bilgiler, bireyi yaşadığı çevresi, toplumu ve geçmişle ele aldığı bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapılan diğer tanımlara bakıldığında ise, Demircioğlu (2014) sosyal bilgileri sosyal bilimlerin üretmiş olduğu bilgilerden de yararlanarak onları bireylere kazandırmayı amaçlayan bir süreç olarak tanımlamaktadır. Sosyal bilgiler dersi insanı, toplumu ve bunların birbirleriyle ilişkisini belli bir çerçevede çevreyi de konu alanı olarak incelemektedir. Kabapınar (2012) sosyal bilgileri, akademik ortamda üretilmiş olan bilimsel bilgileri öğrencilere sunması özelliğine vurgu yapmaktayken Öztürk (2009) sosyal bilgileri değişen dünyaya ayak uydurabilecek, problem çözme yetisinde olabilecek vatandaşlar yetiştirilmesi için sosyal ve beşeri bilimlerin kaynaştırılarak öğrencilere sunulduğu bir öğretim programı olarak açıklamıştır. Başka bir tanım oluşturan Aslan ve Gökkaya (2004) ise sosyal bilgileri toplumumuzun gelenek ve görenekleri ile kültürümüzü öğrencilere kazandırdığımız bir ders olarak tanımlamışlardır. Demircioğlu ve Demircioğlu (2015) sosyal bilgilerin içeriğini geniş bir yelpazeye benzeterek sosyal bilgileri, öğrencilerin içerisinde bulunduğu topluma uyum sağlamasında yardımcı olan bir ders olarak tanımlamışlardır. Sosyal bilgiler insana kendinin kim olduğunu, ne tür özelliklere sahip olduğunu tanıtmanın yanında, barındığı çevrenin ve toplumun da özelliklerini tanıtmaktadır (Öztürk, 2012). Toplumu farklı yönlerden ele alan ve disiplinler arası bir yapıya sahip olan sosyal bilgiler denilince akla ilk olarak tarih, coğrafya ve vatandaşlık dersleri gelmektedir (Dilek, 2002). Yurt dışı ve yurt içi tanımlarına bakıldığında sosyal bilgileri birden fazla disipline sahip olan ve insanların yaşamını konu alıp aynı zamanda onları topluma hazırlayan bir ders olduğu görülmektedir.

Sosyal bilgiler öğretiminde kabul edilmiş üç gelenek vardır. Bunlar: (Barr ve diğer. , 1978’ den akt. Öztürk, 2012)

Şekil 1. Sosyal bilgiler öğretimde yaklaşımlar

1. Vatandaşlık aktarımı olarak sosyal bilgiler öğretimi; en eski ve en yaygın sosyal bilgiler öğretimi yaklaşımıdır. Burada ki amaç toplumun değerlerini, inançlarını ve geçmişini bireye kazandırarak, geleneklerin mevcut durumunun devamını sağlamaktır. Öğretmen merkezli yaklaşımı uygun görmektedir.
2. Sosyal bilim olarak sosyal bilgiler öğretimi; sosyal bilim olarak sosyal bilgiler öğretimi, öğrencilere sosyal bilimlere ait bilgi, beceri ve değer kazandırılmasıyla etkin vatandaş yetiştirmeyi amaçlamaktadır.
3. Yansıtıcı araştırma olarak sosyal bilgiler öğretimi; John Dewey' in düşüncelerine dayanan bu yaklaşım, problem çözme ve karar alma becerilerine değer vermektedir.

Görüldüğü gibi sosyal bilgiler bu üç yaklaşım üzerine kurulmuştur. Bu üç yaklaşıma bakıldığında sosyal bilgilerin insana geçmişini öğretmek ve geçmişine bağlılığı sağlamak ayrıca sosyal bilimlere de ait bilgilerin öğretimini sağlamak ve öğrencilere problem çözme ve analiz etme gücünü kazandırmayı hedefleyen bir ders olarak belirtilebilir.

2. 2. Sosyal Bilgilerin Amacı ve Önemi

Sosyal bilgiler insana doğayı ve toplumu tanıtan, onu sosyalleştiren ve hayata hazırlayan ayrıca insan- insan, insan- toplum ilişkilerini öğrencilere kazandıran bir derstir. Sosyal bilgilerin en önemli özelliklerinden biri ise insanı toplumda yaşamaya hazır hale getirmekte ve toplum hukukunu ona kazandırmaktadır. Sosyal bir varlık olan insanoğlu var

olduğu günden bu yana doğayı anlama ve anlamlandırma çabası içindedir. Değişen dünya şartları aynı hızla toplum şartlarını da hızla etkileyerek genişletmiştir. İlerleyen ve gelişen bu düzene ayak uydurmada sosyal bilgilere oldukça daha fazla önem verilmiştir. İnsanı konu alan sosyal bilgiler kendimizi ve diğer insanları anlamaya ve tanımaya yardımcı olmaktadır. Sosyal bilgilerin birden fazla disiplini içermesi ve disiplinler arası bir alan olması tanımı gibi amacını da zorlaştırmıştır (Duman, 2011). Sosyal bilgilerin en genel amacına bakıldığında ise Ambarlı (2010) Türkiye Cumhuriyeti'ne ve Atatürk ilke ve inkılâplarına bağlı yurttaşlar ile bilinçli etkin vatandaşlar yetiştirmektir.

Sosyal bilgiler kendine düşen amaçların gerçekleşmesinde hem bireysel hem toplumsal bakımdan önem taşımaktadır. Sosyal bilgiler dersine düşen bu görevlerin kazandırılmasında sosyal bilgiler öğretmenine ciddi sorumluluklar düşmektedir (Ambarlı, 2010). Sosyal bilgilerin konusu ve içeriği sınırlanamaz çünkü sosyal bilgiler disiplinler arası bir yaklaşımdır ve her yönden öğrenciyi geliştirmeyi amaçlar. Sosyal bilgilerin bu genel ve özel amaçlarının kazandırılması somut hale getirilmiş ve 4, 5, 6 ve 7. sınıf sosyal bilgiler dersine ait kazanımlar oluşturulmuştur (MEB, 2018). Bu kazanım tablosu şu şekildedir:

Tablo 1. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Öğrenme Alanları ve Kazanım Sayıları

Sınıflar	4	5	6	7
Öğrenme Alanı	Kazanım Sayısı			
Birey ve Toplum	5	4	5	4
Kültürel Miras	4	5	5	5
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	6	5	4	4
Bilim Teknoloji Toplum	5	5	4	4
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	5	6	6	6
Etkin Vatandaşlık	4	4	6	4
Küresel Bağlantılar	4	4	4	4

Tablo 1 incelendiğinde sosyal bilgiler 4, 5, 6 ve 7. sınıfa ait öğrenme alanı ve kazanım sayıları görülmektedir. Bu ünite ve öğrenme alanı sayesinde sosyal bilgilerin genel amaçları somutlaştırılarak ders haline getirilmektedir. Tabloda da görüldüğü gibi sosyal bilgiler, insanı toplumda yaşamaya hazır hale getirerek ona toplumun her türlü kuralını öğretmektedir. Aynı zamanda sosyal bilgilerin en büyük işlevlerinden birisi de insana yaşadığı yeri ve geçmişini öğretmektir. Yani sosyal bilgiler, tarih ve coğrafya arasında ayrılmaz bir bağ mevcuttur. İlk olarak öğrenciyi ilk aşamadan başlayarak önce kendini sonra yaşadığı toplumu tanıtır. Devamında ise sosyal bilgiler öğrenciyi geçmişini öğretirken milli bilinci kazandırması ve yaşadığı çevre koşullarını algılatması açısından önemlidir. Sosyal bilgiler dersiyile öğrencilerde gelişecek amaçlar dört kümede özetleyerek açıklanmaktadır (Turan 2015):

1. Sosyal bilgiler bireylerin düşünme yeteneğini geliştirmektedir.
2. Kişilerin kişilerle olan ilişkilerini güçlendirir. Topluma yaratıcı, açık görüşlü ve hoşgörülü bireylerin kazandırılmasında rol almaktadır.
3. Öğrencilere kendilerine ait hakları ve sorumlulukları öğretirken aynı zamanda başkalarının haklarına saygı duymayı da öğretmektedir.
4. Sosyal bilgiler ülke kaynaklarının korunmasında, meslek hayatını tanınmasında ekonomik bakış açısının geliştirilmesinde büyük önem taşımaktadır.

2. 3. Türkiye’de Sosyal Bilgiler Eğitimi

Ülkemizde sosyal bilgiler ismi zaman zaman kullanılsa da bir ders adı olarak eğitim hayatına uzun süre girmemiştir. Tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi adı altında okutulan üç ders 1962’de toplum ve ülke incelemeleri adı altında birleştirilmiştir. 1963 yılında yapılan değişiklikle programda düzeltmelere gidilmiş ve sosyal bilgiler dersine biraz daha yaklaşılmıştır. Cumhuriyetten günümüze zamanla program yine pek çok değişikliğe uğramıştır. Örneğin bunlar 1924, 1926, 1936, 1948, 1968 ve 1985 – 1988 yıllarında yapılan program değişiklikleridir. 1926 yılında çevresine uyum sağlayan bireyler yetiştirmek için tarih, coğrafya ve yurt bilgisi adıyla sosyal bilgiler dersi içeriğine uygun dersler olarak okutulmuştur. 1962 yılında ise tarih, coğrafya ve yurt bilgisi dersleri yerine toplum ve ülke incelemeleri dersi yer almıştır. 1968 yılındaki yeni programla ise aynı ders sosyal bilgiler adıyla benimsenmiş ve 4 ve 5. sınıflara haftada 5 saat süreyle okutulmuştur (Çelikkaya, 2002).

Özellikle de 1992 ve 1997’ de yapılan düzenlemeler ile 8 yıllık zorunlu eğitim hayatımızdaki yerini almıştır. 1968-1969 öğretim yılında bütün ilkokullara giren sosyal bilgiler, 1970-1971 öğretim yılında da deneme niteliğinde ortaokullara resmen girmiştir. 1985-1986 yılından itibaren "milli tarih", "milli coğrafya" ve "vatandaşlık bilgileri" adıyla tekrardan üçe ayrılan sosyal bilgiler, 1997-1998 yıllarında yeniden sosyal bilgiler dersi olarak 6 ve 7. sınıflarda uygulanmaya başlanmıştır (Ambarlı, 2010). 8 yıllık eğitimin gelmesiyle birlikte 4, 5, 6 ve 7. sınıflarda okutulan sosyal bilgiler dersi ezberci eğitimden uzak ve günün sorunlarına cevap arayan bir ders olarak haftada üç saat verilmesi ön görülmüştür (Çelikkaya, 2002).

2. 4. Tarih Dersinin Tanımı ve Amacı

Tarih bir toplumun ve içinde bulunan bireylerin en büyük zenginliğidir. Demircioğlu (2014) tarih kavramını, insanoğlunun serüveninin kanıtlarla ortaya konması şeklinde tanımlarken, tarih öğretimini ise tarih biliminin ortaya koymuş olduğu bilgi, beceri ve tutumları eğitim kurumları aracılığıyla öğrencide davranış hale getirilmesi şeklinde tanımlamıştır. Tarih, milleti geçmişinden, geçmişinde yaşanan gelenek ve göreneklerinden, sosyal, siyasi ve ekonomik durumlarından kısaca geldiği yerden haberdar eder. 1960 yıllarının sonlarına doğru tarihin neden öğretileceğine dair bilimsel çalışmalar hız kazanmış ve tarih öğretiminin, öğrencilere kazandırılması için bilgi, beceri ve niteliklerin ortaya konması için yol açmıştır (Demircioğlu 2009).

İnsanoğlu geleceğini geçmişteki tecrübeleriyle şekillendirmektedir. Bu yüzden bütün toplumlarda olduğu gibi ülkemizde de tarihimizin öğretilmesi amaçlanmıştır (Turan, 2015). “Tarih niçin öğretilir?” sorusuna ise verilecek bazı cevaplar şu şekildedir:

1. Tarih öğretimi analiz, sentez gibi üst düzey düşünme becerilerinin gelişmesinde yardımcı olmaktadır. Tarih öğretimi bireylerin yaşadığı topluma uyum sağlamasında yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda tarih vatandaşlık eğitimi için hayati bir unsurdur. Ayrıca tarih konuları öğrencilere; insanlığın değişim ve süreklilik algısı içinde geçirmiş olduğu değişimlerin anlaşılmasında yardımcı olmaktadır (Altunay ve Kılıç 2011).
2. Öğrencilerin becerilerinin gelişmesini sağlamaktadır. Tarih bireylerin değerlerine ve ahlaki gelişimine katkı sağlar (Keçe, 2013).
3. Sosyal bilimlerin önemli disiplinlerinden biri olan tarih, öğrencilere yaşadıkları günden daha önceki dönemlerde meydana gelen olayların anlaşılmasında yardımcı olmaktadır (Demircioğlu, 2007).

Sosyal bilgiler dersi içerisinde de önemli bir yere sahip olan tarih, öğrencilerin geçmişi sorgulamasına ve geçmişten hareketle günümüzde meydana gelen olayları doğru anlamasında yardımcı olmaktadır (Er ve Bayındır, 2015). Ayrıca tarih, içerdiği kazanımlar sayesinde etkin, üretken ve yaratıcı bireylerin yetişmesinde önemli rol almaktadır (Demircioğlu ve Demircioğlu, 2015). Tarih geçmişin tecrübesiyle geleceğe ışık tutan, insanlara yol gösterirken aynı zamanda ona geldiği yeri hatırlatan ve milli bilinci kazandıran bir derstir diyebiliriz.

Sosyal bilgilerin temel disiplinlerinden olan tarih bilimi, bir milleti ayakta tutan ve milli bilincin gelişmesinde görevi üstlenen en önemli faktördür. Anlaşılacağı gibi tarih öğretiminin en büyük amacı tarih bilincini ve milli bilinci öğrenciye verebilmektir. Kültür aktarımı sağlayan sosyal bilgilerin bu görevinde tarih bilimi ona yardımcı olmaktadır. Ayrıca öğrencilerin kendi kültürel özellikleriyle birlikte başka ulusların özelliklerini de kavrayarak

farklı yaklaşımlar içerisine girmektedir. Sosyal bilgiler dersi içerisinde yer alan tarih dersinin amaçları şu şekildedir (Özen, 2010):

1. Bireylere kültürel değerlerin kazandırılmasını sağlar.
2. Sosyal hayatta var olan değerleri kazandırır.
3. Kendi geçmişinin bilincinde olmasına yardımcı olur.
4. Öğrencide değişim ve süreklilik algısını geliştirir.
5. Farklı ırk ve milletlere karşı hoşgörülü olmayı kazandırır.
6. Yaşadığı toplumun kurallarını aktarır.
7. Etkin, düşünen, yaratıcı ve nitelikli bireyler yetiştirir.
8. Özgür düşünme algısını öğrenciye kazandırır.
9. Meydana gelen olayları sebep sonuç içerisinde vererek bireylere olaylar arası bağ kurdurur.

2. 5. Coğrafya Dersinin Tanımı ve Amacı

İnsanoğlu doğduğu andan itibaren var olduğu çevreyi tanımak, anlamak ve ona hâkim olmak istemiştir. Aynı zamanda insanlarda var olan keşif ve merak duygusu da yaşadığı çevreyi anlaması için bir sebep oluşturmuştur. Temel ihtiyaçlarımızı karşılamamızın ve hayatımıza eksiksiz devam edebilmemizin en önemli şartı da yaşadığımız çevre koşullarını tanıyarak ona uygun bir yaşam alanı kurabilmemizdir. Bize yaşadığımız çevreyi, ülkeyi ve dünyayı tanıma ve anlama imkânını sunan en önemli imkânı ise coğrafya bilimi sunmaktadır.

Coğrafya bilimi, en basit anlamıyla dünyayı bize tanıtan ilimdir. Aynı zamanda dünya ile birlikte bize, taş küre (litosfer), su küre (hidrosfer), hava küre (atmosfer) ve doğal küreler sistemlerini de anlamamızda yardımcı olmaktadır. 19. yüzyıllarda gelişen çağdaş coğrafya anlayışına göre coğrafya, meydana gelen coğrafik olayların neden ve sonuçlarını inceleyerek, meydana gelen bu olay ve olguların toplum üzerindeki etkilerini de araştırmaktadır (Doğanay ve Doğanay, 2014). Coğrafya bilimi sadece ülkelerle, yeryüzüyle ilgilenmez aynı zamanda bir toplum bilimidir. Coğrafya bilimi ile bireyler, hem kendi ülkelerinin özelliklerini hem de diğer dünya toplumlarını tanıma fırsatı bulurlar. Örneğin kendi ülkelerine ait doğal kaynakları, ekonomik ve siyasi gücü, sanayi ve ekonomik alanları, nüfus özelliklerini daha iyi anlar ve kavrarlar (Alim ve Girgin 2004). Gündelik hayatında coğrafik olarak pek çok konuyla karşılaşan bireyler, doğal çevre sorunlarında, geçmişle gelecekteki doğal sorunları karşılaştırmada, doğal ve tarihi eserlerin korunmasının nasıl olacağına ve hatta ülkelerin izlemiş oldukları siyasi politikaların sebeplerini anlamada coğrafyadan yararlanabilmektedir. Ülkesinde veya başka ülkede yer alan doğal ve beşeri

kaynakların ülke siyasetini belirlediği aşikârdır ve öğrenciye bunu kazandıran en önemli öğe coğrafya bilimidir (Aksu, 2015). Coğrafya öğrenmenin amaçları şu şekilde sıralanmıştır:

1. Doğa ve insan arasında bağ kurmak.
2. Ülkemize ve dünya geneline ait sorunları tanımak ve bunlara çözümler üreten bireyler yetiştirmek.
3. Öğrencilere hem yakın çevresini hem de uzak çevresini tanıtmak. (Kocalar ve Demirkaya 2014).

İlköğretim 1, 2, 3. sınıflarda hayat bilgisi; 4, 5, 6, 7. sınıflarda sosyal bilgiler dersi ile verilmektedir. Coğrafya eğitimi toplumsal gelişim açısından önemli bir süreçtir (Sönmez 2010). Sistemik coğrafya öğretimi ilköğretimden başlayarak bireylere verilmektedir ve verilirken şu amaçlar göz önüne alınmaktadır (Aksu, 2015):

1. Yaşadıkları çevreye karşı ilgilerini geliştirmektir.
2. Yeryüzündeki fiziki ve beşeri koşulları tanıtmaktır.
3. Ayrıca insanların faaliyetlerini tanıtmayı, insan- çevre arasındaki ilişkinin anlaşılmasında yardımcı olmayı, coğrafi konumun önemini hissettirmeyi, coğrafyanın insan üretim, tüketim ve diğer faaliyetlerdeki etkisini kavratmaktır.

Türk Milli Eğitimi Bakanlığı (MEB, 2005b, s. 11-12) tarafından sosyal bilgiler programında coğrafyayla ilgili genel amaçları ise şu şekilde belirtmiştir:

Yaşadığı çevrenin ve dünyanın coğrafi özelliklerini tanıyarak, insanlar ile doğal çevre arasındaki etkileşimi açıklar.

Bilgiyi uygun ve çeşitli biçimlerde (harita, grafik, tablo, küre, diyagram, zaman şeridi vb.) kullanır, düzenler ve geliştirir.

Ekonominin temel kavramlarını anlayarak kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde ulusal ekonominin yerini kavrar.

Farklı dönem ve mekânlardaki toplumlararası siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik etkileşimi analiz eder.

İnsanlığın bir parçası olduğu bilincini taşıyarak, ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık gösterir.

Yukarıda sıralanan bu amaçlar sosyal bilgiler kazanımları, becerileri ve değerleriyle kazandırılmaktadır. Disiplinler arası bir anlayışa sahip olan sosyal bilgiler içerisinde barındırdığı tarih, vatandaşlık ve coğrafya bilimlerinden oluşmaktadır (Demircioğlu ve Akengin 2006).

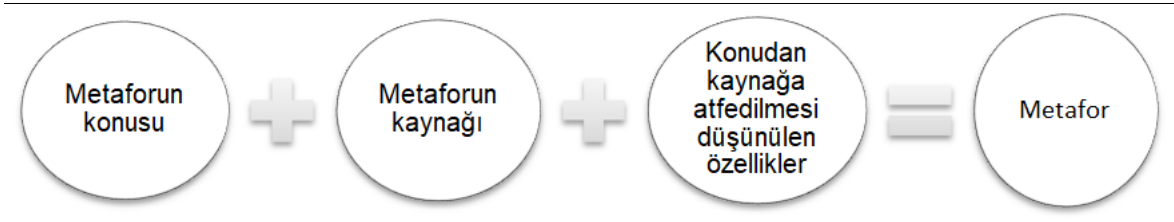
Coğrafya bilimi yaşadığı çevreye duyarlı, erdemli ve sorumlu bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Sosyal bilgiler sahip olduğu beceri ve değerleri, öğrencilere kazandırmayı amaçladığı coğrafya içerikli ünitelerle doğrudan ilişkili öğrencilere vermektedir. Aynı

zamanda sosyal bilgiler ders konuları içeriğinde yer alan coğrafya bilimi sosyal bilgiler kazanımları sayesinde bireylere verilip aktarılmaktadır.

2. 6. Metaforun Tanımı ve Özellikleri

İnsanoğlu toplum içinde yaşayan ve var olduğu toplumdaki diğer insanlar ile sürekli iletişim sürecinde olan bir varlıktır. Düşüncelerini ifade etme ve karşısındakine aktarma isteği insanoğlunun doğduğu andan itibaren en büyük ihtiyacıdır. Düşüncelerimizi ifade etmenin bir yolu da metaforlardır. Bir anlamın bir şeyden diğerine aktarılması anlamında kullanılan metaforun kökeni Grekçe “metapherin” kelimesine dayanmakta, “meta (arasında)” ve “pherein (taşımak, nakletmek)” sözcüklerinin kaynaşmasıyla meydana gelmektedir (Akkaya, 2011). Metaforlar ilk kez Lakoff ve Johnson 1980 yıllarında eğitim çalışmalarında kullanmışlardır. Ayrıca bu iki araştırmacı metaforların özlerinde bir şeyin başka bir şeye benzetilmesi olduğunu vurgulamışlardır (Akkaya ve Özdemir, 2013; Yalçın ve Enginer, 2012). Zihinsel araçlardan biri olan metaforlar, herhangi bir olayın meydana gelişi ve işleyişi ile düşüncelerimizi yapılandırıp yönlendirmekte ve kontrol etmektedir (Saban, 2004). Metaforlar, bireylerin ifadelerinin güçleştikleri durumlarda devreye girerler ve onların kendilerini, duygu, düşünce ve isteklerini daha anlaşılır ve kolay kılarlar. Önemli olan bir kavramın başka kavramların özü ve özellikleriyle anlamlandırılması, yapılandırılması, anlaşılır ve somut halde sunulmasıdır (Gedikli, 2014). Metaforlar, bireylerin kişisel tecrübelerine anlam verir. Bu yüzden metaforlar, ‘tecrübeler dili’ şeklinde tanımlanmaktadır (Miller, 1987’den akt., Saban, 2002). Metaforlar, dili süslemek için kullanılmaz. Onların en büyük görevi, var olan iki olay, olgu veya durum arasında benzerliklerle anlam bağı kurarak açıklanmasına ve anlaşılmasına yardımcı olmaktır.

Yani X’ in Y gibi olduğunun düşünülmesinde metaforlar en büyük yardımcımızdır. Herhangi bir metafor ilişkisinde üç tane temel öge olduğunu düşünüp tabloya aktardığımızda şu tablo oluşmaktadır.

Şekil 2. Metafor ilişkisinde yer alan üç tane temel öge

Bu özelliklerden yola çıkarak metaforun kaynağı, metaforun konusuna farklı bir bakış açısıyla bakmaya yol açmaktadır (Saban, 2004). Örneğin “tarih bir pencere gibidir, çünkü pencereyi açıp dışarıyı görebiliyorsak tarihi de açıp geçmişi görebiliriz” metaforunda metaforun konusu ‘tarih’ iken, metaforun kaynağı ise ‘penceredir’. Ayrıca konu ile kaynak arasında kurulan bağ da açıkça görülmektedir (Kılıç, 2010).

Metafor kelimesine en yakın anlam ise “eğretileme” kelimesi kullanılmaktadır, yani metafor benzerlik ilişkisinden yararlanarak anlamı aktarma olarak kullanılabilir (Evcim, 2008). İki olay veya olgu arasında karşılaştırma imkânı yapmayı sağlayan ve bunlar arasındaki benzerlikleri mecazlarla ortaya koyan metaforlar, iki şeyden birini diğersinin yerine koyarak açıklama imkânı da sunar (Coşkun, 2010). Ayrıca metaforların temel işlevlerinden bazıları ise, bilgilerin algılanması, yorumlanması, aktarılması, belirsizliklerin ortadan kaldırılması, yeni bilgilerin öğrenilmesinin ve öğretilmesinin kolaylaştırılmasının yanı sıra karmaşık problemlere çözüm bulunmasıdır (Cerit, 2008). Tanımlardan da anlaşılacağı üzere metaforlar bireyi yaratıcı olmaya ve hayal etmeye iter. Böylece kişi kavramlar ile tecrübelerini birleştirerek kendi bilgilerini daha anlamlı hale getirir. Ayrıca metaforlar sayesinde, düşünme sınırları ortadan kalkar. Kişi kendi duygu, düşünce ve yaşantılarını bu sayede daha kolay ifade eder.

Metaforlar ile söylenmek istenenler daha az söz ile ifade edilir. Böylece birey kendini anlamlı bir şekilde özetlemiş olur (Aydın, 2010). Hayatın her alanında olan metaforlar, en karmaşık anlamları, durumları, olayları ve düşünceleri basit kılarak anlaşılabilir hale getirmektedirler. Farklı insanların birbirlerini anlamaları kolaylaşır ve en karmaşık durumlar metaforlar yoluyla açıklanır. Metaforlar aynı zamanda anlamları canlandırır. Metaforların en önemli iki amacı, bir durumun betimlenmesi ve resmedilmesi iken diğers bir amacı ise bir süreci hızlandırmada ve iyileştirmede kullanılmasıdır. Ayrıca metaforların durumu ve olayları daha iyi ortaya koyması için “niçin” ve “neden” sorularıyla desteklenmeleri de gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

2. 6. 1. Metaforun Türleri ve İşlevleri

Anlamamızı ve anlaşılmanızı kolaylaştıran metaforların işlevleri şu şekildedir; Metaforlar, bireyde düşünme yetisini artırır, bireyin kişiliğine dair ipuçları verir, farklı bilimlerden veriler toplanmasında yardımcı olur, görecelidirler ve toplumsal değerler taşırlar (Booth 2003).

Metaforlar, bir topluma ait kültürün tanınmasında rol oynarlar. Ayrıca metaforların anlamları her zaman yoğun ve derindirler (Girmen, 2007). Metaforlar kişilerin, tecrübelerini, algılarını ve karakterlerini yansıtmada en önemli yoldur.

Bireylerin içerisinde yaşadıkları toplumlar, onların oluşturacakları metaforları doğrudan etkilemektedir, çünkü birey içinde bulunduğu ortama ve koşullara göre kavramlara anlam yükler. Kişiler metaforik algılarının oluşmaları için doğrudan çaba içine girmezler, çünkü tecrübeler ve yaşantılar metaforu oluşturan en önemli öğelerdir. Metaforlar bireyin dünyayı anlamasında ve anlamlandırmasında hayati önem taşımaktadır. Çünkü birey çevresinin anladığı ve anlamlandırdığı kadar var olur. Yapılan araştırmalar sonucunda metaforun işlevlerinden yola çıkarak şu şekilde belirtecek olursak;

Şekil 3. Metaforun işlevleri

Adlandırma: Metaforlar, adlandırma işlevleri ile kavramlara uygun sözcükler bulunmasında yardımcı olmaktadır. Kavramları karşılayacak tam uygun sözcükler bulunmadığında yeni anlamlar üretilmektedir.

Soyut kavramların oluşturulması: Zihinsel haritalarımızı ortaya koyan metaforlar, soyut düşüncelerimizin ifade edilmesinde en önemli unsurdur.

Yönlendirme: Metaforların oluşturmuş olduğu kalıplar bireylerin davranışlarını ve düşüncelerini yönlendirmede bire bir etkilidir.

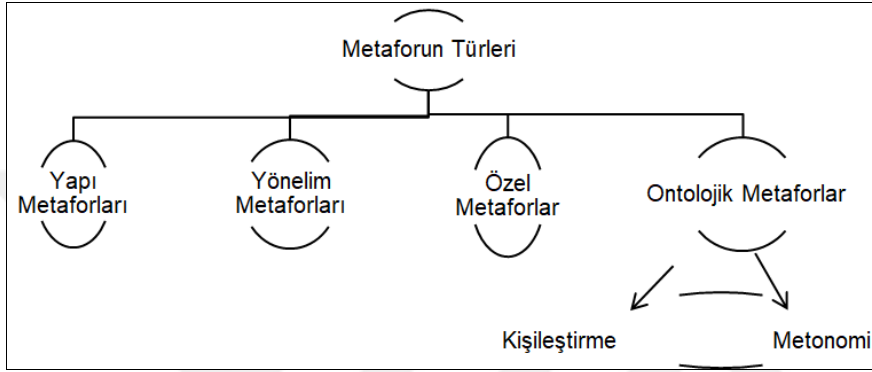
Yeni bilginin üretimi: Metaforlar sayesinde bilinenlerden hareketle bilinmeyenler algılanmaktadır.

Psikolojik tesir: Metaforlar, ifadelerin anlamlarını kavramada psikolojik tesir yaratırlar.

Paradigmalarının çeşitlendirilmesi: Yaşantılardan beslenen metaforlar, tecrübelerimize farklı bir bakış açısı sunmaktadır. Böylece de yeni kavramların oluşumuna yol açarlar.

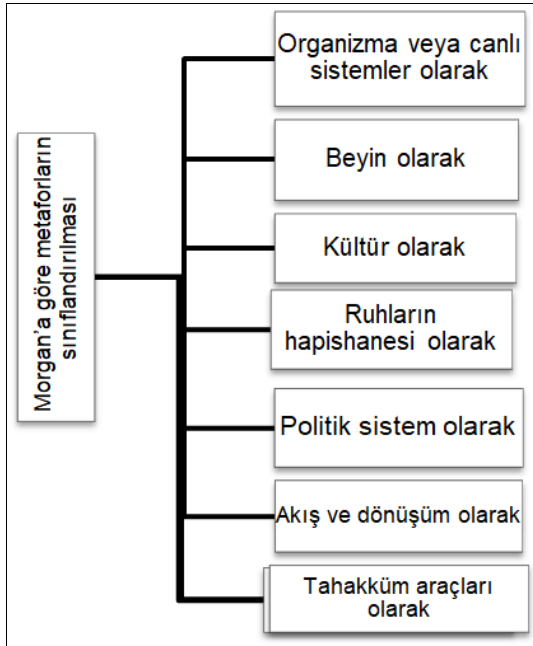
İletişimsel ve eğitsel işlevi: Metaforlar, hayatımızda iletişimlerin daha kolay ve güçlü hale gelmesinde yardımcı olmaktadır. Farklı insanlara farklı kavramlar aktarabilmenin en önemli yolu metaforlardan geçmektedir (Kelleci, 2014).

Metaforların sınıflandırılmasına bakıldığında farklı türlerde sınıflandırıldığı görülecektir. Lakoff ve Johnson (2005) yaptıkları çalışmalarda metaforları kavramsal metaforlar, yapı metaforlar, ontolojik (varlık) metaforlar ve yönelim metaforları olarak 4 şekilde çeşitlendirmektedirler (Girmen, 2007).

Şekil 4. Lakoff ve Johnson'un metafor türleri

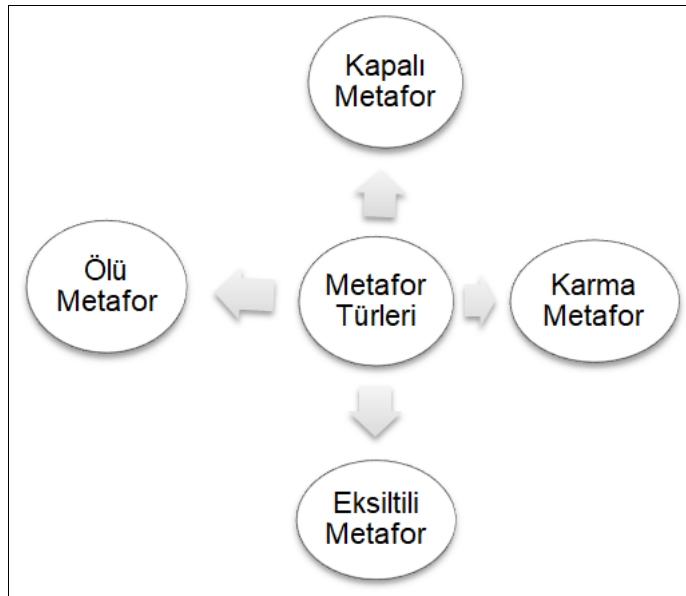
Başka bir sınıflandırma türü ise Morgan'a aittir. Morgan 1988 yıllarında örgütlerin doğasını anlamada sekiz farklı metafordan yararlanmıştır. Morgan'a göre metaforlar şu şekildedir (Morgan 1988'den akt., Saban vd., 2006).

Şekil 5. Morgan'a göre metaforların sınıflandırılması

1. Makine olarak örgütler, bürokratik örgütlerin gelişimini ortaya koyar.
2. Organizma veya canlı sistemler olarak örgütler, bazı örgüt türlerinin belli çevre şartlarına daha iyi uyum sağlaması için neler yapılacağını ortaya koyan metafor türüdür.
3. Beyin olarak örgütler, öğrenen örgüt türlerinin nasıl oluşacağını ortaya koyar.
4. Kültür olarak örgütler, örgütlerde var olan değerlerin ve normların örgütsel yanlarını yönlendiren ve ortak anlamların nasıl olduğunu gösteren metaforlardır.
5. Politik sistem olarak örgütler, farklı çıkarların ve çatışmaların bir örgütü nasıl etkilediğini ortaya koyar
6. Ruhların hapisanesi olarak örgütler, bilinçaltlarına mahkûm olan insanların durumlarını ortaya koyar.
7. Akış ve dönüşüm olarak örgütler, modern toplum oluşumunda diyalektik mantığın rolünü ortaya koyar.
8. Tahakküm araçları olarak örgütler, örgütlerin amaçlarına ulaşmada insanları nasıl kullandığını ortaya koyan metaforlardır.

Başka bir sınıflandırma türü ise, benzeyenle benzetilenin (taşıyıcının) üstü kapalı ya da açık bağlantı kurulması açısından sınıflandırılmasıdır. Bu sınıflandırmaya göre metaforlar dört başlık altında ele alınmaktadır. Bunlar:

Şekil 6. Benzeyenle benzetilenin üstü kapalı ya da açık bağlantı kurulması açısından metafor türleri

1. Kapalı metafor: Benzeyen açıkça verilmez ancak sezdirilir. Burada benzetilen ön plana çıkarılmaktadır.

2. Karma metafor: Birden fazla benzetilenin yani taşıyıcının iç içe olduğu bu metafor türüdür. Birden fazla metafor birlikte yer almaktadır.
3. Ölü metafor: Türkçede sürekli kullanım halinde olması nedeniyle canlılığını yitirmiş olan metafor türüdür. Yan anlamları güçlendirmelerine rağmen yaratıcılıkları kalmamıştır.
4. Eksiltili metafor: Eğretilmeler ile benzetmeler arasında bir fark olmadığını savunan metafor türüdür (Yüceil, 2015).

2. 6. 2. Metaforun Öğretimdeki Yeri

Metaforlar sosyal bilimlerin çoğu alanında yaygın olarak kullanılan, öğretimi destekleyen bir unsurdur. Soyut kavramların somutlaştırılmasını sağlayan metaforlar, olaylar ve durumlar arasında bilinenden bilinmeyene bağ kuran, yakından uzağa götüren önemli bir süreçtir. Somut bilgilerin öğrenilme süreci soyut bilgilerin öğrenilmesinden daha kolaydır. Bu nedenle öğrencilerin aklında yer etmesi açısından konular olabildiğince somutlaştırılarak verilmelidir. Örneğin yeni konuların aktarımı sırasında konular, somutlaştırılmalı, benzerlikler kurulmalı, tabloluşturılmalı, kategorileştirilmeli ve öğrencinin yaşantısından kesitler alınmalı, öğrencilerin zihinsel süreçleri öğrenime katılmalıdır (Derman, 2014). Aynı zamanda metaforların başka bir özelliği ise bilgiyi yapılandırma ve karmaşık konuların basitleştirilmesinde, özetlenmesinde rol almasıdır. Yaratıcı öğrenmeyi, düşünmeyi kolaylaştıran ve geliştiren metaforlar, bilgilerin, kavramların ve olayların öğrenilmesini kolaylaştırmaktadır. Motivasyonu arttıran metaforlar, görselleştirme amacına da hizmet etmektedirler (Bayrakçı ve Aslan, 2006).

Sosyal bilgilerde oldukça fazla yer alan soyut kavramlar ve olaylar metaforlar sayesinde daha somut ve basit hale getirilmektedir. Metaforların başka bir özelliği ise bilgi transferi yapması ve öğrenci ile öğretmen arasındaki ilişkiyi kuvvetlendirmesidir. Eğitimin her aşamasında kullanılan metaforlar, öğrencilerin zihinsel gelişimlerine katkıda bulunmaktadır. Ayrıca dersin giriş kısmında kullanılan metaforlar öğrenciyi derse güdüleyerek motive eder. Dersin ilerleyen aşamalarda kullanılması ise, öğrenciye keşfetme ve geri dönütler verme imkânı sağlar. Ayrıca kavram öğretiminde ve var olan kavram yanlışlarının giderilmesinde önemli rol alan metaforlar sayesinde öğrenciler, kavramları içselleştirir ve daha basit hale indirgeyerek öğrenme fırsatı bulurlar. Metaforlar sayesinde öğrenciler aktif hale gelirler, öğretimde bire bir yer alırlar ve daha çok sosyalleşme imkânı bulurlar (Kılıç, 2010).

Metaforlar bizim bakış açımızı değiştirerek dünyayı farklı yönlerden görmemizi sağlar ve kişilere kendilerini ifade etmede yardımcı olur (Yalçın, 2011). Morgan (1980), metaforları bir yelpazeye benzeterek, metaforların düşüncelerin iletilmesinde ve basitleştirilmesinde bir

yol olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca metaforlar, öğrencilere yeni bilgileri zihinsel şemalarına yerleştirmelerinde de yardımcı olmaktadır (Akbaba - Altun ve Apaydın, 2013). Görüldüğü gibi metaforlar öğretim ortamında önemli bir yere sahiptir. Çünkü metaforlar, öğrencilerin zihinsel aktivitelerinin gelişmelerine ve onlara düşünme fırsatı vermede önemli bir faktördür. Yaratıcı düşünme ortamı oluşturan metaforlar üst düzey düşünme becerilerin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Kaliteli bir öğretim ortamı sağlayan metaforlar, dünyaya ve öğrenilenlere derin bir bakış açısı kazandırır. Metaforlar bizi farklı bir dünyaya götürerek bir şeyi başka bir şeymiş gibi düşünmemizi sağlar.

2. 6. 3. Metafor ve Analoji

Analoji kavramının literatürdeki tanımına bakılacak olduğunda kelime anlamı olarak “andıрма, andırış, benzetim, örnekseme” olan analoji; “bir olgu, olay veya nesnenin bilinen özelliklerinden yararlanarak; benzer özellikteki başka olgu, olay veya nesnelerin bilinmeyen özelliklerini açıklama süreci” olarak tanımlanmaktadır. Analojilerde bilinen durum, “kaynak, araç ya da analog”; bilinmeyen durum, “hedef ya da konu” olarak isimlendirilir (Cin, 2005: 159; Newton, 2003: 353).

Metaforun analojiden farklarına bakılacak olduğunda hem yaratılma biçimleri hem de kullanım amaçları karşılaştırıldığında birbiriyle karıştırılan iki kavram olarak görülmektedir. Bu iki kavram arasında benzer ve ayrı noktalar bulunmaktadır. Bunları şu şekilde belirtebiliriz. Analojilerde farklı alanlar arasında haritalama vardır. Analoji açık olarak iki alan arasında yapılan ilişkileri ve etkileri değerlendirerek karşılaştırır. Metaforda ise birbirine denk olmayan iki durum arasındaki ilişkiler yoluyla benzetme kullanır.

Analojileri kullanma sıklığı bilinmeyeni bilinenden yola çıkarak somutlaştırma ve daha anlaşılır hale getirmektir. Metafora bakılacak olduğunda iki kavram veya durum arasındaki korelasyonu daha etkili hale getirmeye çalışır. Analojilerde söylenen hedef kavram ile daha eskiden bilinen kavram arasında bir teşbih olgusunun olması elzemdir. Metaforda ise aralarında ortak özellik bulunan iki kavram ya da durumu betimleyip açıklamasının yanında benzerlik bulunmayan iki kavram veya durum arasında da karşılaştırma yapılabilir (Özgürbüz, 2013)

2. 7. Sosyal Bilgiler, Tarih ve Coğrafya Kavramları ile İlgili Doğrudan ve Dolaylı Olarak Yapılmış Olan Makale ve Tez Araştırmaları

Metaforların eğitim ve öğretim hayatındaki yeri yapılan literatür araştırmalarıyla birlikte ortaya konulmuştur. Bu doğrultuda ise araştırmancının yılı, araştırmayı yürüten kişi veya kişiler,

araştırmanın amacı, araştırmanın yöntemi, araştırmanın örneklem grubu ve araştırmada kullanılan veri toplama araçları aşağıda verilen tablodaki gibidir.

Tablo 2. Sosyal Bilgiler, Tarih ve Coğrafya Kavramları ile İlgili Doğrudan ve Dolaylı Olarak Yapılmış Olan Makale Araştırmaları

Çalışmanın adı	Yazar	Çalışma Yılı	Amaç	Örneklem	Yöntem ve Veri Toplama Araçları	Sonuç
Sınıf öğretmen adaylarının ilkokula ilişkin en çok hatırladıkları ve tercih ettikleri metaforlar	Saban	2002	Sınıf öğretmen adaylarının ilkokula ilişkin en çok hatırladıkları ve tercih ettikleri metaforları belirlemek.	484 öğretmen adayı	Likert tipi anket	Öğretmen adayları en çok "fabrika, takım, hastane, aile" metaforlarını tercih etmişlerdir.
Giriş düzeyindeki sınıf öğretmen adaylarının "öğretmen" kavramına ilişkin ileri sürdükleri metaforlar	Saban	2004	Giriş düzeyindeki sınıf öğretmeni adaylarının öğretmen kavramına ilişkin algılarını ortaya çıkarmak.	151 öğrenci	Mecazlarla veri toplama	En çok üretilen metaforlar "bahçıvan, güneş, çiftçi, öğrenci, heykeltıraş" şeklindedir.
İlköğretim I. kademe öğretmen ve öğrencilerinin bilgi kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler	Saban	2008	İlköğretim 1. kademe öğretmen ve öğrencilerinin "bilgi" kavramına ilişkin zihinsel imgelerini araştırmak.	105 öğretmen ile 1248 öğrenci	Mecazlarla veri toplama	106 adet geçerli metafordan en çok üretilen metaforlar "kitap, su, hazine, öğretmen, akıl, bilgisayar, güneş" metaforlarıdır.
Okula ilişkin Metaforlar	Saban	2008	İlköğretim birinci öğrenci, öğretmen ve öğretmen adaylarının "okul" kavramıyla ilgili metaforları ortaya çıkarmak.	420 öğretmen adayı, 85 öğretmen, 1204 öğrenci	Mecazlarla veri toplama	74 adet geçerli metafordan en çoğu, "cennet, çiçek, gül, harita, huzur, internet" metaforlarıdır.
İlköğretim öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde metafor oluşturma becerilerine ilişkin nicel bir inceleme	Güven ve Güven	2009	"Sosyal Bilgiler" dersine ilişkin metafor oluşturma becerilerini değişkenlere göre farklılık gösterme durumlarını belirlemek.	564 öğrenci	Metaforlar ile veri toplama	Cinsiyet vb. etkilerin etkili olduğu ancak okul farkının etki yapmadığı görülmüştür.
İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin bakış açısıyla sosyal bilgiler	Yaşar ve Gürgögan - Bayır	2010	İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine olan bakış açılarını belirlemek	100 öğrenci	Tarama modeli	En çok "bilgi kaynağı olarak, eğlenceli ders olarak, yaşam olarak sosyal bilgiler" metaforları üretilmiştir.
Sınıf öğretmenliği 1. sınıf öğrencilerinin coğrafya algılarının metafor yoluyla belirlenmesi	Geçit ve Gencer	2011	Sınıf öğretmenliği 1. sınıf öğrencilerinin coğrafya algılarının metafor yoluyla belirlemek.	130 öğrenci	Olgu bilim deseni	Yönlendirici ve yol gösterici olarak, yaşanılan yer coğrafya metaforları üretilmiştir
İlköğretim öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine ilişkin metaforik algıları	Gömlüksiz, Ülkü - Kan ve Öner	2012	İlköğretim birinci ve ikinci kademede Sosyal Bilgiler dersi alan öğrencilerin bu derse ilişkin metaforik algılarını belirlemek.	93 öğrenci	Tarama modeli	Elde edilen kategoriler, "konu çeşitliliği ve kapsamlılık", "dersin sevilmesi", "dersin yol gösterici.
Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının "tarih" kavramına ilişkin algılarının mecazlar/ metaforlar yardımıyla analizi	Er -Tuna ve Mazman - Budak	2013	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının "tarih" kavramıyla ilgili kullandıkları metaforları ortaya koymak.	100 öğretmen adayı	Fenomenoloji desen	En çok "ayna, su, hayat, pusula, aşure" metaforları üretilmiştir.

Tablo 2'nin devamı

Çalışmanın adı	Yazar	Çalışma Yılı	Amaç	Örnekleme	Yöntem ve Veri Toplama Araçları	Sonuç
Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının "tarih" kavramına ilişkin algılarının mecazlar/ metaforlar yardımıyla analizi	Er Tuna ve Mazman Budak	2013	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının "tarih" kavramıyla ilgili kullandıkları metaforları ortaya koymak.	100 öğretmen adayı	Fenomenoloji desen	En çok "ayna, su, hayat, pusula, aşure" metaforları üretilmiştir.
Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan kültürel mirasa duyarlılık değerine ilişkin öğrenci algılarının incelenmesi	Kılcan ve Akbaba	2013	Kültürel mirasa duyarlılık değerinin sekizinci sınıf öğrencileri tarafından nasıl algılandığını belirlemek.	652 öğrenci	Mecazlar yolu, görüşme ve doküman analizi	En çok elde edilen metaforlar "koruyan, kollayan ve dış etkenlere karşı koruduğu ve insanı aydınlattığı" metaforlarıdır.
Sınıf öğretmenleri adaylarının tarih kavramına yönelik ürettikleri metaforların incelenmesi	Elvan Yalçınkaya	2013	Tarih kavramına ilişkin olarak sınıf öğretmeni adaylarının ürettikleri metaforları incelemek.	152 öğretmen adayı	Tama modeli	Değişim ve süreklilik olarak tarih ve geçmişten ders almayı sağlayan tarih en çok metafor olan kategorilerdir.
Sosyal bilgiler öğretmenliği birinci sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler ve sosyal bilimlere yönelik metaforları	Akhan, Gökçe ve Gedik	2014	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler ve sosyal bilimlere ait metafor algılarını belirlemek.	75 öğretmen adayı	Olgu bilim (fenomenoloji) modeli	En çok "nar, orman, kitap, dağ" "ağaç, evren, buluş, dünya" metaforlarını üretmişlerdir.
Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çevre sorunlarına ilişkin algıları: metafor analizi örneği	Kaya	2014	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çevre sorunlarına ilişkin algılarını belirlemek.	121 öğretmen adayı	Fenomenoloji deseni	En çok "hastalık" ve "Kuraklık" metaforları ile "yangın ve mikrop" metaforları üretilmiştir.
Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının "hoşgörü" kavramına ilişkin metaforik algıları	Mutluer	2015	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının "hoşgörü" kavramına ilişkin algılarını ortaya çıkarmak.	78 öğretmen adayı	Hoşgörü metaforları anketi	44 adet geçerli metafor üretilmiş. En çok "güneş, ay, mevsim, toprak" metaforları üretilmiştir.
Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çevre kavramına ilişkin metaforik algıları	Meral, Küçük ve Gedik	2016	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çevre kavramına ilişkin metaforların ortaya çıkarmak.	357 öğretmen adayı	Olgu bilim deseni	En çok üretilen metaforlar "anne, aile, ev, çocuk" metaforlarıdır.
Okul öncesi öğretmen adaylarının çocuk ve öğretmen ile ilgili metafor algılarının kültürlerarası incelenmesi	Küçükturan, Kocaman	2017	Türk ve İspanyol okul öncesi öğretmen adaylarının çocuk ve okul öncesi öğretmeni kavramına ilişkin metaforları incelemek.	86 İspanyol ve 184 Türk öğretmen adayı	Açık uçlu anket	En çok "hamur" "tohum" ve "sünger" gibi metaforlar üretilmişlerdir.
Metafor, paradigma ve eğitim	İvrie	2017	Metaforların, paradigmaların ve örneklerin nasıl olduğunu göstermek.	--	--	Eğitimde kullanılması için yeni paradigmalar gereklidir. Yaratıcı düşünceler kullanılmalıdır.

Tablo 2'nin devamı

Çalışmanın adı	Yazar	Çalışma Yılı	Amaç	Örneklem	Yöntem ve Veri Toplama Araçları	Sonuç
Bilimsel metaforların öğretilmesi bilgilendirme metni	. Barnes ve Oliveira	2017	Bilimsel metaforlar ve edebi metaforlar arasındaki ayrımı ortaya koymak.	--	--	İşaret ve mecaz anlam bilimde bilgilendirici metinlerin onlara yardımcı olabileceği ortaya çıkmıştır.
İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin müze metaforları	Yeter ve Kurtdebe - Fidan	2018	4. sınıf öğrencilerinin müze kavramına yönelik algılarını ortaya koymak.	393 4. sınıf öğrencisi	Olgu bilim deseni	En çok "tarih, tarihi eser ve tarihi yer" metaforlarında yoğunlaşmışlardır.
4. sınıf sosyal bilgiler dersi 'geçmişimi öğreniyorum' ünitesindeki geliştirme düzeyi kavramları üzerine öğrencilerin geliştirdikleri metaforlar	Yılmaz ve Altıntaş	2018	Öğrencilerin "Geçmişimi Öğreniyorum" ünitesinde yer alan kavramlara yönelik sahip oldukları metaforları belirlemek.	55 Öğrenci	Olgu bilim deseni	Araştırma sonuçlarında "kültürel zenginlik", "ailemi tanıyorum", "geçmişten geleceğe" kategorisi" elde edilmiştir.
Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının müze ile metaforları	Tural	2018	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze kavramı ile algılarını metaforlar ile ortaya koymak.	128 öğretmen adayı	Fenomenoloji yöntemi	Öğretmen adayları daha çok "kitap, tarih, tarih, yaşam benzetmelerini kullanılmışlardır.

Çalışmada sosyal bilgiler, tarih ve coğrafya ile ilgili doğrudan ve dolaylı olarak yapılmış araştırmalar detaylı bir şekilde süzgeçten geçirilerek taranmıştır. Yapılan taramalar sonucunda bu üç kavramla ilişkili olarak 22 farklı makale çalışmasına rastlanmıştır. Yapılan makale çalışmalarının amaçlarına bakıldığında çoğunlukla herhangi bir kavrama yönelik metafor üretme amaçlanmıştır. Yapılan çalışmaların örneklem gruplarına bakıldığında genel olarak öğrenci ve öğretmen adayları oluşturmaktadır. Çalışma yapan araştırmacılar amaçlarına ulaşmak amacıyla çoğunlukla fenomenoloji yöntemi ve mecazlar yolu, görüşme ve doküman analizi ile verileri elde edilmektedir. Çalışmaların sonucunda katılımcılar tarafından çok çeşitli metaforlar üretildiği görülmektedir.

Tablo 3. Sosyal Bilgiler, Tarih ve Coğrafya Kavramları ile İlgili Doğrudan ve Dolaylı Olarak Yapılmış Olan Tez Araştırmaları

Çalışmanın Adı	Yazar	Çalışma Yılı	Amaç	Örneklem	Yöntem ve Veri Toplama Araçları	Sonuç
İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde tarih konuları üzerinde oluşturdukları metaforların söylem analizi tekniği ile incelenmesi	Kılıç	2010	İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde tarih konuları üzerinde oluşturdukları metaforları incelemek.	427 öğrenci	Görüşme ve gözlem	10 farklı kodlama elde edilmiştir ve oluşturulan bu kodlamalarla metaforların olumlu etkisi görülmüştür.
İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin küresel çevre sorunlarına yönelik metaforları	Uyanık	2011	İlköğretim 6, 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin küresel çevre sorunlarına yönelik olarak kullandıkları metaforları tespit etmek.	432 öğrenci	Anket veri toplama aracı	Ortaya, kirlilik, afet, umutsuzluk, düzensizlik ve tükenme metaforları çıkmıştır.
İlköğretim okullarında okul müdürüne ilişkin metaforik algılar	Yalçın	2011	Öğrenci, öğretmen, veli ve yöneticilerin okul müdürlerine ilişkin algılarını metaforlar aracılığı ile ortaya çıkarmak.	402 katılımcı(öğrenci, öğretmen ve veli)	Mecazlar yoluyla veri toplama	Öğrenci ve öğretmenleri koruyan, okulda güven verici bir ortam için çalışan kişi olarak görmüşlerdir.
Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan coğrafya kavramlarına ilişkin öğrenci algılarının incelenmesi	Çepni	2013	Sosyal bilgiler 6 ve 7. sınıf öğretim programında yer alan coğrafi kavramların sekizinci sınıf öğrencileri tarafından nasıl algılandığını belirlemek.	433 öğrenci	Mecazlar yoluyla veri toplama görüşme ve doküman analizi	Yol gösteren, çeşitliliği olan, sistemli olan, değişiklik gösteren ve zorunluluk gösteren metaforlar üretilmiştir.
Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan değerlere ilişkin öğrenci algılarının incelenmesi	Akşit	2013	Sosyal bilgiler 6 ve 7. sınıf öğretim programında yer alan değerlerin 8. sınıf öğrencileri tarafından nasıl algılandığını belirlemek.	602 öğrenci	Mecazlar yoluyla veri toplama, görüşme ve doküman analizi	Hak ve özgürlüklere saygı, vatanseverlik, estetik, dürüstlük, vb. değerlerle nasıl algılandıkları ortaya çıkmıştır.
Vatandaşlık ve demokrasi eğitimi programında yer alan soyut kavramların, becerilerin ve değerlerin öğrencilere kazandırılmasına ilişkin metaforik bir yaklaşım	Tünkler	2013	Vatandaşlık ve demokrasi eğitimi programında yer alan bazı kavramların kazandırılmasında metafora dayalı öğretim etkinliklerinin etkisini belirlemek.	43 öğrenci	Yarı deneysel yöntem	Metafora dayalı öğretim etkinliklerinin soyut kavramların ve değerlerin öğretiminde etkili olduğu görülmüştür.
Ortaokul 2, 3 ve 4. sınıf öğrencilerinin Türkçe öğretmenini algılayışının metaforlar aracılığıyla belirlenmesi	Gedikli	214	2, 3 ve 4. sınıf öğrencilerinin "Türkçe öğretmeni" kavramına ilişkin sahip oldukları metaforları incelemek.	225 öğrenci	Mecazlar yoluyla veri toplama	Geçerli olan 420 adet metafor üretilmiştir. Melek, kelebek, şiir, kitap ve ışık, üretilen metaforlardandır.

Tablo 3'ün devamı

Çalışmanın Adı	Yazar	Çalışma Yılı	Amaç	Örneklem	Yöntem ve Veri Toplama Araçları	Sonuç
Ortaokul Türkçe ders kitaplarında metafor	Ustaoğlu	2015	Türkçe ders kitaplarında yer alan metaforlu söyleyişlerin anlama ve anlatma becerilerindeki rolü ve kullanım sıklığını belirlemek.	6,7 ve 8. Sınıf kitapları	Doküman analizi	En çok metaforlar 6. sınıf ders kitaplarındadır. En çok doğa ile metaforlu söyleyişler görülmektedir.
Sınıf öğretmenlerinin öğretimde kullandıkları metaforların karma yöntem aracılığıyla incelenmesi	Şentürk	2015	Sınıf öğretmenlerinin ders anlatımında kullandıkları metaforların tespit edilerek, öğretmen ve öğrenci açısından incelemek; eğitim ve öğretim alanındaki yerinin belirlemek.	24 sınıf öğretmeni	Karma yöntem	Metaforların öğretimde öğrenme ve öğretimde kolaylık sağlaması ve kalıcı bilgi kazandırmada kullanıldığı görülmektedir.
7. sınıf sosyal bilgiler dersi Türk tarihinde yolculuk ünitesinde geçen bazı kavramların öğrenilmesi sürecinde karşılaşılan sorunların belirlenmesi ve çözümüne yönelik bir eylem araştırması	Akşit	2016	7. sınıf Türk Tarihinde Yolculuk ünitesinde geçen bazı kavramlar hakkında öğrencilerin sahip olduğu ön bilgi ve algıları tespit etmek ve bu kavramları daha etkili öğrenmelerine yönelik etkinlikler uygulamak.	17 öğrenci	Eylem araştırması	Gaza, kronoloji, yüzyıl, hoşgörü ve gelenek kavramları ile ön bilgi ve algıları azdır. Değişim ve fetih ise öğrencilerin ön bilgi ve algılarının en fazla olduğu kavramlardır.
Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının doğa eğitimi hakkında metaforik algıları	Karapınar	2017	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının doğa eğitimi kavramına yönelik algılarını, metaforlar aracılığıyla ortaya çıkarmak.	150 öğretmen adayı	Mecazlarla veri toplama aracı	Katılımcıların ürettikleri metaforların, uygulamalı öğrenmeye yönelik olduğu görülmektedir.

Yapılan araştırmalar sonucunda “sosyal bilgiler, tarih ve coğrafya” kavramları ile ilgili doğrudan ve dolaylı olarak yapılmış olan tez araştırmaları sonucunda on bir farklı tez çalışmasına rastlanılmıştır. Çalışmalarda genel olarak, katılımcıların zihinsel imgelerini ortaya koymak, soyut kavram ve olayları somutlaştırmak amaçlarının hedeflendiği görülmektedir. Çalışmalarda katılımcı olarak, ğrenci, ğretmen adayı, veli ve ğretmen seçilmiştir, bunlardan en çok tercih edileni ise ğrenci ve ğretmen adaylarıdır. Araştırmalarda amaca ulaşmak için yöntem olarak, mecazlar yoluyla veri toplama, doküman analizi, görüşme, eylem araştırması, gözlem ve deneysel yöntem seçilmiştir. Kullanılan yöntemler ve veri toplama araçları arasında en çok tercih edileni ise, mecazlar yoluyla veri toplama (beş çalışma) ve görüşmedir ( alışma). Araştırma sonuçlarının ortak yönlerine bakıldığında ise, metaforların soyut kavramların somutlaşmasında etkili olduğu ve zihindeki algıların ortaya çıkarılmasında önemli bir araç olduğu ortaya çıkarılmıştır.

2. 8. Literatür Taramasının Sonucu

Çalışma süreci boyunca sosyal bilgiler, sosyal bilgiler dersinin içeriği ve gelişimi, tarih dersi ve tarih dersinin sosyal bilgiler içerisindeki yeri ile önemi, coğrafya dersi ve coğrafya dersinin sosyal bilgiler içerisindeki yeri ve önemi, metaforun tanımı ve önemi, metaforun türleri ve işlevleri ile metaforun eğitim ve öğretimdeki yeri ayrıntılı olarak araştırılmış ve literatür taramasında yer verilmiştir. Ayrıca tarih, coğrafya ve sosyal bilgiler kavramları ile doğrudan veya dolaylı yapılan metafor çalışmalarına yer verilerek yapılan tez ve makaleler tablo şeklinde sunulmuştur. Yapılan tez ve makale çalışmaları içerisinde herhangi bir çalışmanın sosyal bilgiler, tarih ve coğrafya kavramlarını aynı anda çalışma olarak ele aldığı görülmemiş ve bu çalışmanın önemi bir kez daha ortaya çıkarılmıştır. Çünkü nitelikli bir sosyal bilgiler öğretmeninin sahip olması gereken bilgiler arasında en önemli üç konu tarih, coğrafya ve sosyal bilgiler ders içeriklerine ait ders konularıdır. Öğretmen adaylarının bu üç kavrama ait zihinsel imgelerini belirlemeden bu derslere ait olarak bilgi, beceri ve tutumlarının ortaya konulmasının imknsiz olduğu açıktır. Yapılan literatür taraması sonucunda yapılan çalışma amaçlarına da bakıldığında genel olarak herhangi bir kavram ve konuya yönelik katılımcıların zihinsel imgelerinin ortaya konulmasının amaçlandığı görülmektedir.

3. YÖNTEM

Bu araştırma, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler, tarih ve coğrafya kavramlarıyla ilgili metaforik algılarını metafor analizi yoluyla belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma süresince kullanılan araştırma modeli, araştırma grubu, veri toplama araçları ve verilerin analizi hakkındaki gerekli bilgiler bu başlık altında yer almaktadır.

Bilim kavramının tanımı incelendiğinde, bu kavramı bilimsel yöntemlerle ve nesnel yollarla elde edilen bilgi türü olarak tanımlayabiliriz (Balcı, 2008). Bilim, problemlerin çözümünde en güvenilir kaynaktır. Bilim, olgular dizisini belli bir bütünlük ve sistem dâhilinde açıklar. Bilimin temel nitelikleri ele alındığında sistemli olması, olgusallığı, genelleyci özelliği, deneye dayanması, evrensel olması, birikimli olması ve akılcı olma özellikleri ön plana çıkmaktadır (Karasar, 2016). Bilim araştırmalarının içerisinde önemli olan bir konu ise eğitim bilimleridir. Eğitim bilimleri eğitim konularını ele alan bilimi kapsar (Şişman, 2007). Genel anlamıyla eğitimleri ifadesine bakıldığında ise eğitim bilimleri, hem eğitimle hem de öğretimle ilişkili olan her türlü olgu ve olayları derinlemesine irdeleyip, ilke, kanun ve genelleme şeklinde ortaya koyan bir bilim dalıdır (Karadağ, 2009).

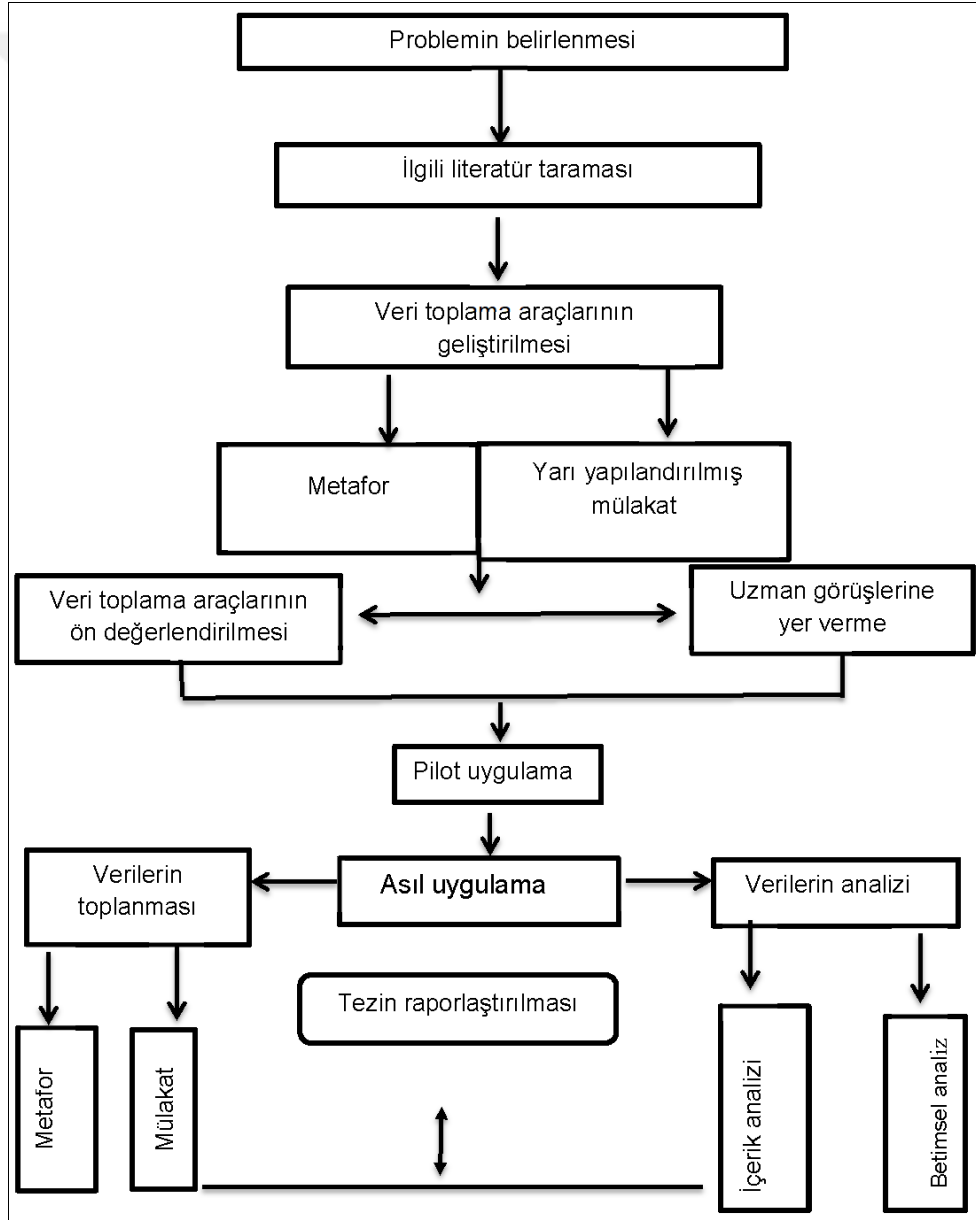
Bilimsel araştırma yöntemleri ele alındığında nitel ve nicel ayrımı karşımıza çıkmaktadır. İki farklı araştırma yolunun özelliklerini ve tanımını ayrı ayrı ele almamız gerekmektedir. Nicel araştırma yollarında asıl amaç, tahmin, genelleme ve nedensellik ilişkisini açıklama iken nitel araştırma yollarında amaç, derinlemesine betimleme yapma, aktörlerin rolünü ve bakış açılarını belirleme ve yorumlamadır. Nicel araştırmalar, değişkenlerini kesin sınırlarla belirleyebilirken, nitel araştırmaların bu şansı yoktur, nitel araştırmalarda değişkenler iç içe geçmiş durumdadır ve bunları ayırmak zordur. Nicel araştırmalarda araştırmacı nesnel, yansız ve gelişen olayların dışında kalabilirken, nitel araştırmalarda araştırmacı olgu ve olaylara dâhil empatik bir role bürünmüştür (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

3. 1. Araştırma Modeli

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler, tarih ve coğrafya kavramlarıyla ilgili metaforik algılarını metafor analizi yoluyla belirlemeyi ve katılımcı öğretmen adaylarının metafor kavramına yönelik algılarını belirlemeyi amaçlayan bu çalışma, nitel yaklaşım çerçevesinde desenlenmiş ve gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma, olay, olgu ve durumları kendi doğal ortamında elen alan bir araştırma sürecidir, araştırmayı ve aynı zamanda

algılamayı ön plana çıkarmaktadır. Araştırmada nitel araştırma türlerinden metafor (mecaz) yöntemi kullanılmıştır. Metafor yaşamımızın etrafında hüküm süren kavramları, durumları, düşünceleri ve olayları soyuttan alıp somutlaştırarak daha iyi anlaşılır duruma getirmektedir. Metaforlar anlamlandırmayı geliştirerek olayların ve durumların ortaya daha net bir biçimde konulmasına katkı sağlamaktadır. İlâveten metafor yöntemi niçin sorusuna cevap vererek ilişkili olduğu kavrama yönelik üretilen metaforla nasıl bir ilişki ortaya koyduğunu ve bu korelasyonun nasıl bir boyutta olduğunu göstererek kavramın daha net açıklanmasına fayda sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

3. 1. 1. Araştırmanın Tasarlanması

Şekil 7. Araştırma kapsamında yapılan çalışmaların akış şeması

3. 2. Çalışma Grubu

Çalışmanın araştırma grubunu 2017- 2018 eğitim öğretim yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi'nde sosyal bilgiler öğretmenliği son sınıfta yer alan toplam 104 kişi oluşturmaktadır. Son sınıf öğretmen adaylarıyla çalışma yapılmasının sebebi 4. sınıf öğrencilerinin yeterli düzeyde bilgi, beceri ve tutum kazandıklarından ötürü 1. sınıf öğrencisine oranla daha iyi metafor üretebilme becerisine sahip olabileceğinin düşünülmesinden kaynaklanmaktadır. 4. sınıf öğretmen adaylarının hepsine ulaşılması hedeflenmesine rağmen toplam 89 öğretmen adayı ile çalışma yapılmıştır. Katılımcıların 52' si kız ve 37' si erkektir. Araştırma grubu belirlenirken amaçlı örneklem yöntemi kullanılmıştır. Bu örneklem yöntemi, birçok farklı olay ve olgunun derinlemesine araştırılmasında kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Asıl çalışmaya başlanmadan önce pilot aşaması gerçekleştirilmiştir. Pilot çalışma esnasında 10 farklı katılımcıya açık uçlu formlar verilmiş ve sosyal bilgiler, tarih ve coğrafya kavramlarıyla ilgili 15 farklı metafor üretmeleri, ürettikleri metaforu "çünkü" bağlacından sonra tutarlı bir şekilde açıklamaları istenilmiştir. Sonrasında ise katılımcılardan 10 farklı metafor üretmeleri ve metaforu "çünkü" bağlacından sonra tutarlı bir şekilde açıklamaları istenilmiştir.

3. 3. Verilerin Toplanması

Bu bölümde araştırma verilerinin toplanması için kullanılan veri toplama aracının hazırlanması ve uygulanması ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3. 3. 1. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın veri toplama araçları hazırlarken ilk olarak ilgili alan yazın taraması yapılmış ve kişilerin herhangi bir konu ya da kavram hakkında sahip oldukları algıları ortaya çıkarmak için metaforların kullanıldığı araştırmalar incelenmiştir. Alan yazın taramasından sonra gerekli uzman görüşleri alınmış ve verileri toplamak için yarı yapılandırılmış sorular içeren açık uçlu formlar oluşturulmuştur. Anket ve mülakat hazırlanmıştır. Veri toplama aracı hazırlanmıştır. Veri toplama aracı hazırlanmasından sonra uzman görüşüne sunulmuştur. Gereki uzman görüşleri alındıktan sonra uygulamada katılımcılardan aşağıda yer alan cümleleri tamamları istenmiştir.

Sosyal bilgiler gibidir. Çünkü

Tarih gibidir. Çünkü

Coğrafya gibidir. Çünkü

Katılımcılara bu cümlelerin yer aldığı formlar verilerek bu üç kavramın neye benzetildiğini ve nedenini açıklamaları istenmiştir. Literatürde yer alan farklı birçok çalışmada bu yolla verilerini elde etmişlerdir (Aydın, 2010; Beldağ ve Geçit, 2017; Baş ve Durmuş; Geçit ve Gencer; 2011; 2016; Gökçe, 2016; Öztürk, 2007; Saban, 2008; Saban, 2002; Saban, 2004; Şahin ve Kaya, 2016).

Katılımcıların verimliliğini arttırmak için formun üst kısmında metaforun açıklaması yapılmış ve örneklemeler verilmiştir. Mecazlar sayesinde en karmaşık anlamlar, açıklamalar, düşünceler, olgu ve olaylar basite indirgenebilir ve daha kolay şekilde açıklanabilir. Farklı düzeydeki ve kültürdeki insanların birbirlerini anlamaları daha da kolaylaşır. Metaforların aynı zamanda anlatımı canlı kılma özellikleri de mevcuttur. Metaforların daha da güçlenmesi için metafor sürecinin ardından neden ve niçin sorularına da cevap aranmalıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Açık uçlu anket formlarının doldurulması ve analizi sürecinin ardından 6 kız ve 6 erkek olmak üzere toplam 12 sosyal bilgiler öğretmen adayı ile yarı yapılandırılmış mülakat yapılmıştır. Görüşme, sözlü iletişimle veri toplama tekniğidir (Karasar, 2016). Yarı yapılandırılmış görüşme ile görüşme esnasında görüşmecinin vereceği tepkilere bağlı olarak başka seçenekler eklenebilir ve görüşme formu esnek bir hal alır (Tanrıöğen, 2009). Mülakatta yöneltilen sorular ekte yer almaktadır.

3. 3. 2. Verileri Toplama Süreci

Katılımcıların sosyal bilgiler, tarih ve coğrafya kavramlarına metaforları ortaya çıkarmak amacıyla kavramaların her birinden "Coğrafya ... gibidir. Çünkü ..." "Sosyal bilgiler..... gibidir. Çünkü....." "Tarih gibidir. Çünkü....." cümlelerinin tamamlanması istenmiştir. Bu amaç için öğrencilere, sayfanın en üstünde metafor kavramının açıklamasıyla birlikte çeşitli metafor örnekleri sunulmuştur. Ardından da "Coğrafya gibidir. Çünkü" "Sosyal Bilgiler..... gibidir. Çünkü....." "Tarih ... gibidir. Çünkü....." ibarelerinin yazılı olduğu bir kağıt verilmiştir ve katılımcılardan bu ibareyi ya da ibareleri kullanarak 15 adet zihinsel imge yani metafor üzerinde düşünmeleri ve ürettikleri metaforu "çünkü" bağlacından sonra tutarlı bir şekilde açıklamaları istenilmiştir. Ancak 10 katılımcı ile yapılan pilot çalışma sonrasında katılımcıların metafor üretmekte zorlandıkları ve zamanın yetersiz kaldığı gözlemlenmiştir. Pilot çalışma sonrasında metafor üretme sayısı üretilecek metafor sayısı düşürülmüştür. Asıl çalışma için 10 adet zihinsel imge yani metafor üzerinde düşünmeleri ve ürettikleri metaforu "çünkü" bağlacından sonra tutarlı bir şekilde açıklamaları istenilmiştir. Saban (2008), metaforların araştırma amacı için kullanıldığında "gibi" kavramını metaforun asıl konusuyla kaynak arasındaki bağı yansıtmada kullanıldığını, "çünkü" kavramını ise mantıksal dayanakların sağlanmasında

kullanıldığını belirtmiştir. Bu çalışmada da “çünkü” kavramına yer verilip çünkü kavramından sonra tamamlanması gereken yerin doldurulması istenerek, kurulan bağ arasında mantıksal tutarlılığın sağlanması istenilmiştir.

Sosyal bilgiler son sınıf öğretmen adaylarının kendi el yazılarıyla kaleme aldıkları bu metinler, birer “belge” ve “doküman” olarak bu çalışmada temel veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Katılımcıların formları doldurmasından ve formların analizinden sonra 6 kız ve 6 erkek toplam 12 katılımcı ile yarı yapılandırılmış mülakat yapılarak görüşme verileri elde edilmiştir. Görüşme sırasında katılımcılara 5 görüşme sorusu yöneltilmiştir. Mülakat sırasında alınan cevaplar not edilerek veriler toplanmıştır. Görüşmede çalışma gurubu içinden gönüllü katılım yoluyla öğrenciler mülakata alınmıştır.

3. 3. 3. Verilerin Analizi

Katılımcıların kendi el yazısı ile doldurmuş oldukları formlar araştırmacı tarafından kodlanmış, ardından da bilgisayar ortamında yazılı hale getirilmiştir. İlk olarak formlarda yer alan metaforlar belirlenmiş ve liste şeklinde düzenlenmiştir. Kategorize edilen ana metaforlar belirlenmiş ve sonrasında ana metaforlar kendi aralarında gruplandırılmıştır. Görüşme yoluyla elde edilen veriler içerik analizi ve betimsel analiz yardımıyla analiz edilmiştir. Elde edilen metaforların analiz edilme aşamaları aşağıda sunulmuştur.

- Metaforların belirlenmesi, ayıklanması ve kodlanması

Çalışma için 89 sosyal bilgiler öğretmen adayına ulaşılmış, fakat bunlardan 1’inin formu eksik doldurduğu tespit edilmiştir. Bu yüzden kodlama işlemi 88 öğretmen adayının anket formları üzerinde gerçekleştirilmiştir. Kodlamalar yapılırken kız katılımcılar (K) ve erkek katılımcılar (E) şeklinde kodlanmıştır. Sonrasında elde edilen metaforlar listelenmiş ve üretilen metaforların sıklık sayısına ulaşılmıştır.

- Örnek metaforların derlenerek ana metaforların belirlenmesi

Sosyal bilgiler öğretmenliği bölümü öğrencilerinin sosyal bilgiler kavramı kapsamında kızların 193, erkeklerin ise 120 metafor olmak üzere toplam 313 adet metafor ürettiği gözlemlenmiştir. Tarih kavramı kapsamında kızların 155, erkeklerin ise 107 metafor olmak üzere toplam 262 adet metafor ürettiği gözlemlenmiştir. Coğrafya kavramı kapsamında kızların 97, erkeklerin ise 72 olmak üzere metafor toplam 169 metafor ürettiği görülmüştür. Nihayetinde benzer olan metaforlar bir araya getirilmiş ve ana metaforlar oluşturulmuştur. Çalışmayı en iyi temsil eden metafor örnekleri ise çalışma içerisinde sunulmuştur.

- Ana metaforların kendi aralarında gruplandırılması:

Katılımcıların ürettiği oldukları metaforlar ortak özellikleri göz önüne alınarak farklı kavramsal kategoriler altında toplanmıştır. Bu kategorilerin belirlenmesinde öğretmenlerin

tarih, coğrafya, sosyal bilgiler kavramlarına ilişkin geliştirdikleri metaforları inceleyen literatürde yer alan araştırmalardan yararlanılmıştır. Bulgular aşamasında bu metaforlara ayrıntılı şekilde yer verilmiştir.

4. BULGULAR

Bu bölümde ilk olarak araştırmada elde edilen genel bulgulara yer verilmektedir. Daha sonra ayrı ayrı sosyal bilgiler, tarih, coğrafya kavramlarıyla ilgili metaforik temalar tabloda gösterilmiştir. Bu öğrencilerden 1 erkek öğretmen adayının boş kağıt verdiği gözlemlenmiştir. Bu öğrencinin anket formunda geçerli metafor üretmediği, metaforlar için tutarlı bir açıklama yapamadığı ya da anketi doldurmak istemediği ortaya çıkmıştır. Öğretmen adayı metafora ilişkin literatürü aykırı ifadeleriyle metaforu bilmeden eleştirmek istemiştir.

Yapılan anket bulguları sonucu sosyal bilgiler öğretmenliği bölümü öğrencilerinin, sosyal bilgiler kavramı kapsamında kızlarda 193, erkeklerde ise 120 metafor olmak üzere toplam 313 adet metafor üretmiştir. Tarih kavramı kapsamında kızlarda 155, erkeklerde ise 107 metafor olmak üzere toplam 262 adet metafor ürettiği ortaya çıkmıştır. Coğrafya kavramı kapsamında kızlarda 97, erkeklerde ise 72 olmak üzere metafor toplam 169 metafor ürettiği görülmüştür.

Yapılan mülakat bulguları sonucu sosyal bilgiler öğretmenliği bölümü öğrencilerinin metaforu tam olarak algılayamadıkları görülmüştür. Sosyal bilgiler öğretmenliği 4.sınıf öğrencilerinden 6 erkek sosyal bilgiler kavramına yönelik metafor üretme kapsamında 9 tane metafor ürettiği görülmüştür. 6 kız öğretmen adayı ise sosyal bilgiler kavramına yönelik 6 tane metafor üretmiştir. Tarih kavramı kapsamında erkeklerde toplam 5, kızlardan da 5 adet metafor olmak üzere toplam 10 adet metafor üretildiği ortaya konulmuştur. Coğrafya kavramı kapsamında kızlarda 3, erkeklerde ise 1 tane olmak üzere toplam 4 adet metafor üretildiği belirlenmiştir.

4. 1. Anketle İlgili Bulgular

4. 1. 1. Sosyal Bilgiler Kavramına Yönelik Alt Probleme İlişkin Bulgular

Yapılan araştırma sonucunda sosyal bilgiler kavramı kapsamında kızlarda 146, erkeklerde 101 metafor üretildiği gözlemlenmiştir. Sosyal bilgiler kavramına yönelik oluşturulan toplam metafor 247'dir. Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarından elde edilen verilerden sosyal bilgiler kavramıyla ilgili toplam 8 adet kategori oluşturmuşlardır. Bunlar

Aydınlatıcı olarak sosyal bilgiler, Birçok parçasıyla bütün olarak sosyal bilgiler, Geçmişi aydınlatan sosyal bilgiler, İhtiyaç olarak sosyal bilgiler, Kötümser ve olumsuzluk olarak sosyal bilgiler, Olmazsa olmaz sosyal bilgiler, Toplum yansıtan sosyal bilgiler, Yaşam olarak sosyal bilgiler şeklindedir.

Verilere dayalı olarak erkek öğretmen adaylarının sosyal bilgiler kavramına yönelik ürettikleri en çok metaforlar sırasıyla, ağaç (13), aşure (7), su (5), yıldız (5), Güneş (5), ışık (4), ana (4), deniz (4) şeklindeyken, kız öğretmen adaylarının sosyal bilgiler kavramına yönelik ürettikleri en çok metaforlar sırasıyla şu şekildedir: ağaç (16), hayat (13), ayna (7), yapboz (6), su (6), deniz (5), Güneş (4), gökkuşağı (4), Dünya (4), nehir (4) şeklindedir.

4. 1. 1. 1. Aydınlatıcı olarak sosyal bilgiler

Sosyal bilgiler erkek öğretmen adayları, “aydınlatıcı olarak sosyal bilgiler” kategorisiyle ilgili; yıldız (1), ampul (1), ansiklopedi (1), Güneş (3), deniz (1), ışık (4), kılavuz (3), pusula (1), oyun (1), ayna (1), hilal (1), vatan (1), rüzgar gülü (1), aile (1), bitki (1), zaman (1), anahtar (1), gündüz (1) metaforlarını üretmişlerdir.

Sosyal bilgiler kız öğretmen adayları, “aydınlatıcı olarak sosyal bilgiler” kategorisiyle ilgili; öğretmen (1), beyin (1), ışık (3), perde (3), vatan (1), aile (1), lamba (1), mum (2), nehir (1), pusula (1), hazine (1), rehber (1), Güneş (3), imza (1), bayrak (1), oyuncak (1), bal (1), merdiven (1), yağmur (2), kavun (1), okul (1), çocuklar (1), ampul (1) metaforlarını üretmişlerdir.

Araştırmaya katılanların ürettiği metaforların gerekçeleri değerlendirildiğinde aday öğretmenlerin sosyal bilgiler algısı rehberle ilişkilendirdikleri görülmektedir.

Tablo 4’ te bu kategoriyi oluşturan metaforlar, her bir metaforu üreten öğretmen aday sayısı ve frekansları verilmiştir.

Tablo 4. Aydınlatıcı Olarak Sosyal Bilgiler Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları

Erkek		Kız	
Metafor	Frekans	Metafor	Frekans
Yıldız	5	Öğretmen	4
Güneş	3	Beyin	3
Kılavuz	3	Işık	3
Ampul	2	Perde	3
Deniz	1	Vatan	2
Gündüz	1	Aile	2
Ansiklopedi	1	Lamba	1
Pusula	1	Mum	1
Oyun	1	Nehir	1
Ayna	1	Pusula	1
Hilal	1	Hazine	1
Vatan	1	Rehber	1
Rüzgar gülü	1	Güneş	1

Tablo 4’ün devamı

Erkek		Kız	
Metafor	Frekans	Metafor	Frekans
Aile	1	İmza	1
Bitki	1	Bayrak	1
Zaman	1	Oyuncak	1
Anahtar	1	Bal	1
		Merdiven	1
		Yağmur	1
		Kavun	1
		Okul	1
		Çocuklar	1
		Ampul	1
Toplam	26	Toplam	34

Öğrencilerden bazılarının ifadeleri aşağıdaki cümlelerde yer almaktadır.

Erkek:

- E6: 'Sosyal bilgiler yıldız gibidir. Çünkü öğrenciyi aydınlatır.'
- E7: 'Sosyal bilgiler ayna gibidir. Çünkü bize öğretilenleri yansıtır.'
- E8: 'Sosyal bilgiler güneş gibidir. Çünkü sıcaklığıyla öğrencileri aydınlatır, eğlendirir.'
- E8: 'Sosyal bilgiler hilal gibidir. Çünkü okulda temel bilgileri öğretir.'
- E10: 'Sosyal bilgiler kılavuz gibidir. Çünkü insanı aydınlatarak topluma ulaşmasını sağlar.'
- E10: 'Sosyal bilgiler rüzgârgülü gibidir. Çünkü bireylerin enerji ve ışık almasını sağlar.'
- E11: 'Sosyal bilgiler vatan gibidir. Çünkü ülkeye hizmeti öğreterek ülkemizi aydınlatır.'
- E14: 'Sosyal bilgiler ampul gibidir. Çünkü topluma ışık tutar.'
- E14: 'Sosyal bilgiler ansiklopedi gibidir. Çünkü birçok şeyi öğrenebiliriz.'
- E15: 'Sosyal bilgiler güneş gibidir. Çünkü insanı aydınlatan bilgileri verir.'
- E18: 'Sosyal bilgiler deniz gibidir. Çünkü her damlasından bir şey öğrenirsin.'
- E18: 'Sosyal bilgiler ışık gibidir. Çünkü yolumuzu ve etrafımızı aydınlatır.'
- E22: 'Sosyal bilgiler kılavuz gibidir. Çünkü pek çok alanda bize yol gösterir.'
- E27: 'Sosyal bilgiler gündüz gibidir. Çünkü gece bile göremediklerimize ışık tutar.'
- E33: 'Sosyal bilgiler pusula gibidir. Çünkü öğrencilerin istediği hedeflere ulaşmalarını sağlar.'
- E33: 'Sosyal bilgiler anahtar gibidir. Çünkü araştırıp öğrendikçe bilmediğimiz kapıları açar.'
- E33: 'Sosyal bilgiler kılavuz gibidir. Çünkü hayatta nerede, ne yapacağımıza yardımcı olur.'
- E23: 'Sosyal bilgiler zaman gibidir. Çünkü sürekli ilerleyerek insanları aydınlatır.'

Diğer Metafor Örnekleri:

E6 : 'Sosyal bilgiler oyun gibidir. Çünkü hem öğretir hem eğlendirir.'

E23: 'Sosyal bilgiler bitki gibidir. Çünkü herkes faydalanır ve aydınlanır.'

E35: 'Sosyal bilgiler aile gibidir. Çünkü iyi birer insan yetiştirmeyi amaçlar.'

Kız:

K7: 'Sosyal bilgiler pusula gibidir. Çünkü geleceğimizde atacağımız her adımda yön gösterir.'

K13 : 'Sosyal bilgiler ışık gibidir. Çünkü yolu aydınlatır.'

K14: 'Sosyal bilgiler rehber gibidir. Çünkü öğrenciye günlük hayatta yol gösterir.'

K18: 'Sosyal bilgiler hazine gibidir. Çünkü birden fazla bilgiyi öğrenebiliriz.'

K19: 'Sosyal bilgiler bayrak gibidir. Çünkü değeri, saygıyı ve vazgeçilmezi öğretir.'

K26: 'Sosyal bilgiler mum gibidir. Çünkü ışık gibi etrafını aydınlatır.'

K29: 'Sosyal bilgiler güneş gibidir. Çünkü tarihimizi, geleceğimizi ve toplumumuzu aydınlatır.'

K34: 'Sosyal bilgiler güneş gibidir. Çünkü bilgilerle ışık saçar.'

K29: 'Sosyal bilgiler yağmur gibidir. Çünkü ıslattığı yeri yeşertir.'

K36: 'Sosyal bilgiler lamba gibidir. Çünkü her tarafına ışık verir ve her yönü kapsar.'

K37: 'Sosyal bilgiler aile gibidir. Çünkü vatandaş olmayı öğretir.'

K39: 'Sosyal bilgiler vatan gibidir. Çünkü insanlara birlik ve beraberliği öğretir.'

K42: 'Sosyal bilgiler öğretmen gibidir. Çünkü bize hayatın içinden ve dışından çok şey öğretir.'

K43: 'Sosyal bilgiler beyin gibidir. Çünkü tüm insanların düşüncelerine sahip olursun.'

K53: 'Sosyal bilgiler ışık gibidir. Çünkü ışık nasıl her yeri aydınlatıyorsa toplumu da sosyal bilgiler inceleyerek aydınlatır.'

Diğer Metafor Örnekleri:

K13: 'Sosyal bilgiler oyuncak gibidir. Çünkü çocukları eğlendirirken bilgilendirir ve aydınlatır.'

K29: 'Sosyal bilgiler merdiven gibidir. Çünkü insanı başarıya yükseltir.'

K31: 'Sosyal bilgiler nehir gibidir. Çünkü aktıkça her dönemden bilgiler verir.'

K38: 'Sosyal bilgiler kavun gibidir. Çünkü okudukça susuzluk ve açlık gider.'

K40: 'Sosyal bilgiler imza gibidir. Çünkü iyi vatandaş yetiştirip ülkeye katkı sağlayarak aydınlatır.'

K51: 'Sosyal bilgiler perde gibidir. Çünkü dışarıdan gelen zararlı bilgilerden ayırıp doğru bilgileri vererek toplumu aydınlatır.'

4. 1. 1. 2. Birçok Parçasıyla Bütün Olarak Sosyal Bilgiler

Sosyal bilgiler erkek öğretmen adayları, birçok parçasıyla bütün olarak sosyal bilgiler: kategorisiyle ilgili “ ağaç (13), aşure (6), deniz (4), ahtapot (3), ana (2), nar (2), gökkuşağı (2), İstanbul (1), bütün (1), buzdolabı (1), parmaklar (1), gece (1), evin temeli (1), tavus kuşu (1), pencere (1), ansiklopedi (1), orman (1), okyanus (1), resim (1), bina (1), araba (1), köprü (1), genel kültür (1), makyaj çantası (1), evren (1), toplum (1), pusula (1), fuar (1), Türkiye (1), siyaset (1), Dede Korkut (1), köprü (1), toprak (1), merdiven (1), gemi (1), pencere (1), çınar (1), waffle (1), ambar (1), güneş (1), tuval (1), yemek (1), internet (1), olgunluk (1), çeşitli bahçe (1) metaforlarını üretmişlerdir.

Sosyal bilgiler kız öğretmen adayları, birçok parçasıyla bütün olarak sosyal bilgiler: kategorisiyle ilgili; “ağaç (15), deniz (4), karışım(4), yapboz (3), dünya (3), insan (2), gökkuşağı (1), köprü (1), ahtapot (1), galaksi (1), atardamar (1), su (1), çamaşır ipi (1), yumruk (1), botanik bahçe (1), ansiklopedi (1), kum tanesi (1), mandalina (1), havuz (1), müze (1), aşure (1), takım (1), flaş bellek (1), çorba (1), zaman (1), bilim adamı (1), lunapark (1), pizza (1), bilgisayar (1), karnaval (1), Anadolu (1), türlü (1), matruşka (1), nar (1), okyanus (1), yol (1), kitap (1), salata (1), toprak (1), tarla (1), belediye (1), roman (1), günlük (1), bitki (1), merdiven (1), beyaz (1), kavşak (1), bağ (1), kpss (1), defter (1), sebze yemeği (1), aile (1), çiçek (1), İstanbul (1), karışık bahçe (1), karpuz (1), beyin (1), el (1), kalemlik (1), toprak (1) metaforlarını üretmişlerdir.

Çalışmaya dâhil olanların ürettiği metaforların gerekçeleri incelendiğinde katılımcıların sosyal bilgiler kavramı algısını, içindeki parçaları ile ilişkilendirdikleri anlaşılmaktadır.

Tablo 5’ te bu kategoriye ait metaforlar ve her bir metaforu üreten aday sayısına dair frekanslar yer almaktadır.

Tablo 5. Birçok Parçasıyla Bütün Olarak Sosyal Bilgiler Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları

Erkek		Kız	
Metafor	Frekans	Metafor	Frekans
Ağaç	13	Ağaç	15
Aşure	7	Yapboz	6
Deniz	4	Dünya	4
Ahtapot	3	Karışım	4

Tablo 5’in devamı

Erkek		Kız	
Metafor	Frekans	Metafor	Frekans

Ana	2	Deniz	4
Nar	2	Gökkuşığı	2
Gökkuşığı	2	Köprü	1
İstanbul	1	Ahtapot	1
Bütün	1	Galaksi	1
Buzdolabı	1	Atardamar	1
Parmaklar	1	Su	1
Gece	1	Çamaşır ipi	1
Evin temeli	1	İnsan	1
Tavus kuşu	1	Yumruk	1
Pencere	1	Botanik bahçe	1
Ansiklopedi	1	Ansiklopedi	1
Orman	1	Kum tanesi	1
Okyanus	1	Mandalina	1
Resim	1	Havuz	1
Bina	1	Müze	1
Araba	1	Aşure	1
Köprü	1	Takım	1
Genel kültür	1	Flaş bellek	1
Makyaj çantası	1	Çorba	1
Evren	1	Zaman	1
Toplum	1	Bilim adamı	1
Pusula	1	Lunapark	1
Fuar	1	Pizza	1
Türkiye	1	Bilgisayar	1
Siyaset	1	Karnaval	1
Dede Korkut	1	Anadolu	1
Köprü	1	Türlü	1
Toprak	1	Matruşka	1
Merdiven	1	Nar	1
Gemi	1	Okyanus	1
Pencere	1	Yol	1
Çınar	1	Kitap	1
Waffle	1	Salata	1
Ambar	1	Toprak	1
Tuval	1	Belediye	1
Yemek	1	Roman	1
İnternet	1	Günlük	1
Olgunluk	1	Bitki	1
Çeşitli bahçe	1	Merdiven	1
		Beyaz	1
		Kavşak	1
		Bağ	1

Tablo 5'in devamı

Erkek		Kız	
Metafor	Frekans	Metafor	Frekans

		Kpss	1
		Defter	1
		Sebze yemeği	1
		Aile	1
		Çiçek	1
		İstanbul	1
		Karışık bahçe	1
		Karpuz	1
		Beyin	1
		Eİ	1
		Kalemlik	1
		Toprak	1
Toplam	71	Toplam	88

Bu kategoriye örnek olan cümleler aşağıda yer almaktadır.

Erkek:

- E1: 'Sosyal bilgiler ağaç gibidir. Çünkü birçok dalları barındırır.'
- E1: 'Sosyal bilgiler nar gibidir. Çünkü içine girdikçe ayrı ayrı dallara ve konularına ayrılır.'
- E2: 'Sosyal bilgiler ağaç gibidir. Çünkü her alan ile bir etkileşimi mevcuttur.'
- E3: 'Sosyal bilgiler ağaç gibidir. Çünkü sosyal bilgilerin bitmeyen dalları vardır.'
- E3: 'Sosyal bilgiler ahtapot gibidir. Çünkü kolları fazladır.'
- E4: 'Sosyal bilgiler tavus kuşu gibidir. Çünkü bilgi olarak birçok bilimden faydalanır.'
- E4: 'Sosyal bilgiler ahtapot gibidir. Çünkü birçok koldan beslenir.'
- E5: 'Sosyal bilgiler aşure gibidir. Çünkü her çeşit bilginin karmaşığıdır.'
- E5: 'Sosyal bilgiler gökkuşuğı gibidir. Çünkü antropoloji dahil bilimleri içinde barındırır.'
- E7: 'Sosyal bilgiler ağaç gibidir. Çünkü dallara ayrılır.'
- E7: 'Sosyal bilgiler bütün gibidir. Çünkü disiplinler arası olmuştur.'
- E7: 'Sosyal bilgiler parmaklar gibidir. Çünkü birden fazla disiplinden oluşur.'
- E8: 'Sosyal bilgiler ağaç gibidir. Çünkü merkezdedir, ekonomi ve vatandaşlık gibi birçok dalı vardır.'
- E9: 'Sosyal bilgiler aşure gibidir. Çünkü topluma dair hemen her şeyi içinde barındırır.'
- E11: 'Sosyal bilgiler ahtapot gibidir. Çünkü her olayla ilgisi vardır.'
- E17: 'Sosyal bilgiler ansiklopedi gibidir. Çünkü geniş bir anlatım alanı detaya sahiptir.'
- E17: 'Sosyal bilgiler köprü gibidir. Çünkü sosyal bilimler arasında bağlantı kurarız.'
- E17: 'Sosyal bilgiler toprak gibidir. Çünkü vatandaşlık dersi kaynağını ondan alır.'
- E19: 'Sosyal bilgiler merdiven basamakları gibidir. Çünkü birisini çıkmadan diğerini çıkamazsın.'

- E21: 'Sosyal bilgiler orman gibidir. Çünkü tüm öğeleriyle bir bütündür.'
- E21: 'Sosyal bilgiler okyanus gibidir. Çünkü çok geniş kapsamlıdır.'
- E23: 'Sosyal bilgiler güneş gibidir. Çünkü birçok bilim dalını besler.'
- E23: 'Sosyal bilgiler ağaç gibidir. Çünkü içinde birçok alt dallar vardır.'
- E23: 'Sosyal bilgiler deniz gibidir. Çünkü içinde birçok bilim dalı vardır.'
- E24: 'Sosyal bilgiler gökkuşağı gibidir. Çünkü her disiplinden faydalanır.'
- E24: 'Sosyal bilgiler Dede Korkut gibidir. Çünkü her şeyi bilir.'
- E25: 'Sosyal bilgiler ağaç gibidir. Çünkü çok fazla dalları vardır.'
- E25: 'Sosyal bilgiler köprü gibidir. Çünkü diğer sosyal bilimlerle bağlantı kurar.'
- E26: 'Sosyal bilgiler aşure gibidir. Çünkü her alandan bir şeyler vardır.'
- E27: 'Sosyal bilgiler bina temeli gibidir. Çünkü ilerde öğretilecek sosyal bilimlerin temelini oluşturur.'
- E28: 'Sosyal bilgiler olgunluk gibidir. Çünkü her konuda tecrübe sahibi olunur.'
- E28: 'Sosyal bilgiler çeşitli bahçe gibidir. Çünkü bin bir tane çiçeği ve kokuyu barındırır.'
- E33: 'Sosyal bilgiler yemek gibidir. Çünkü içeriği bir sürü malzemeden oluşur.'
- E27: 'Sosyal bilgiler internet gibidir. Çünkü her aradığını bulursun.'
- E28 : 'Sosyal bilgiler genel kültür gibidir. Çünkü içerisinde her bilgiden barındırır.'
- E29 : 'Sosyal bilgiler ağaç gibidir. Çünkü birçok daldan yararlanır.'
- E29 : 'Sosyal bilgiler nar gibidir. Çünkü bereketlidir birçok alandan bilgi alır.'
- E30: 'Sosyal bilgiler evren gibidir. Çünkü her şeyi alır.'
- E30: 'Sosyal bilgiler deniz gibidir. Çünkü birden çok alanı kapsar.'
- E31: 'Sosyal bilgiler toplum gibidir. Çünkü her konuyu ve her türlü içeriği barındırır.'
- E31: 'Sosyal bilgiler pusula gibidir. Çünkü her yönü ve olayı ele alır.'
- E32: 'Sosyal bilgiler Türkiye gibidir. Çünkü farklı bilimlerden yararlanır.'
- E34: 'Sosyal bilgiler aşure gibidir. Çünkü çok çeşitli malzemeden oluşur.'
- E34: 'Sosyal bilgiler waffle gibidir. Çünkü içerisinde birçok tatlı bulundurulur.'
- E34: 'Sosyal bilgiler ambar gibidir. Çünkü içinden istediğimizi alabiliriz.'
- E35: 'Sosyal bilgiler çınar gibidir. Çünkü birçok dalı içinde barındırır.'
- E35: 'Sosyal bilgiler aşure gibidir. Çünkü farklı dalların bir araya gelmesiyle oluşmuştur.'

Diğer Metafor Örnekleri:

- E1: 'Sosyal bilgiler makyaj çantası gibidir. Çünkü içinde her şey vardır.'
- E1: 'Sosyal bilgiler İstanbul gibidir. Çünkü her renk, dil ve dinden insanı barındırır.'
- E1: 'Sosyal bilgiler ana gibidir. Çünkü birçok evladını kucaklar ve içerir.'
- E1: 'Sosyal bilgiler siyaset gibidir. Çünkü her konuya açıktır ve içine alır.'
- E7: 'Sosyal bilgiler deniz gibidir. Çünkü bilgilerin toplamı gibidir.'
- E7: 'Sosyal bilgiler buzdolabı gibidir. Çünkü farklı şeyler barındırır.'
- E13: 'Sosyal bilgiler pencere gibidir. Çünkü farklı bakış açılarını yansıtır.'
- E14: 'Sosyal bilgiler gece gibidir. Çünkü tüm insanlığı kapsar.'
- E15: 'Sosyal bilgiler evin temeli gibidir. Çünkü diğer bilimler onun üzerine inşa edilir.'
- E15: 'Sosyal bilgiler ana gibidir. Çünkü bütün insanlığı ilgilendiren konuları kucaklar.'
- E16: 'Sosyal bilgiler deniz gibidir. Çünkü içinde birçok olay vardır.'
- E16: 'Sosyal bilgiler pencere gibidir. Çünkü her tarafa açılır.'
- E21: 'Sosyal bilgiler tuval gibidir. Çünkü boyadıkça yeni resim ortaya çıkar.'
- E22: 'Sosyal bilgiler gemi gibidir. Çünkü sosyal bilimler denizinde ilerler.'
- E23: 'Sosyal bilgiler resim gibidir. Çünkü içinde birçok rengi(bilim dalını) barındırır.'
- E23: 'Sosyal bilgiler bina gibidir. Çünkü içerisinde bilimin alt dalları bulunur.'
- E23: 'Sosyal bilgiler araba gibidir. Çünkü lastikleri bilim dallarını temsil eder.'
- E31: 'Sosyal bilgiler fuar gibidir. Çünkü her türlü bilgiyi bulunabilir.'

Kız:

- K1: 'Sosyal bilgiler karışık bahçe gibidir. Çünkü içinde birden çok konu vardır.'
- K2: 'Sosyal bilgiler karpuz gibidir. Çünkü içinde bir sürü çekirdeği barındırır.'
- K2: 'Sosyal bilgiler beyin gibidir. Çünkü derin ayrıntılı parçalarıyla yapısı vardır.'
- K2: 'Sosyal bilgiler el gibidir. Çünkü beş parmağın beşi de farklı ama bütündür.'
- K2: 'Sosyal bilgiler kalemlik gibidir. Çünkü içinde farklı kalem çeşitleri bulunur.'
- K2: 'Sosyal bilgiler toprak gibidir. Çünkü içerisinde çeşitli bitkileri barındırır.'
- K3: 'Sosyal bilgiler havuz gibidir. Çünkü her türlü bilginin içinde yüzersin.'
- K3: 'Sosyal bilgiler dünya gibidir. Çünkü her türlü bilgiyi içinde barındırır.'
- K4: 'Sosyal bilgiler aile gibidir. Çünkü farklı bireylerin olduğu gibi farklı alanları inceler ve bütünlüğü vardır.'
- K5: 'Sosyal bilgiler gökkuşağı gibidir. Çünkü içinde her renkten bilgi vardır.'
- K5: 'Sosyal bilgiler salata gibidir. Çünkü karıştırdıkça bir şeyler çıkar.'
- K6: 'Sosyal bilgiler müze gibidir. Çünkü içinde birden fazla tarihi öğeyi barındırır.'
- K6: 'Sosyal bilgiler gökkuşağı gibidir. Çünkü birden fazla renkte renklendirir dünyamızı.'
- K7: 'Sosyal bilgiler aşure gibidir. Çünkü içinde tarih, coğrafya ve vatandaşlık olanlarını barındırır ve birleştirir.'

- K9: 'Sosyal bilgiler günlük gibidir. Çünkü içinde gündelik bilgilerde yer alır.'
- K9: 'Sosyal bilgiler deniz gibidir. Çünkü geniş bilgi alanına sahiptir.'
- K10: 'Sosyal bilgiler kum tanesi gibidir. Çünkü tek başına yetersizdir ve diğer kumlarla (disiplinlerle) anlamlıdır.'
- K12: 'Sosyal bilgiler çorba gibidir. Çünkü tarih ve coğrafya gibi farklı alanlarda bilgiler sunar.'
- K15: 'Sosyal bilgiler Dünya gibidir. Çünkü evrenseldir.'
- K16: 'Sosyal bilgiler yapboz gibidir. Çünkü parçalardan bütünü oluşturur.'
- K16: 'Sosyal bilgiler yumruk gibidir. Çünkü birbirinden farklı disiplinlerin birleşmesiyle oluşmuştur.'
- K17: 'Sosyal bilgiler yapboz gibidir. Çünkü parçalar birleştikçe bütünleşir.'
- K17: 'Sosyal bilgiler takım gibidir. Çünkü farklı olanlar bir araya gelince bir bütün oluşur.'
- K19: 'Sosyal bilgiler okyanus gibidir. Çünkü içinde çok çeşit türleri barındırır.'
- K19: 'Sosyal bilgiler karnaval gibidir. Çünkü çeşit çeşit renk renktir.'
- K20: 'Sosyal bilgiler bilgisayar gibidir. Çünkü içinde her konudan bilgiler vardır.'
- K20: 'Sosyal bilgiler gökkuşağı gibidir. Çünkü içerisinde birden çok dersi içerir.'
- K20: 'Sosyal bilgiler çiçek gibidir. Çünkü çeşit çeşit alan ve türlerdedir.'
- K20: 'Sosyal bilgiler çanta gibidir. Çünkü içine her şeyi atar ağır da olsa taşırın.'
- K21: 'Sosyal bilgiler türlü gibidir. Çünkü farklı alanlardan yararlanır.'
- K21: 'Sosyal bilgiler bitki gibidir. Çünkü üstüne ne kadar bilgi eklersen o kadar yeşillenir.'
- K22: 'Sosyal bilgiler deniz gibidir. Çünkü uçsuz bucaksız bütün bilgiler yer alır.'
- K22: 'Sosyal bilgiler gökkuşağı gibidir. Çünkü gökkuşağını oluşturan farklı renkleri gibi farklı bilimlerin bir araya gelmesiyle oluşur.'
- K22: 'Sosyal bilgiler yol gibidir. Çünkü yolun farklı kollarının bir noktada toplanması gibi farklı bilimler sosyal bilgilerde birleşir.'
- K23: 'Sosyal bilgiler merdiven gibidir. Çünkü basamak şeklinde öğrenirsin konuları.'
- K24: 'Sosyal bilgiler nar gibidir. Çünkü ders olarak bir tane olsa da içerikte farklı derslerden yararlanır.'
- K24: 'Sosyal bilgiler yapboz gibidir. Çünkü diğer derslerle birleşerek parçalardan bütün oluşturur.'
- K24: 'Sosyal bilgiler deniz gibidir. Çünkü içinde kültürel değerlerden tarihe kadar çok şey barındırır.'
- K29: 'Sosyal bilgiler kavşak gibidir. Çünkü bütün yollar onda kesişir.'
- K30: 'Sosyal bilgiler bağ gibidir. Çünkü her bilim dalını birbirine bağlar.'
- K31: 'Sosyal bilgiler ağaç gibidir. Çünkü her dalında ayrı bir bilimden bilgiler verir.'
- K32: 'Sosyal bilgiler botanik bahçe gibidir. Çünkü birden fazla çiçek barındırır.'
- K35: 'Sosyal bilgiler ağaç gibidir. Çünkü dalları yeşerdikçe yeni meyveler verir.'

- K38: 'Sosyal bilgiler defter gibidir. Çünkü çeşitli konulardan bilgiler yazıldıkça dolar ve genişler.'
- K42: 'Sosyal bilgiler atardamar gibidir. Çünkü her şey sosyal bilgilerde başlar.'
- K43: 'Sosyal bilgiler galaksi gibidir. Çünkü içerisinde çoğu şeyi barındırır.'
- K45: 'Sosyal bilgiler dünya gibidir. Çünkü içinde birçok şeyi barındırır.'
- K47: 'Sosyal bilgiler bilim adamı gibidir. Çünkü her konuda bilgisi vardır.'
- K47: 'Sosyal bilgiler karışım gibidir. Çünkü her bilimden bir parça bulunur.'
- K45: 'Sosyal bilgiler köprü gibidir. Çünkü geçmişi de geleceği de anlatır.'
- K49: 'Sosyal bilgiler ağaç gibidir. Çünkü her dalında bir bilgi vardır.'

Diğer Metafor Örnekleri:

- K4: 'Sosyal bilgiler sebze yemeği gibidir. Çünkü içerisinde her türlü bilgi vardır.'
- K5: 'Sosyal bilgiler kitap gibidir. Çünkü bir sürü bilgisi vardır.'
- K6: 'Sosyal bilgiler İstanbul gibidir. Çünkü sınırları içinde her türlü insanı ve toprağı barındırır.'
- K8: 'Sosyal bilgiler insan gibidir. Çünkü çeşit çeşittir.'
- K10: 'Sosyal bilgiler mandalina gibidir. Çünkü tek tek dilimler mandalınayı oluşturur.'
- K11: 'Sosyal bilgiler çamaşır ipi gibidir. Çünkü ipte farklı renkte elbiseler yer alır. Sosyal bilgilerde farklı farklı bölümler yer alır.'
- K12: 'Sosyal bilgiler flaş bellek gibidir. Çünkü her türlü bilgi yüklenir.'
- K14: 'Sosyal bilgiler pizza gibidir. Çünkü içinde birçok konuyu barındırır.'
- K19: 'Sosyal bilgiler roman gibidir. Çünkü hayatın içinden tecrübelerle doludur.'
- K19: 'Sosyal bilgiler Anadolu gibidir. Çünkü her çeşit bilgiyi içinde barındırır.'
- K19: 'Sosyal bilgiler tarla gibidir. Çünkü üzerinde her türlü insan yaşar.'
- K20: 'Sosyal bilgiler far seti gibidir. Çünkü her türden rengi içinde barındırır.'
- K22: 'Sosyal bilgiler lunapark gibidir. Çünkü farklı oyuncak ile oynamak gibi farklı bilimlerden aynı anda yararlanmamızı sağlar.'
- K23: 'Sosyal bilgiler toprak gibidir. Çünkü tarih ve coğrafya eğitimi sosyal bilgilerden beslenir.'
- K29: 'Sosyal bilgiler beyaz gibidir. Çünkü bütün renkler ondadır ve her rengin içinde bir beyaz vardır.'
- K30: 'Sosyal bilgiler KPSS gibidir. Çünkü içinde her türlü konu barındırır.'
- K40: 'Sosyal bilgiler su gibidir. Çünkü sonsuz bilgi içerir.'
- K47: 'Sosyal bilgiler insan gibidir. Çünkü insan kadar çeşitlilik gösterir.'
- K47: 'Sosyal bilgiler zaman gibidir. Çünkü olmuşla, ölmüşle ve olacakla ilgilenir.'

4. 1. 1. 3. Geçmişi Aydınlatan Sosyal Bilgiler

Sosyal bilgiler kız öğretmen adayları, “geçmiş aydınlatan sosyal bilgiler” kategorisiyle ilgili; geçmiş (1), ayna (1), kütüphane (1), çınar (1), müze (1), tarih (1), Ayasofya (1) metaforlarını üretmişlerdir.

Çalışmaya dâhil olanların ürettiği metaforların gerekçeleri incelendiğinde katılımcıların sosyal bilgiler kavramı algısını, içindeki parçaları ile ilişkilendirdikleri anlaşılmaktadır. Tablo 6’ da bu kategoriye ait metaforlar ve her bir metaforu üreten aday sayısına dair frekanslar yer almaktadır.

Tablo 6. Geçmiş Aydınlatan Sosyal Bilgiler Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları

Kız	
Metafor	Frekans
Geçmiş	1
Ayna	1
Kütüphane	1
Çınar	1
Müze	1
Tarih	1
Ayasofya	1
Toplam	7

Bu kategoriye ilişkin öğrencilerden bazılarının ifadeleri aşağıdaki cümlelerle örnek olarak verilmiştir.

Kız:

K1: ‘Sosyal bilgiler tarih gibidir. Çünkü eskiyi içinde barındırır.’

K2: ‘Sosyal bilgiler Ayasofya gibidir. Çünkü tarihten, geçmişten izler taşır.’

K15: ‘Sosyal bilgiler kütüphane gibidir. Çünkü tüm geçmişimizi bize öğretir.’

K15: ‘Sosyal bilgiler çınar gibidir. Çünkü köklü bir geçmiş içerir.’

K15: ‘Sosyal bilgiler müze gibidir. Çünkü içerisinde geçmişe ait kalıntılar bulabiliriz.’

K39: ‘Sosyal bilgiler geçmiş gibidir. Çünkü öğrencilere geçmişten bilgiler sunar.’

Diğer Metafor Örnekleri:

K39: ‘Sosyal bilgiler ayna gibidir. Çünkü bize geçmiş yansıtır.’

4. 1. 1. 4. İhtiyaç Olarak Sosyal Bilgiler

Sosyal bilgiler erkek öğretmen adayları, "ihtiyaç olarak sosyal bilgiler" kategorisiyle ilgili; su (5), ana (2), ilaç (1), beyaz eşya (1), Güneş (1), direk (1), ekmek (1), hava (1), insan (1), araba kurtarma aracı (1) metaforlarını üretmişlerdir. Sosyal bilgiler kız öğretmen adayları, "ihtiyaç olarak sosyal bilgiler" kategorisiyle ilgili; ev (1), manav (1) metaforlarını üretmişlerdir.

Katılımcıların üretmiş olduğu metaforların gerekçelerine bakıldığında öğretmen adaylarının sosyal bilgiler kavramı algısını ihtiyaçla ilişkilendirdikleri görülmektedir. Tablo 7'de bu kategoriye ait metaforlar ve katılımcı sayısı görülmektedir.

Tablo 7. İhtiyaç Olarak Sosyal Bilgiler Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Sayısı ve Frekansları

Metafor	Erkek		Kız	
	Metafor	Frekans	Metafor	Frekans
Su		5	Ev	3
Ana		2	Manav	2
İlaç		1		
Beyaz eşya		1		
Güneş		1		
Direk		1		
Ekmek		1		
Hava		1		
İnsan		1		
Araba kurtarma aracı		1		
Toplam		15	Toplam	5

Bu kategoriye ait bazı ifadeler aşağıdaki cümlelerle örnek olarak verilmiştir.

Erkek:

- E4: 'Sosyal bilgiler hava gibidir. Çünkü sosyal bilgiler olmayan bir hayat olmaz.'
- E5: 'Sosyal bilgiler araba kurtarma aracı gibidir. Çünkü hayat yolunda kurtarıcı ve tecrübelerin kaynağıdır.'
- E9: 'Sosyal bilgiler direk gibidir. Çünkü toplumun toplumsallaşmasını sağlar.'
- E11: 'Sosyal bilgiler ekmek gibidir. Çünkü her insan için gereklidir.'
- E18: 'Sosyal bilgiler ilaç gibidir. Çünkü derdine derman olur.'
- E18: 'Sosyal bilgiler ana gibidir. Çünkü toparlar ve düzenler.'
- E21: 'Sosyal bilgiler ana gibidir. Çünkü ana gibi yar olmaz.'
- E24: 'Sosyal bilgiler Güneş gibidir. Çünkü ışığına ve sıcaklığına ihtiyaç duyarız.'
- E27: 'Sosyal bilgiler su gibidir. Çünkü bitkiler su olmadan yetişemez.'
- E30: 'Sosyal bilgiler su gibidir. Çünkü Sosyal bilgiler bir ihtiyaçtır.'

Diğer Metafor Örnekleri:

E5: ‘Sosyal bilgiler insan gibidir. Çünkü farklı organizmaların kendine çalışması ihtiyacı olan yapıdır.’

E14: ‘Sosyal bilgiler beyaz eşya gibidir. Çünkü ev beyaz eşyasız olmaz.’

Kız:

K15: ‘Sosyal bilgiler ev gibidir. Çünkü içerisinde ihtiyacımız olan sevgi saygı bağları vardır.’

Diğer Metafor Örnekleri:

K15: ‘Sosyal bilgiler manav gibidir. Çünkü herkese ihtiyacı olanı verir.’

4. 1. 1. 5. Kötümser ve Olumsuzluk Olarak Sosyal Bilgiler

Sosyal bilgiler erkek öğretmen adayları, “kötümser ve olumsuzluk olarak sosyal bilgiler” kategorisiyle ilgili; pesimist (1), sıfır (1), üvey evlat (1), yetim çocuk (1), kaybolmuş çocuklar (1), çiftçi (1), yetimhane (1), sahipsiz (1), pişmanlık (1), sonu belirsiz (1), tren (1) metaforlarını üretmişlerdir. Sosyal bilgiler kız öğretmen adayları, “kötümser ve olumsuzluk olarak sosyal bilgiler” kategorisiyle ilgili; şaka (3), işkence (1), böcek (1), KPSS (1), üvey evlat (1) metaforlarını üretmişlerdir.

Çalışmaya katılanların ürettiği metaforların gerekçeleri incelendiğinde katılımcıların sosyal bilgiler kavramı algısını, içindeki olumsuzluk ile ilişkilendirdikleri anlaşılmaktadır.

Tablo 8’ de bu kategoriye ait metaforlar ve her bir metaforu üreten aday sayısına dair frekanslar yer almaktadır.

Tablo 8. Kötümser ve Olumsuzluk Olarak Sosyal Bilgiler Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları

Erkek		Kız	
Metafor	Frekans	Metafor	Frekans
Pesimist	1	Şaka	3
Sıfır	1	İşkence	1
Üvey evlat	1	Böcek	1
Yetim çocuk	1	KPSS	1
Kaybolmuş çocuklar	1	Üvey evlat	1
Çiftçi	1		

Tablo 8'in devamı

Erkek		Kız	
Metafor	Frekans	Metafor	Frekans
Yetimhane	1		
Sahipsiz	1		
Pişmanlık	1		
Sonu belirsiz	1		
Tren	1		
Toplam	11	Toplam	

Bu kategoriye ait bazı ifadeleri aşağıdaki cümlelerle örnek olarak verilmiştir.

Erkek:

E20: 'Sosyal bilgiler pesimist gibidir. Çünkü geleceği olmayan bilim öğretim programıdır.'

E21: 'Sosyal bilgiler sıfır gibidir. Çünkü ataması yok.'

E26: 'Sosyal bilgiler yetimhane gibidir. Çünkü puanı az olan herkes gelir.'

E26: 'Sosyal bilgiler sahipsiz gibidir. Çünkü devlet politikasında öne çıkmaz.'

E26: 'Sosyal bilgiler pişmanlık tercihi gibidir. Çünkü insanı sonradan pişman edebilir.'

E26: 'Sosyal bilgiler sonu belirsiz gibidir. Çünkü mezun olunca ne olacağı belirsizdir.'

E27: 'Sosyal bilgiler üvey evlat gibidir. Çünkü hak ettiği değeri görememektedir.'

E27: 'Sosyal bilgiler yetim çocuk gibidir. Çünkü kendisini savunan sahiplenilen değer veren kimse yoktur.'

E27: 'Sosyal bilgiler kaybolmuş çocuklar gibidir. Çünkü elinden tutan yol gösteren yok.'

Diğer Metafor Örnekleri:

E26: 'Sosyal bilgiler tren gibidir. Çünkü eğer bu trene yeni raylar yapmazlarsa bir yere vuracak veya tökezleyecektir.'

E27: 'Sosyal bilgiler çiftçi gibidir. Çünkü çok emek harcar ancak istediğini alamaz.'

Kız:

K26: 'Sosyal bilgiler üvey evlat gibidir. Çünkü ataması yok.'

K41: 'Sosyal bilgiler KPSS gibidir. Çünkü içine daldıkça yer bitirir.'

K41: 'Sosyal bilgiler işkence gibidir. Çünkü bu sene staj var.'

Diğer Metafor Örnekleri:

K28: 'Sosyal bilgiler şaka gibidir. Çünkü umut verip yolda bırakır.'

K41: 'Sosyal bilgiler böcek gibidir. Çünkü yeri geldi mi çok acıtır.'

4. 1. 1. 6. Olmazsa Olmaz Sosyal Bilgiler

Sosyal bilgiler kız öğretmen adayları, "olmazsa olmaz sosyal bilgiler" kategorisiyle ilgili; bayrak (1), aile (1), bumerang (1), gölge (1), ekmek (1) metaforlarını üretmişlerdir.

Çalışmaya dâhil olanların ürettiği metaforların gerekçeleri incelendiğinde katılımcıların sosyal bilgiler kavramı algısını, zorunluluk ve hayatta kesin olması gerekli ve zorunlu kavramları ile ilişkilendirdikleri anlaşılmaktadır. Tablo 9' de bu kategoriye ait metaforlar ve her bir metaforu üreten aday sayısına dair frekanslar yer almaktadır.

Tablo 9. Olmazsa Olmaz Sosyal Bilgiler Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları

Kız	
Metafor	Frekans
Bayrak	1
Aile	1
Bumerang	1
Gölge	1
Ekmek	1
Toplam	5

Bu kategoriye ilişkin öğrencilerden bazılarının ifadeleri aşağıdaki cümlelerle örnek olarak verilmiştir.

Kız:

K39: 'Sosyal bilgiler bayrak gibidir. Çünkü bir millet için olmazsa olmazdır.'

K8: 'Sosyal bilgiler aile gibidir. Çünkü amacı iyi bir vatandaş yetiştirmektir.'

K29: 'Sosyal bilgiler gölge gibidir. Çünkü insanın toplumların peşini asla bırakmaz.'

K30: 'Sosyal bilgiler ekmek gibidir. Çünkü o olmaz ise hep bir eksiklik kalır.'

Diğer Metafor Örnekleri:

K5: 'Sosyal bilgiler bumerang gibidir. Çünkü eninde sonunda dönüp gelir.'

4. 1. 1. 7. Toplumu Yansıtan Olarak Sosyal Bilgiler

Sosyal bilgiler erkek öğretmen adayları, “Toplumu yansıtan olarak sosyal bilgiler” kategorisiyle ilgili; ayna (1) metaforlarını üretmişlerdir.

Sosyal bilgiler kız öğretmen adayları, “Toplumu yansıtan olarak sosyal bilgiler” kategorisiyle ilgili; ayna (2), göz (2), arkadaş (1), gözlük (1) metaforlarını üretmişlerdir.

Araştırmaya katılanların ürettiği metaforların gerekçeleri incelendiğinde katılımcıların sosyal bilgiler kavramı algısını, toplumla ilişkilendirdikleri anlaşılmaktadır. Tablo 10’ da bu kategoriye ait metaforlar ve her bir metaforu üreten aday sayısına dair frekanslar yer almaktadır.

Tablo 10. Toplumu Yansıtan Olarak Sosyal Bilgiler Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları

Erkek		Kız	
Metafor	Frekans	Metafor	Frekans
Ayna	1	Ayna	2
		Göz	2
		Arkadaş	1
		Gözlük	1
Toplam	1	Toplam	6

Bu kategoriye ait ifadeler aşağıdaki cümlelerle örnek olarak verilmiştir.

Erkek:

K15: ‘Sosyal bilgiler gözlük gibidir. Çünkü toplumlara ve kültürlere bakış açımızı değiştirir.’

E33: ‘Sosyal bilgiler ayna gibidir. Çünkü araştırıldıkça kendimizi görüyoruz.’

Diğer Metafor Örnekleri:

K5: ‘Sosyal bilgiler arkadaş gibidir. Çünkü toplumu ilgilendirir.’

Kız:

K52 : ‘Sosyal bilgiler ayna gibidir. Çünkü toplumu yansıtır.’

K52 : ‘Sosyal bilgiler göz gibidir. Çünkü toplumu inceleyip gözlemler.’

4. 1. 1. 8. Yaşam Olarak Sosyal Bilgiler

Sosyal bilgiler erkek öğretmen adayları, “Yaşam, hayat olarak sosyal bilgiler” kategorisiyle ilgili; yaşam (3), hayat (1), aile (1), ayna (1) metaforlarını üretmişlerdir.

Kız öğretmen adayları, “Yaşam, hayat olarak sosyal bilgiler” kategorisiyle ilgili; hayat (12), yaşam (4), ayna (2), evren (1), ağaç (1), ruj (1) metaforlarını üretmişlerdir.

Araştırmaya katılanların ürettiği metaforların gerekçeleri incelendiğinde katılımcıların sosyal bilgiler kavramı algısını, zorunluluk ve hayatta yaşam ve hayat kavramları ile ilişkilendirdikleri anlaşılmaktadır. Tablo 11’ de bu kategoriye ait metaforlar ve her bir metaforu üreten aday sayısına dair frekanslar yer almaktadır.

Tablo 11. Yaşam, Hayat Olarak Sosyal Bilgiler Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları

Erkek		Kız	
Metafor	Frekans	Metafor	Frekans
Yaşam	3	Hayat	12
Hayat	1	Yaşam	4
Aile	1	Ayna	2
Ayna	1	Evren	1
		Ağaç	1
		Ruj	1
Toplam	6	Toplam	21

Bu kategoriyle ilişkili bazı örnekler şu şekildedir.

Erkek:

E3: ‘Sosyal bilgiler hayat gibidir. Çünkü sosyal bilgiler eşittir hayat.’

E4: ‘Sosyal bilgiler yaşam gibidir. Çünkü onsuz hayat olmaz.’

E7: ‘Sosyal bilgiler yaşam gibidir. Çünkü yaşamın içini anlatır.’

E11: ‘Sosyal bilgiler yaşam gibidir. Çünkü hayatın her anında vardır.’

Diğer Metafor Örnekleri:

E10: ‘Sosyal bilgiler aile gibidir. Çünkü bireyi hayata hazırlar.’

E13: ‘Sosyal bilgiler ayna gibidir. Çünkü hayatı yansıtır.’

Kız:

K5: ‘Sosyal bilgiler yaşam gibidir. Çünkü bize onu gösterir.’

K17: ‘Sosyal bilgiler hayat gibidir. Çünkü yaşamdan izler taşır.’

K18: ‘Sosyal bilgiler yaşam gibidir. Çünkü insana her şeyi sunar.’

- K20: 'Sosyal bilgiler hayat gibidir. Çünkü illa yaşarsın.'
- K21: 'Sosyal bilgiler yaşam gibidir. Çünkü bize hayattan dersler verir.'
- K23: 'Sosyal bilgiler ayna gibidir. Çünkü hayatı yansıtır.'
- K26: 'Sosyal bilgiler hayat gibidir. Çünkü yaşamdaki her şeyi içinde barındırır.'
- K30: 'Sosyal bilgiler hayat gibidir. Çünkü hayatın her alanında vardır.'
- K32: 'Sosyal bilgiler ayna gibidir. Çünkü hayatı bize yansıtır.'
- K33: 'Sosyal bilgiler hayat gibidir. Çünkü bize hayatı yansıtır.'
- K38: 'Sosyal bilgiler hayat gibidir. Çünkü her zaman yeni şeyler öğretir.'
- K39: 'Sosyal bilgiler hayat gibidir. Çünkü öğretilen konular hayatın kendisidir.'
- K40: 'Sosyal bilgiler hayat gibidir. Çünkü hayatı anlatır.'
- K42: 'Sosyal bilgiler hayat gibidir. Çünkü hayatın içinden konular okutulur.'
- K47: 'Sosyal bilgiler hayat gibidir. Çünkü hayatın kendisidir.'
- K47: 'Sosyal bilgiler hayat gibidir. Çünkü hayatın her alanında karşımıza çıkar.'
- K48: 'Sosyal bilgiler yaşam gibidir. Çünkü hayatımız boyunca içindeyiz.'
- K50: 'Sosyal bilgiler hayat gibidir. Çünkü hayatın küçük detaylarını anlatır.'
- K51: 'Sosyal bilgiler hayat gibidir. Çünkü her sayfasından yeni tecrübeler ediniriz.'

Diğer Metafor Örnekleri:

- K29: 'Sosyal bilgiler ağaç gibidir. Çünkü insanların hayat kaynağından biridir.'
- K30: 'Sosyal bilgiler ruj gibidir. Çünkü hayata güzellik katar.'
- K42: 'Sosyal bilgiler evren gibidir. Çünkü evrende olup bitene hâkim olursun.'

4. 2. 2. Tarih Kavramının Metaforik Algıları

Tarih kavramına yönelik kızlarda 142 metafor, erkeklerde ise 118 metafor yapıldığı ortaya konulmuştur. Araştırma sonucunda izlenen temalar 15 kavramsal tema altında toplanmıştır. Bunlar; bilinmez olarak tarih, biriken ve çoğalan tarih, geçmişi aydınlatan tarih, geleceği aydınlatan ve rehber olan tarih, gurur verici olarak tarih, her şeyi kaydeden tarih, mücadele olarak tarih, objektif ve tarafsız olarak tarih, olmazsa olmaz tarih, olumsuzluk olarak tarih, ölümlü olarak tarih, ölümsüz olarak tarih, öznel olarak tarih, tamamlayıcı olarak tarih, tekrarlanan tarih şeklindedir.

Yapılan araştırma sonucunda sosyal bilgiler erkek öğretmen adaylarının tarih kavramına yönelik ürettikleri en çok metaforlar sırasıyla şu şekildedir: ayna (8), saat (5), su (4), fener (3), okyanus (3) metaforları şeklinde iken, kız öğretmen adaylarının tarih kavramına yönelik ürettikleri en çok metaforlar sırasıyla şu şekildedir: ayna (18), zaman makinası (7), su (6) deniz (5), pusula (4), saat (4) şeklindedir.

4. 2. 2. 1. Bilinmez Olarak Tarih

Sosyal bilgiler erkek öğretmen adayları, “bilinmez olarak tarih” kategorisiyle ilgili; okyanus (3), uzay (1), derin kuyu (1), üç nokta (1), kara tren (1), gökyüzü (1) metaforlarını üretmişlerdir. Sosyal bilgiler kız öğretmen adayları, “bilinmez olarak tarih” kategorisiyle ilgili; deniz (4), oyuncak (1), çocuk (1), bitmeyen mürekkep (1), gökyüzü (1) metaforlarını geliştirmişlerdir.

Katılımcıların üretmiş olduğu metaforlar ve gerekçeleri ele alındığında katılımcılar sosyal bilgiler kavramı algısını, bilinmezlik ile ilişkilendirdikleri söylenebilir. Tablo 12’ de bu kategoriye ait metaforlar ve her bir metaforu üreten aday sayısına dair frekanslar yer almaktadır.

Tablo 12. Bilinmez Olarak Tarih Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları

Erkek		Kız	
Metafor	Frekans	Metafor	Frekans
Okyanus	3	Deniz	4
Uzay	1	Oyuncak	1
Derin kuyu	1	Çocuk	1
Üç nokta	1	Bitmeyen mürekkep	1
Kara tren	1	Gökyüzü	1
Gökyüzü	1		
Toplam	8	Toplam	8

Bu kategoriye ilişkin öğrencilerden bazılarının ifadeleri aşağıdaki cümlelerle örnek olarak verilmiştir.

Erkek:

- E3: *‘Tarih üç nokta gibidir. Çünkü bitmek bilmeyen bir bilgi hazinesidir ve sonu yoktur.’*
- E11: *‘Tarih okyanus gibidir. Çünkü keşfedilecek çok oda vardır.’*
- E11: *‘Tarih derin kuyu gibidir. Çünkü içinden çıkılması çok zordur.’*
- E19: *‘Tarih okyanus gibidir. Çünkü dibi, bucağı gözükmez.’*
- E20: *‘Tarih okyanus gibidir. Çünkü hala gerçeklerin birçoğu gün yüzüne çıkmamıştır.’*
- E32: *‘Tarih uzay gibidir. Çünkü sonsuzluk barındırır.’*

Diğer Metafor Örnekleri:

- E1: *‘Tarih kara tren gibidir. Çünkü git git bitmez.’*

Kız:

K36: 'Tarih gökyüzü gibidir. Çünkü tarih uzun, detaylı, uçsuz bucaksızdır.'

K37: 'Tarih deniz gibidir. Çünkü baktığın zaman uçsuz bucaksızdır.'

K42: 'Tarih bitmeyen mürekkep gibidir. Çünkü sonu bucağı belli olmaz ve bitmeyendir

K51: 'Tarih deniz gibidir. Çünkü derinliğe daldıkça boğulursun.'

Diğer Metafor Örnekleri:

K47: 'Tarih oyuncak gibidir. Çünkü hepsini merak edersin.'

K48: 'Tarih çocuk gibidir. Çünkü çocuk kadar meraklıdır.'

4. 2. 2. Biriken, Çoğalan, Parçalarıyla Tarih

Sosyal bilgiler erkek öğretmen adayları, "biriken, çoğalan, parçalarıyla tarih " kategorisiyle ilgili; saat (3), baraj (2), insan (1), dalgalı deniz (1), kumbara (1), kaya parçası (1), nehir (1), yol (1) metaforlarını üretmişlerdir. Sosyal bilgiler kız öğretmen adayları, "biriken, çoğalan, parçalarıyla tarih " kategorisiyle ilgili; çınar (2), dalgalı deniz (1), yağmur (1), kitap (1), türlü yemeği (1), deniz (1), tekerlek (1), logolar (1), dört ortalı defter (1), üniversite (1), türlü (1), sayılar kümesi (1), matruşka (1), mikser (1), lahmacun (1), gökkuşağı (1) metaforlarını üretmişlerdir.

Katılımcıların ürettiği metaforlar ve gerekçeleri göz önüne alındığında katılımcıların sosyal bilgiler kavramı algısını, parçalarıyla çoğalıp büyümekle ilişkilendirdikleri söylenebilir. Tablo 13' te bu kategoriye ait metaforlar ve her bir metaforu üreten aday sayısına dair frekanslar yer almaktadır.

Tablo 13. Biriken, Çoğalan, Parçalarıyla Tarih Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları

Erkek		Kız	
Metafor	Frekans	Metafor	Frekans
Saat	3	Çınar	2
Baraj	2	Dalgalı deniz	1
İnsan	1	Yağmur	1
Dalgalı deniz	1	Kitap	1
Kumbara	1	Türlü yemeği	1
Kaya parçası	1	Deniz	1
Nehir	1	Tekerlek	1
Yol	1	Logolar	1
		Dört ortalı defter	1
		Üniversite	1

Tablo 13'ün devamı

Erkek		Kız	
Metafor	Frekans	Metafor	Frekans
		Türlü	1
		Sayılar kümesi	1
		Matruşka	1
		Mikser	1
		Lahmacun	1
		Gökkuşığı	1
Toplam	11	Toplam	17

Bu kategoriye ilişkin bazı cümleler aşağıda yer almaktadır.

Erkek:

- E11: 'Tarih kaya parçası gibidir. Çünkü yıllar sonra o hale gelmiştir.'
- E14: 'Tarih kumbara gibidir. Çünkü eklendikçe artar.'
- E22: 'Tarih saat gibidir. Çünkü sürekli ilerleme kaydetmektedir.'
- E23: 'Tarih dalgalı deniz gibidir. Çünkü sürekli dinamik haledir.'
- E23: 'Tarih saat gibidir. Çünkü sürekli ilerler ve yenilenir.'
- E29: 'Tarih baraj gibidir. Çünkü bilgi biriktikçe şekillenir.'
- E30: 'Tarih saat gibidir. Çünkü yavaş yavaş geçer gider.'
- E33: 'Tarih baraj gibidir. Çünkü bir kanunun çok eskiden beri bilgi birikimi ile olur.'

Diğer Metafor Örnekleri:

- E5: 'Tarih yol gibidir. Çünkü yürüdüğün yol geçmiş, olduğun yer şimdi ve sonrası da gelecektir.'
- E10: 'Tarih nehir gibidir. Çünkü nehir gibi durmak nedir bilmez.'
- E29: 'Tarih insan gibidir. Çünkü zaman geçtikçe güzelleşir.'

Kız:

- K4: 'Tarih türlü gibidir. Çünkü içinde olabildiğince farklı yiyecek gibi tarihte farklı kültürleri barındırır.'
- K4: 'Tarih sayılar kümesi gibidir. Çünkü her bir alt kümeden yeni bir küme çıktığı gibi tarihte de her bir olay çıkar.'
- K4: 'Tarih matruşka gibidir. Çünkü her türlü olayın içinde başka bir olay vardır.'
- K5: 'Tarih türlü yemeği gibidir. Çünkü karıştırdıkça yeni şeyler çıkar.'
- K15: 'Tarih logolar gibidir. Çünkü üst üste koydukça bilgiler gelişir.'
- K20: 'Tarih gökkuşığı gibidir. Çünkü her rengi içinde barındırır.'

Diğer Metafor Örnekleri:

- K4: 'Tarih dört ortalı defter gibidir. Çünkü içinde farklı farklı coğrafi izler taşır.'
- K4: 'Tarih üniversite gibidir. Çünkü bölümleri olduğu gibi tarihte pek çok toplumu içerir.'
- K5: 'Tarih deniz gibidir. Çünkü dalgalıdır, değişir ve çoğalır.'
- K15: 'Tarih tekerlek gibidir. Çünkü daima ilerler.'
- K19: 'Tarih kitap gibidir. Çünkü okudukça, öğrendikçe izi kalır.'
- K20: 'Tarih mikser gibidir. Çünkü her şey iç içedir.'
- K20: 'Tarih lahmacun gibidir. Çünkü bir malzeme eksikse diğerlerinin bir anlamı yok.'
- K31: 'Tarih çınar gibidir. Çünkü yıllar geçtikçe insanlara bir şeyler sunar ve bilgileri çoğaltır.'
- K35: 'Tarih yağmur gibidir. Çünkü akan damlalarla birikim sağlar.'
- K40: 'Tarih çınar gibidir. Çünkü tüm Dünya'ya kök salmıştır.'
- K48: 'Tarih dalgalı deniz gibidir. Çünkü sürekli yeni olaylar gelişir ve birbirini etkiler.'

4. 2. 2. 3. Geçmişini Aydınlatan Tarih

Sosyal bilgiler erkek öğretmen adayları, "geçmişini aydınlatan tarih" kategorisiyle ilgili; ayna (4), kulak (1), elektrik (1), kum saati (1), zaman tüneli (1), anı (1), film (1), Güneş (1), ampul (1), din (1) metaforlarını üretmişlerdir. Sosyal bilgiler kız öğretmen adayları, "geçmişini aydınlatan tarih" kategorisiyle ilgili; ayna (11), zaman makinası (5), film (3), hatıra defteri (2), başa saran bant (2), ağaç (2), sandık (1), anıtlar (1), imza (1), roman (1), anahtar (1), anı kitabı (1), müze (1), geçmiş (1), yolculuk (1), yaşlılık (1), yaşam (1), fotoğraf (1), film şeridi (1), Güneş (1), dede (1), çınar ağacı (1), ansiklopedi (1), fener (1), bumerang (1), bilgisayar (1), takım (1) şeklinde metaforlar geliştirmişlerdir.

Katılımcıların üretmiş olduğu metaforlar ve gerekçeleri ele alındığında katılımcıların sosyal bilgiler kavramı algısını, geçmiş ile ilişkilendirdikleri görülmektedir.

Tablo 14' te bu kategoriye ait metaforlar ve her bir metaforu üreten aday sayısına dair frekanslar yer almaktadır..

Tablo 14. Geçmişini Aydınlatan Tarih Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları

Erkek		Kız	
Metafor	Frekans	Metafor	Frekans
Ayna	4	Ayna	11
Kulak	1	Zaman makinası	5
Elektrik	1	Sandık	4

Tablo 14'ün devamı

Erkek		Kız	
-------	--	-----	--

Metafor	Frekans	Metafor	Frekans
Kum saati	1	Anıtlar	3
Zaman tüneli	1	Film	3
Anı	1	İmza	2
Film	1	Roman	2
Güneş	1	Hatıra defteri	2
Ampul	1	Anahtar	1
Din	1	Anı kitabı	1
		Ağaç	1
		Müze	1
		Geçmiş	1
		Başa saran bant	1
		Yolculuk	1
		Yaşlılık	1
		Yaşam	1
		Fotoğraf	1
		Film şeridi	1
		Güneş	1
		Dede	1
		Çınar ağacı	1
		Ansiklopedi	1
		Fener	1
		Bumerang	1
		Bilgisayar	1
		Takım	1
Toplam	13	Toplam	51

Bu kategoriye ait bazı katılımcıların ifadeleri aşağıdaki cümlelerle örnek olarak verilmiştir.

Erkek:

E1: *'Tarih anı gibidir. Çünkü geçmişi anlatır.'*

E6: *'Tarih zaman tüneli gibidir. Çünkü geçmişi günümüze getirir.'*

Diğer Metafor Örnekleri:

E2: *'Tarih din gibidir. Çünkü tarihin aslına iyi bakılınca bunla başladığı görülür.'*

E4: *'Tarih ayna gibidir. Çünkü orada geçmişini görürsün.'*

E6: *'Tarih film gibidir. Çünkü tarihteki olayları bize aktarır.'*

E7: *'Tarih elektrik gibidir. Çünkü geçmişe ışık tutarak aydınlatır.'*

E7: *'Tarih kulak gibidir. Çünkü geçmişimizi duymamızı sağlar.'*

E7: *'Tarih ayna gibidir. Çünkü geçmişimizi yansıtır.'*

E7: *'Tarih kum saati gibidir. Çünkü geçmişten bilgiyle doludur.'*

E8: *'Tarih ayna gibidir. Çünkü geçmişi yansıtır.'*

- E14: 'Tarih ampul gibidir. Çünkü geçmişimize ışık tutar.'
- E25: 'Tarih Güneş gibidir. Çünkü Güneş'in Dünya'yı aydınlatması gibi geçmişimizi aydınlatır.'

Kız:

- K1: 'Tarih takım gibidir. Çünkü gün gün değişimi görebiliriz.'
- K2: 'Tarih bilgisayar gibidir. Çünkü içinde binlerce bilgiyi düzenli şekilde barındırır.'
- K5: 'Tarih yaşam gibidir. Çünkü yaşananları bize gösterir.'
- K7: 'Tarih zaman makinası gibidir. Çünkü bizi çok eskilere götürür.'
- K8: 'Tarih ayna gibidir. Çünkü geçmişi yansıtır.'
- K12: 'Tarih başa saran bant gibidir. Çünkü yaşananları anlatıp durur.'
- K13: 'Tarih zaman makinası gibidir. Çünkü geçmişe götürür.'
- K14: 'Tarih fotoğraf gibidir. Çünkü geçmişimizi hatırlamamızı sağlar.'
- K17: 'Tarih yolculuk gibidir. Çünkü geçmişe gitmek istersen alır götürür insanı.'
- K18: 'Tarih geçmiş gibidir. Çünkü insanın geçmişini öğretir.'
- K22: 'Tarih zaman makinası gibidir. Çünkü geçmişten günümüze bir yolcuktur.'
- K24: 'Tarih dede gibidir. Çünkü geçmişe ışık tutar.'
- K26: 'Tarih başa saran bant gibidir. Çünkü yaşananları anlatıp durur.'
- K31: 'Tarih film gibidir. Çünkü geçmişteki olayları serer göz önüne.'
- K32: 'Tarih ağaç gibidir. Çünkü kökleri bizi geçmişe bağlar.'
- K33: 'Tarih ağaç gibidir. Çünkü bize geçmişin gölgesinden bilgi verir.'
- K36: 'Tarih anı kitabı gibidir. Çünkü içinde geçmişe dayalı izler bırakır.'
- K39: 'Tarih hatıra defteri gibidir. Çünkü insanlara geçmişi hatırlatan olaylar vardır.'
- K40: 'Tarih ayna gibidir. Çünkü geçmişimizi yansıtır.'
- K47: 'Tarih anahtar gibidir. Çünkü geçmişin kilidini açar.'
- K47: 'Tarih sandık gibidir. Çünkü eski şeyleri içinde barındırır.'
- K47: 'Tarih anıtlar gibidir. Çünkü anıtlarda eskilerden kanıtlardır.'
- K52: 'Tarih imza gibidir. Çünkü geçmişten izler bırakır.'

4. 2. 2. 4. Geleceği Aydınlatan ve Rehber Olan Tarih

Sosyal bilgiler erkek öğretmen adayları, "geleceği aydınlatan ve rehber olan tarih" kategorisiyle ilgili; fener (3), ayna (2), meşale (1), ışık (1), kutup yıldızı (1), pusula (1), altın (1), ders kitabı (1), anne (1), navigasyon (1), yol (1), izci (1), araba (1), zekâ testi (1), dede (1), harita (1), anahtar (1), kavuşmak (1), ata (1) metaforlarını üretmişlerdir.

Sosyal bilgiler kız öğretmen adayları, "geleceği aydınlatan ve rehber olan tarih" kategorisiyle ilgili; pusula (4), ampul (3), ışık (2), zincir (2), ayna (2), kılavuz (2), öğretmen (1), millet (1), deprem (1), Güneş (1), ayna (1), zaman makinası (1), imza (1), deniz feneri (1), rehber (1), hayal dünyası (1), öğüt (1), başparmak (1), meşale (1), navigasyon (1), fener

(1), olay (1), büyüklerimiz (1), çimento (1), harita (1), büyük nine (1), tiyatro (1), zaman (1), devlet (1) şeklinde metaforlar geliştirmişlerdir.

Katılımcılar tarafından üretilen metaforlar ve sebepleri ele alındığında katılımcıların sosyal bilgiler kavramı algısını, gelecek ile ilişkilendirdikleri görülmektedir

Tablo 15' te bu kategoriye ait metaforlar ve her bir metaforu üreten aday sayısına dair frekanslar yer almaktadır.

Tablo 15. Geleceği Aydınlatan ve Rehber Olan Tarih Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları

Erkek		Kız	
Metafor	Frekans	Metafor	Frekans
Fener	3	Pusula	4
Ayna	2	Ampul	3
Meşale	1	Işık	2
Işık	1	Zincir	2
Kutup yıldızı	1	Ayna	2
Pusula	1	Kılavuz	2
Altın	1	Öğretmen	1
Ders kitabı	1	Millet	1
Anne	1	Deprem	1
Navigasyon	1	Güneş	1
Yol	1	Ayna	1
İzci	1	Zaman makinası	1
Araba	1	İmza	1
Zeka testi	1	Deniz feneri	1
Dede	1	Rehber	1
Harita	1	Hayal dünyası	1
Anahtar	1	Öğüt	1
Kavuşmak	1	Başparmak	1
Ata	1	Meşale	1
		Navigasyon	1

Tablo 15'in devamı

Erkek		Kız	
Metafor	Frekans	Metafor	Frekans

		Fener	1
		Olay	1
		Büyüklerimiz	1
		Çimento	1
		Harita	1
		Büyük nine	1
		Tiyatro	1
		Zaman	1
		Devlet	1
Toplam	22	Toplam	38

Bu kategoriye ait bazı örnekler şu şekildedir.

Erkek:

- E11: 'Tarih navigasyon gibidir. Çünkü nerden hangi yoldan gideceğimizi söyler.'
- E15: 'Tarih fener gibidir. Çünkü insanın geleceğine ışık tutar.'
- E15: 'Tarih ata gibidir. Çünkü atanı bilmeden kendini bilemezsin.'
- E17: 'Tarih fener gibidir. Çünkü geçmişimize ve geleceğimize yön verir.'
- E18: 'Tarih ders kitabı gibidir. Çünkü hem ders verir hem problem çözdürür.'
- E19: 'Tarih anahtar gibidir. Çünkü açılmamış tüm kapıları açar.'
- E25: 'Tarih kutup yıldızı gibidir. Çünkü kayb olduğumuzda yolumuzu bulmamızı sağlar.'
- E25: 'Tarih pusula gibidir. Çünkü bize yön gösterir ve rehber olur.'
- E25: 'Tarih fener gibidir. Çünkü geçmişimizi aydınlatır ve geleceğimize de ışık tutar.'
- E26: 'Tarih ışık gibidir. Çünkü insanı yeni bilgilerle aydınlatır.'
- E26: 'Tarih harita gibidir. Çünkü geçmişe bakarak bugünü ve yarını anlayabilirsin.'
- E26: 'Tarih ayna gibidir. Çünkü kendi tarihini ve geleceğini gösterir.'
- E27: 'Tarih bir meşale gibidir. Çünkü onunla geçtiğiniz yılları görüp yeni yollara ışık yakalarsınız.'
- E27: 'Tarih ayna gibidir. Çünkü geçmişe bakarak geleceğinizi görürsünüz.'
- E30: 'Tarih dede gibidir. Çünkü öğüt verip yol gösterir.'
- E30: 'Tarih izci gibidir. Çünkü geçmişini takip edip bu güne getirir.'

Diğer Metafor Örnekleri:

- E10: 'Tarih yol gibidir. Çünkü gelecek nesillere yön verir.'
- E17: 'Tarih anne gibidir. Çünkü annemiz bize bilgi verir tıpkı tarih gibi.'
- E19: 'Tarih kavuşmak gibidir. Çünkü tarihle geleceğimize kavuşuruz.'
- E28: 'Tarih zekâ testi gibidir. Çünkü insan tarihi okudukça yanlışları ve doğruları test eder.'
- E30: 'Tarih araba gibidir. Çünkü istediğin yere götürür.'

E33: 'Tarih altın gibidir. Çünkü geçmiş ileriki dönemlerde yaşayacağımız deneyimler açısından çok değerlidir.'

Kız:

K1: 'Tarih kılavuz gibidir. Çünkü yeni olaylara yön vermemizi sağlar.'

K1: 'Tarih navigasyon gibidir. Çünkü bize yol gösterir.'

K7: 'Tarih öğüt gibidir. Çünkü o zamanda yaşanan olaylardan ders çıkarmamızı sağlar.'

K9: 'Tarih büyüklerimiz gibidir. Çünkü bize öğütler verir.'

K11: 'Tarih Güneş gibidir. Çünkü insanları aydınlatır.'

K13: 'Tarih ayna gibidir. Çünkü geleceği yansıtır.'

K13: 'Tarih ışık gibidir. Çünkü nasıl ışık önümüzü görmemizi sağlarsa tarihte hayatımıza şekil verir.'

K13: 'Tarih fener gibidir. Çünkü ileriye ışık tutar.'

K14: 'Tarih harita gibidir. Çünkü geçmişten ders çıkartıp geleceğe yürümemizi sağlar.'

K18: 'Tarih rehber gibidir. Çünkü insana aynı anda birçok şey sunar.'

K25: 'Tarih büyük nine gibidir. Çünkü bize kültürümüzü öğretir.'

K26: 'Tarih ışık gibidir. Çünkü geleceği aydınlatır.'

K31: 'Tarih ayna gibidir. Çünkü geçmişten aldığını geleceğe yansıtır.'

K32: 'Tarih pusula gibidir. Çünkü yol gösterir.'

K42: 'Tarih pusula gibidir. Çünkü hayata yön verendir.'

K42: 'Tarih öğretmen gibidir. Çünkü her zaman bilgi ve tecrübe kazandırır.'

K42: 'Tarih meşale gibidir. Çünkü ilerlediğin yolu aydınlatır.'

K43: 'Tarih pusula gibidir. Çünkü yönümüzü kaybettiğimizde bulmamızı sağlar.'

K43: 'Tarih deniz feneri gibidir. Çünkü önümüze ışık tutar.'

K44: 'Tarih pusula gibidir. Çünkü bize yol gösterir.'

K49: 'Tarih ampul gibidir. Çünkü topluma ışık tutar.'

K50: 'Tarih ampul gibidir. Çünkü bütün toplumu aydınlatır.'

K51: 'Tarih ampul gibidir. Çünkü insanlığı aydınlatır.'

K53: 'Tarih imza gibidir. Çünkü geleceğe iz bırakır.'

Diğer Metafor Örnekleri:

- K7: *'Tarih hayal dünyası gibidir. Çünkü anlatılanlardan yola çıkarak kendi hayal gücünden de yararlanarak bir şeyler düşünmektir.'*
- K9: *'Tarih olay gibidir. Çünkü içerisinden dersler çıkarılır.'*
- K11: *'Tarih deprem gibidir. Çünkü etkisi geçse de insanlar üzerindeki izi kalır.'*
- K12: *'Tarih zincir gibidir. Çünkü geçmişle günümüz arasında bağ kurar.'*
- K19: *'Tarih tiyatro gibidir. Çünkü oyuncularını gerçek ve öğüt vericidir.'*
- K24: *'Tarih zaman gibidir. Çünkü olayları kayıt altına alarak gelecek nesillere bir şeyler bırakabilirsiniz.'*
- K18: *'Tarih ayna gibidir. Çünkü ona baktıkça ders alabiliriz.'*
- K24: *'Tarih devlet gibidir. Çünkü tarihi bilmek ders çıkarmak bizi güçlü kılar.'*
- K25: *'Tarih çimento gibidir. Çünkü geleceğe daha sağlam bakmamızı sağlar.'*
- K26: *'Tarih zincir gibidir. Çünkü geçmişle geleceği bağlar.'*
- K39: *'Tarih millet gibidir. Çünkü insanlara kendi benliğini öğretir.'*
- K43: *'Tarih zaman makinası gibidir. Çünkü geçmişe götürerek geleceğe ışık tutar.'*

4. 2. 2. 5. Gurur Verici Olarak Tarih

Sosyal bilgiler erkek öğretmen adayları, "gurur verici olarak tarih:" kategorisiyle ilgili; gururumuz (1), lezzetli yemek (1), biz (1), Trabzonspor (1), film (1), rüzgar (1) metaforlarını geliştirmişlerdir. Katılımcıların ürettiği metaforlar ve gerekçeleri göz önüne alındığında katılımcıların sosyal bilgiler kavramı algısını, gururla ilişkilendirdikleri söylenebilir. Tablo 16' da bu kategori ile ilişkili metaforlar, her bir metaforu üreten katılımcı sayısına dair frekansları verilmiştir.

Tablo 16. Gurur Verici Olarak Tarih Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları

Erkek	
Metafor	Frekans
Gururumuz	1
Lezzetli yemek	1
Biz	1
Trabzonspor	1
Film	1
Rüzgar	1
Toplam	6

Bu kategoriye ilişkin öğrencilerden bazılarının ifadeleri aşağıdaki cümlelerle örnek olarak verilmiştir.

Erkek:

E26: *'Tarih gururumuz gibidir. Çünkü ecdadımızın bize bıraktıklarına bakıp gururlanırız.'*

Diğer Metafor Örnekleri:

E8: *'Tarih Trabzonspor gibidir. Çünkü mazisi başarılarla doludur ve geleceği de öyle olacaktır.'*

E26: *'Tarih lezzetli yemek gibidir. Çünkü her ülkenin tarihi böyle şanlı olmayabilir.'*

E26: *'Tarih biz gibidir. Çünkü biz ile tarihimiz özdeştir ve muhteşemdir.'*

E27: *'Tarih rüzgar gibidir. Çünkü her estiğinde milletimizin kokusunu verir.'*

E31: *'Tarih film gibidir. Çünkü her anı bizi gururlandırır ve heyecanlandırır.'*

4. 2. 2. 6. Her Şeyi Kaydeden Tarih

Sosyal bilgiler erkek öğretmen adayları, "her şeyi kaydeden tarih" kategorisiyle ilgili; kütüphane (2), saat (1), günlük (1), mabet (1), anı (1), hikaye (1), anahtar (1), Google (1), biyografi (1), benlik (1), hafıza (1), kum (1), çınar (1), sahne (1) metaforlarını üretmişlerdir. Sosyal bilgiler kız erkek öğretmen adayları, "her şeyi kaydeden tarih" kategorisiyle ilgili; kâtip (1), kalem (1), tozlu raf (1), sandık (1) metaforlarını geliştirmişlerdir.

Katılımcıların ürettiği metaforlar ve gerekçeleri ele alındığında katılımcıların sosyal bilgiler kavramı düşüncesi, her olayı, durumu kaydetmekle ilişkili olduğu görülmektedir.

Tablo 17' de bu kategoriye ait metaforlar ve her bir metaforu üreten aday sayısına dair frekanslar yer almaktadır.

Tablo 17. Her Şeyi Kaydeden Tarih Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları

Erkek		Kız	
Metafor	Frekans	Metafor	Frekans
Kütüphane	2	Katip	1
Günlük	1	Kalem	1
Mabet	1	Tozlu raf	1
Anı	1	Sandık	1
Saat	1		
Hikaye	1		
Anahtar	1		
Google	1		
Biyografi	1		
Benlik	1		
Hafıza	1		

Tablo 17'nin devamı

Erkek		Kız	
Metafor	Frekans	Metafor	Frekans
Kum	1		
Çınar	1		
Sahne	1		
Toplam	15	Toplam	4

Bu kategoriye ait bazı ifadeler aşağıdaki cümlelerle örnek olarak verilmiştir.

Erkek:

- E11: *'Tarih kütüphane gibidir. Çünkü aradığımız her şeye sahiptir.'*
 E14: *'Tarih Google gibidir. Çünkü hemen hemen her şeyi buluruz.'*
 E25: *'Tarih hafıza gibidir. Çünkü milletlerin geçmişini içinde bulundurur.'*
 E26: *'Tarih benlik gibidir. Çünkü unuttuklarımızı hatırlatır.'*
 E32: *'Tarih günlük gibidir. Çünkü olaylar kronolojik sıralanır, kayıt olunur.'*
 E33: *'Tarih saat gibidir. Çünkü geçmişten günümüze doğru nasıl bir yol izlenmiş görülür.'*

Diğer Metafor Örnekleri:

- E4: *'Tarih sahne gibidir. Çünkü her şey orada yaşanır.'*
 E16: *'Tarih anahtar gibidir. Çünkü geçmişin kapılarını açar.'*
 E17: *'Tarih çınar gibidir. Çünkü dalları tüm insanlığa uzanır.'*
 E22: *'Tarih kum gibidir. Çünkü binlerce tarihi unsuru bulundurur.'*
 E28: *'Tarih biyografi kimdir. Çünkü geçmişteki insanların hayatlarını bütün sırlarıyla belirtir.'*
 E29: *'Tarih hikaye gibidir. Çünkü yaşananları bütün sırlarıyla ortaya çıkarır.'*
 E31: *'Tarih mabet gibidir. Çünkü herkesin bir anısını barındırır.'*
 E31: *'Tarih anı gibidir. Çünkü her türlü geçmişi barındırır.'*

Kız:

- K25: *'Tarih kalem gibidir. Çünkü iz bırakır, eser bırakır.'*
 K28: *'Tarih katip gibidir. Çünkü yaşananları yazıya döker.'*
 K30: *'Tarih tozlu raf gibidir. Çünkü tüm bilgileri barındırır.'*
 K30: *'Tarih sandık gibidir. Çünkü bilgileri saklar.'*

4. 2. 2. 7. Mücadele Olarak Tarih

Sosyal bilgiler erkek öğretmen adayları, “mücadele olarak tarih” kategorisiyle ilgili; arena (1) metaforunu üretmişlerdir. Katılımcıların üretmiş olduğu metaforların gerekçelerine bakıldığında katılımcıların sosyal bilgiler kavramı algısını, mücadeleyle benzeştirdikleri görülmektedir.

Tablo 18’ de bu kategoriye ait metaforlar ve her bir metaforu üreten aday sayısına dair frekanslar yer almaktadır.

Tablo 18. Mücadele Olarak Tarih Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları

Erkek	
Metafor	Frekans
Arena	1
Toplam	1

Bu kategoriye ait bazı ifadeler aşağıdaki cümlelerle örnek olarak verilmiştir.

Erkek:

E4: ‘Tarih arena gibidir. Çünkü bütün devletler orada savaşıyor.’

4. 2. 2. 8. Objektif, Tarafsız ve Gerçekçi Olarak Tarih

Sosyal bilgiler erkek öğretmen adayları, “objektif, tarafsız ve gerçekçi olarak tarih” kategorisiyle ilgili; ayna (2), su (1), eleştirmen (1), ayna (1) metaforlarını üretmişlerken, kız öğretmen adayları, “objektif, tarafsız, gerçekçi olarak tarih” kategorisiyle ilgili; gözlük (2), gerçek (1), ayna (1) metaforlarını üretmişlerdir. Katılımcıların üretmiş olduğu metaforların gerekçelerine bakıldığında katılımcıların sosyal bilgiler kavramı algısını, objektiflik benzeştirdikleri görülmektedir. Tablo 19’ da bu kategoriye ait metaforlar ve her bir metaforu üreten aday sayısına dair frekanslar yer almaktadır.

Tablo 19. Objektif, Tarafsız ve Gerçekçi Olarak Tarih Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları

Erkek		Kız	
Metafor	Frekans	Metafor	Frekans
Ayna	3	Gözlük	2
Su	1	Gerçek	1
Eleştirmen	1	Ayna	1
+Toplam	5	+Toplam	4

Bu kategoriye ilişkin öğrencilerden bazılarının ifadeleri aşağıdaki cümlelerle örnek olarak verilmiştir.

Erkek:

E28: *'Tarih eleştirmen gibidir. Çünkü tarih objektif olarak ortaya çıkar.'*

Diğer Metafor Örnekleri:

E29: *'Tarih ayna gibidir. Çünkü geçmişi günümüze aynen yansıtır.'*

E30: *'Tarih ayna gibidir. Çünkü gerçekleri gösterir.'*

E34: *'Tarih ayna gibidir. Çünkü neyse onu gösterir.'*

E35: *'Tarih su gibidir. Çünkü olayları yaşandığı gibi açık şekilde ortaya koyar.'*

Kız:

K45: *'Tarih gerçek gibidir. Çünkü doğruları anlatır.'*

Diğer Metafor Örnekleri:

K45: *'Tarih ayna gibidir. Çünkü gerçekleri yansıtır.'*

K52: *'Tarih gözlük gibidir. Çünkü gerçeği yakınlaştırır.'*

K53: *'Tarih gözlük gibidir. Çünkü gerçeği gözler önüne serer.'*

4. 2. 2. 9. Olmazsa Olmaz, İhtiyaç ve Vazgeçilmez Olarak Tarih

Sosyal bilgiler erkek öğretmen adayları, “olmazsa olmaz, ihtiyaç ve vazgeçilmez olarak tarih” kategorisiyle ilgili; para (1), zararlı madde (1), su (1), zorunluluk (1), trafo (1), binanın temeli (1), çanta (1), nehir (1), kalem (1), zaman (1), Beşiktaş (1), baş (1), vatan (1), siyah beyaz (1), toprak (1), coğrafya (1) metaforlarını üretmişlerdir. Kız öğretmen adayları ise, “olmazsa olmaz, ihtiyaç, vazgeçilmez olarak tarih” kategorisiyle ilgili; toprak (1), vatan (1), anne (1), su (1) metaforlarını geliştirmişlerdir.

Katılımcıların üretmiş olduğu metaforların gerekçelerine bakıldığında katılımcıların sosyal bilgiler kavramı algısını, zorunluluk ve ihtiyaçla benzeştirdikleri görülmektedir. Tablo 20' de bu kategoriye ait metaforlar ve her bir metaforu üreten aday sayısına dair frekanslar yer almaktadır.

Tablo 20. Olmazsa Olmaz, İhtiyaç ve Vazgeçilmez Olarak Tarih Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları

Erkek		Kız	
Metafor	Frekans	Metafor	Frekans
Para	1	Toprak	1
Zararlı madde	1	Vatan	1
Su	1	Anne	1
Zorunluluk	1	Su	1
Trafo	1		
Binanın temeli	1		
Çanta	1		
Nehir	1		
Kalem	1		
Zaman	1		
Beşiktaş	1		
Baş	1		
Vatan	1		
Siyah beyaz	1		
Toprak	1		
Coğrafya	1		
Toplam	16	Toplam	4

Bu kategoriye ait bazı ifadeler aşağıdaki cümlelerle örnek olarak verilmiştir.

Erkek:

- E1: *'Tarih vatan gibidir. Çünkü tıpkı vatan gibi tarihsiz insan-devlet olmaz.'*
- E1: *'Tarih siyahla beyaz gibidir. Çünkü geçmiş ile gelecek birbirinden ayıramaz.'*
- E2: *'Tarih coğrafya gibidir. Çünkü bağlantısını atlayan kesinlikle tıkanır ve eksik kalır.'*
- E7: *'Tarih baş gibidir. Çünkü bilimlerin atasıdır.'*
- E16: *'Tarih zorunluluk gibidir. Çünkü hayatın anlamıdır.'*
- E26: *'Tarih binanın temeli gibidir. Çünkü bilgilerimizi ve var olan katları bunun üzerine koyarız.'*
- E33: *'Tarih su gibidir. Çünkü bireyin geçmişini öğrenmesi su gibi ihtiyaçtır.'*
- E34: *'Tarih para gibidir. Çünkü para olmadan hiçbir şey olmaz.'*

Diğer Metafor Örnekleri:

- E1: *'Tarih toprak gibidir. Çünkü insan için vazgeçilmezdir.'*
- E7: *'Tarih zaman gibidir. Çünkü zamansız tarih olmaz.'*
- E7: *'Tarih Beşiktaş gibidir. Çünkü tarih siyah beyaz gibi ayrılmaz.'*
- E10: *'Tarih kalem gibidir. Çünkü bulunduğu zamana izini bırakır.'*
- E11: *'Tarih trafo gibidir. Çünkü kapatılırsa kör oluruz.'*

E15: *'Tarih nehir gibidir. Çünkü bütün insanlık ondan akar.'*

E20: *'Tarih çanta gibidir. Çünkü gittiğin her yere taşıma imkânına sahipsin.'*

E34: *'Tarih zararlı madde gibidir. Çünkü bırakmak istersin bırakamazsın.'*

Kız:

K24: *'Tarih su gibidir. Çünkü onsuz yaşamak mümkün değildir.'*

K39: *'Tarih anne gibidir. Çünkü bir millet için en önemli değerdir.'*

K44 *'Tarih vatan gibidir. Çünkü bir millet nasıl vatanına sahip çıkıyorsa tarihine de sahip çıkmak zorundadır.'*

Diğer Metafor Örnekleri:

K48: *'Tarih toprak gibidir. Çünkü insan için olmazsa olmazdır.'*

4. 2. 2. 10. Olumsuz Olarak Tarih

Sosyal bilgiler erkek öğretmen adayları, "olumsuz olarak tarih" kategorisiyle ilgili; Neşet Ertaş (1), Müslüm (1), puslu vadi (1) metaforlarını üretmişlerken, kız öğretmen adayları, "olumsuz olarak tarih" kategorisiyle ilgili; ezber (1), çay (1), su (1), kpss (1), yaprak (1), puzzle (1) metaforlarını geliştirmişlerdir.

Katılımcıların üretmiş olduğu metaforların gerekçelerine bakıldığında katılımcıların sosyal bilgiler kavramı algısını, olumsuzlukla ilişkilendirdikleri görülmektedir. Tablo 21' de bu kategoriye ait metaforlar ve her bir metaforu üreten aday sayısına dair frekanslar yer almaktadır.

Tablo 21. Olumsuz Olarak Tarih Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları

Erkek		Kız	
Metafor	Frekans	Metafor	Frekans
Neşet Ertaş	1	Ezber	1
Müslüm	1	Çay	1
Puslu vadi	1	Su	1
		KPSS	1
		Yaprak	1
		Puzzle	1
+Toplam	3	+Toplam	6

Bu kategoriye ait bazı örnekler şu şekildedir.

Erkek:

E18: *'Tarih Müslüm gibidir. Çünkü bütün acıları içinde barındırır.'*

E24: *'Tarih Neşet Ertaş gibidir. Çünkü bütün gamı ve kaderi içinde barındırır.'*

E31: *'Tarih puslu vadi gibidir. Çünkü ne aradığını bilmezsen yönünü kaybedersin.'*

Kız:

K41: *'Tarih ezber gibidir. Çünkü unutulmaya mahkûmdur.'*

Diğer Metafor Örnekleri:

K5: *'Tarih puzzle gibidir. Çünkü bir bölümü olmazsa eksik kalır.'*

K23: *'Tarih su gibidir. Çünkü hemen unutulur.'*

K34: *'Tarih KPSS gibidir. Çünkü yorucu ve ezberdir.'*

K34: *'Tarih yaprak gibidir. Çünkü zamanı gelince unutup gidiliyor.'*

K40: *'Tarih çay gibidir. Çünkü çalışıkça içimizi yakar.'*

4. 2. 2. 11. Ölümlü Olarak Tarih

Sosyal bilgiler erkek öğretmen adayları, "ölümlü olarak tarih" kategorisiyle ilgili; insan (1) metaforunu üretmişlerdir. Sosyal bilgiler kız öğretmen adayları, "ölümlü olarak tarih" kategorisiyle ilgili; çiçek (1) metaforunu üretmişlerdir.

Araştırma katılımcıların ürettiği metaforların gerekçeleri incelendiğinde katılımcıların sosyal bilgiler kavramı algısını, ölüm ile ilişkilendirdikleri görülmektedir. Tablo 22' de bu kategoriye ait metaforlar ve her bir metaforu üreten aday sayısına dair frekanslar yer almaktadır.

Tablo 22. Ölümlü Olarak Tarih Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları

Erkek		Kız	
Metafor	Frekans	Metafor	Frekans
İnsan	1	Çiçek	1
Toplam	1	Toplam	1

Bu kategoriye ait örnekler şu şekildedir.

Erkek:

E2: *'Tarih insan gibidir. Çünkü doğdu, yaşıyor ve bir gün sonu onunda gelecektir.'*

Kadın:

K13: *'Tarih çiçek gibidir. Çünkü su vermezsen ölür.'*

4. 2. 2. 12. Ölümsüz Olarak Tarih

Sosyal bilgiler erkek öğretmen adayları, "ölümsüz olarak tarih" kategorisiyle ilgili; su (1) metaforunu üretmişlerdir. Kız öğretmen adayları, "ölümsüz olarak tarih" kategorisiyle ilgili; tükenmez kalem (2), su (2), yol (2), kitap (2), çiçek (1) metaforlarını üretmişlerdir.

Araştırmaya dahil olanların ürettiği metaforların gerekçeleri incelendiğinde katılımcıların sosyal bilgiler kavramı algısını, ölüm ile ilişkilendirdikleri görülmektedir. Tablo 23' te bu kategoriye ait metaforlar ve her bir metaforu üreten aday sayısına dair frekanslar yer almaktadır.

Tablo 23. Ölümsüz Olarak Tarih Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları

Erkek		Kız	
Metafor	Frekans	Metafor	Frekans
Su	2	Tükenmez kalem	2
		Su	2
		Yol	2
		Kitap	2
		Çiçek	1
Toplam	2	Toplam	9

Bu kategoriye ait bazı örnekler aşağıda yer almaktadır.

Erkek:

E1: *'Tarih su gibidir. Çünkü bir başladığı zaman akıp gider, sonsuza.'*

Kız:

K8: *'Tarih su gibidir. Çünkü devamlı akar gider.'*

K11: *'Tarih tükenmez ağaç gibidir. Çünkü gölgesi her zaman bizi etkiler.'*

K41: *'Tarih tükenmez kalem gibidir. Çünkü bir türlü tükenmek bilmiyor.'*

Diğer Metafor Örnekleri:

K6: *'Tarih kitap gibidir. Çünkü bazı kitaplar hiç bitsin istemezsiniz.'*

K18: *'Tarih yol gibidir. Çünkü gittikçe o tarih yolu bitmez.'*

K21: *'Tarih kitap gibidir. Çünkü kaybolmadan ilgilerimizi saklarız.'*

K23: *'Tarih yol gibidir. Çünkü hiç bitmez tükenmez hep devam eder.'*

K38: *'Tarih su gibidir. Çünkü kendini yeniler.'*

4. 2. 2. 13. Öznel Olarak Tarih

Sosyal bilgiler erkek öğretmen adayları, "öznel olarak tarih" kategorisiyle ilgili; lastik (1), gökkuşağı (1), film (1) metaforlarını üretmişlerdir. Sosyal bilgiler kız öğretmen adayları, "öznel olarak tarih" kategorisiyle ilgili; öznel (1), ayna (1) metaforlarını üretmişlerdir.

Araştırma katılımcıların ürettiği metaforların gerekçeleri incelendiğinde katılımcıların sosyal bilgiler kavramı algısını, öznel ile ilişkilendirdikleri görülmektedir. Tablo 24' de bu kategoriye ait metaforlar ve her bir metaforu üreten aday sayısına dair frekanslar yer almaktadır.

Tablo 24. Öznel Olarak Tarih Katılımcıların Sayısı ve Frekansları

Erkek		Kız	
Metafor	Frekans	Metafor	Frekans
Lastik	1	Öznel	1
Gökkuşağı	1	Ayna	1
Film	1		
Toplam	3	Toplam	2

Bu kategoriye ile ilgili olarak bazı örnekler şu şekildedir.

Erkek:

E34: *'Tarih lastik gibidir. Çünkü ne tarafa çekersen o tarafa gider.'*

E21: *'Tarih gökkuşağı gibidir. Çünkü her milletin tarihi farklıdır.'*

E20: *'Tarih film gibidir. Çünkü istediğin her senaryoyu tarihe katma şansın vardır.'*

Kadın:

K45: *'Tarih öznel gibidir. Çünkü kimisi sever kimisi sevmez.'*

K29: *'Tarih ayna gibidir. Çünkü ona baktıkça kendini görürsün.'*

4. 2. 2. 14. Tamamlayıcı ve Barındırıcı Olarak Tarih

Sosyal bilgiler kız öğretmen adayları, "tamamlayıcı ve barındırıcı olarak tarih" kategorisiyle ilgili; lego (1), çanta (1), zincir (1), zincir halkası (1), saat (1) metaforlarını üretmişlerdir.

Araştırmaya dâhil olanların ürettiği metaforlar ve gerekçeleri incelendiğinde katılımcıların sosyal bilgiler kavramı algısını, tamamlayıcılıkla ilişkilendirdikleri görülmektedir. Tablo 25’ te bu kategoriye ait metaforlar ve her bir metaforu üreten aday sayısına dair frekanslar yer almaktadır.

Tablo 25. Tamamlayıcı ve Barındırıcı Olarak Tarih Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları

Metafor	Frekans
Kız	
Logo	1
Çanta	1
Zincir	1
Zincir halkası	1
Saat	1
Toplam	5

Bu kategoriye ait bazı örnekler şu şekildedir.

Kız:

K6: *‘Tarih saat gibidir. Çünkü yelkovanla akrep nasıl birbirini kovalayıp tamamlıyorsa tarih de öyledir.’*

K17: *‘Tarih zincir halkası gibidir. Çünkü tüm olaylar birbirine bağlıdır.’*

K28: *‘Tarih zincir gibidir. Çünkü öncesi ve sonrasına bağlıdır.’*

K46: *‘Tarih çanta gibidir. Çünkü bütün gereklileri içinde barındırır.’*

K47: *‘Tarih Lego gibidir. Çünkü hepsi birbirini tamamlar.’*

4. 2. 2. 15. Tekrarlanan tarih

Sosyal bilgiler erkek öğretmen adayları, “tekrarlanan tarih” kategorisiyle ilgili; saat (1) metaforunu üretmişlerken, kız öğretmen adayları, “tekrarlanan tarih” kategorisiyle ilgili; saat (2), film (1), bozuk plak (1), kader (1), zaman (1) metaforlarını üretmişlerdir.

Araştırma katılımcıların ürettiği metaforların gerekçeleri incelendiğinde katılımcıların sosyal bilgiler kavramı algısını, tekrar ile ilişkilendirdikleri görülmektedir.

Tablo 26’ da bu kategoriye ait metaforlar ve her bir metaforu üreten aday sayısına dair frekanslar yer almaktadır.

Tablo 26. Tekrarlanan Tarih Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları

Erkek		Kız	
Metafor	Frekans	Metafor	Frekans
Saat	1	Saat	2
		Film	1
		Bozuk plak	1
		Kader	1
		Zaman	1
Toplam	1	Toplam	6

Bu kategoriye ait örnekler aşağıda yer almaktadır.

Erkek:

E27: *'Tarih saat gibidir. Çünkü saat her gün tekrarlanır, tarihte tekerrürden ibarettir.'*

Kız:

K15: *'Tarih saat gibidir. Çünkü bir döngünün içindedir.'*

K16: *'Tarih film gibidir. Çünkü bazı sahneler sürekli tekerrür eder.'*

K23: *'Tarih zaman gibidir. Çünkü öğrenilmesi için her zaman tekrar gerektirir.'*

K28: *'Tarih bozuk plak gibidir. Çünkü bozuk plak gibi tekerrür eder.'*

K35: *'Tarih saat gibidir. Çünkü sürekli tekrar eder.'*

4. 3. 3. Coğrafya Kavramının Metaforik Algıları

Sosyal bilgiler öğretmen adayları coğrafya kavramına ilişkin kızlarda 101 metafor, erkeklerde ise 65 metafor üretildiği ortaya koyulmuştur. Sosyal bilgiler ve tarih kavramından çok daha az metafor üretildiği ortaya çıkmıştır. Coğrafya kavramıyla ilgili yeterli düzeyde metafor üretilmediği belirlenmiştir. Araştırma sonucunda izlenen temalar 10 kavramsal tema altında toplanmıştır. Bunlar; alışkanlık olarak coğrafya, araştırmacı olarak coğrafya, bilinmezlik olarak coğrafya, birleştirici, barındırıcı ve bütünleştirici olarak coğrafya, değişken olarak coğrafya, mücadele olarak coğrafya, öğretici olarak coğrafya, özgün olarak coğrafya, vazgeçilmez olarak coğrafya, yaşam olarak coğrafya.

4. 3. 3. 1. Alışkanlık Olarak Coğrafya

Sosyal bilgiler erkek öğretmen adayları, "alışkanlık olarak coğrafya" kategorisiyle ilgili; haşhaş (1), yiyecek (1), aşk (1) metaforlarını üretmişlerken, kız öğretmen adayları, "alışkanlık olarak coğrafya" kategorisiyle ilgili; uyuşturucu (1), çikolata (1) metaforlarını üretmişlerdir.

Araştırmaya dâhil olanların ürettiği metaforların gerekçeleri incelendiğinde katılımcıların sosyal bilgiler kavramı algısını, alışkanlık ile ilişkilendirdikleri görülmektedir. Tablo 27’ de bu kategoriye ait metaforlar ve her bir metaforu üreten aday sayısına dair frekanslar yer almaktadır.

Tablo 27. Alışkanlık Olarak Coğrafya Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları

Erkek		Kız	
Metafor	Frekans	Metafor	Frekans
Haşhaş	1	Uyuşturucu	1
Yiyecek	1	Çikolata	1
Aşk	1		
Toplam	3	Toplam	2

Kategoriye ilişkin örnekler şu şekildedir.

Erkek:

E31: ‘Coğrafya aşk gibidir. Çünkü anladıkça, sevdikçe bağlanırsın.’

E33: ‘Coğrafya haşhaş gibidir. Çünkü sevilir ama çok ilerledikçe bağımlılık yapar.’

Kız:

K20: ‘Coğrafya çikolata gibidir. Çünkü tadı güzel ve zevklidir.’

K41: ‘Coğrafya uyuşturucu gibidir. Çünkü bağımlılık yapar.’

4. 3. 3. 2. Araştırma, İnceleme Olarak Coğrafya

Sosyal bilgiler erkek öğretmen adayları, “araştırma, inceleme olarak coğrafya” kategorisiyle ilgili; Dünya (2), doğa (1), hava (1), astronomi (1) metaforlarını üretmişlerdir. Sosyal bilgiler kız öğretmen adayları, “araştırma, inceleme olarak coğrafya” kategorisiyle ilgili; gözlemci (2), insan (1), internet (1) metaforlarını üretmişlerdir.

Katılımcıların ürettiği metaforların gerekçeleri dikkate alındığında katılımcıların sosyal bilgiler kavramı algısını, araştırma ve inceleme ile ilişkilendirdikleri söylenebilir. Araştırma katılımcıların ürettiği metaforların gerekçeleri incelendiğinde katılımcıların sosyal bilgiler kavramı algısını, ölüm ile ilişkilendirdikleri görülmektedir.

Tablo 28’ de bu kategoriye ait metaforlar ve her bir metaforu üreten aday sayısına dair frekanslar yer almaktadır.

Tablo 28. Araştırma, İnceleme Olarak Coğrafya Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları

Erkek		Kız	
Metafor	Frekans	Metafor	Frekans
Dünya	2	Gözlemci	2
Doğa	1	İnsan	1
Hava	1	İnternet	1
Astronomi	1		
Toplam	5	Toplam	4

Bu kategoriye ilişkin ait örnekler aşağıda yer almaktadır.

Erkek:

- E3: 'Coğrafya hava gibidir. Çünkü hava olaylarını inceler.'
 E3: 'Coğrafya astronomi gibidir. Çünkü astrolojiyi inceler.'
 E4: 'Coğrafya doğa gibidir. Çünkü doğa olaylarının hepsini araştırır.'
 E4: 'Coğrafya dünya gibidir. Çünkü Dünya ile ilgili her şeyi araştırır.'

Kız:

- K9: 'Coğrafya insan gibidir. Çünkü doğayı araştırır.'
 K26: 'Coğrafya gözlemci gibidir. Çünkü incelemeler yapar.'
 K28: 'Coğrafya gözlemci gibidir. Çünkü tıpkı bir gözlemci gibi etrafı gözlemleyerek bilimsel veriler sunar.'
 K41: 'Coğrafya internet gibidir. Çünkü sürekli araştırma yapar.'

4. 3. 3. Bilinmezlik Olarak Coğrafya

Sosyal bilgiler erkek öğretmen adayları, "bilinmezlik olarak coğrafya" kategorisiyle ilgili; Fildişi sahili (1), Sibiryaya (1), Meksika (1), açılış ve yemek (1), evren (1) metaforlarını üretmişlerdir.

Sosyal bilgiler kız öğretmen adayları ise, "bilinmezlik olarak coğrafya" kategorisiyle ilgili; blender (2), sürpriz yumurta (1), okyanus (1), gökyüzü (1), uzay (1), kitap (1), deniz (1) metaforlarını üretmişlerdir.

Çalışmaya katılanların ürettiği metaforların sebepleri ele alındığında katılımcıların sosyal bilgiler kavramı algısını, bilinmezlik ile ilişkilendirdikleri görülmektedir.

Tablo 29' da bu kategoriye ait metaforlar ve her bir metaforu üreten aday sayısına dair frekanslar yer almaktadır.

Tablo 29. Bilinmezlik Olarak Coğrafya Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları

Erkek		Kız	
Metafor	Frekans	Metafor	Frekans
Fildişi Sahili	1	Bender	2
Sibirya	1	Okyanus	1
Meksika	1	Gökyüzü	1
Aşçılık ve yemek	1	Sürpriz yumurta	1
Evren	1	Uzay	1
		Kitap	1
		Deniz	1
Toplam	5	Toplam	8

Bu kategoriye ait verilen örnekler şu şekildedir:

Erkek:

- E24: 'Coğrafya Sibirya gibidir. Çünkü bilirsin ama gidemezsin.'
- E26: 'Coğrafya Meksika gibidir. Çünkü Latin Amerika'da ama oradan ayrı gibidir.'
- E27: 'Coğrafya Fildişi Sahili gibidir. Çünkü ayak basılmamış yerleri vardır.'
- E29: 'Coğrafya evren gibidir. Çünkü her türlü gizeme açıktır.'

Diğer Metafor Örnekleri:

- E9: 'Coğrafya aşçılık ve yemek gibidir. Çünkü her insan yemek yemeyi sever ama yapmayı bilmez. Coğrafyada hayatımızın her anında vardır ama içeriğini bilmeliyiz.'

Kız:

- K10: 'Coğrafya sürpriz yumurta gibidir. Çünkü olayların ne tür sonuçlar doğuracağı sürprizdir.'
- K18: 'Coğrafya okyanus gibidir. Çünkü sonu gelmez.'
- K19: 'Coğrafya gökyüzü gibidir. Çünkü ucu bucağı belirsizdir.'
- K20: 'Coğrafya beauty blender gibidir. Çünkü herkes bilmez.'
- K23: 'Coğrafya uzay gibidir. Çünkü bitmez tükenmezdir.'
- K29: 'Coğrafya gökyüzü gibidir. Çünkü yakın gibi görünür ama uzakta bilmediğimiz birçok şey vardır.'

Diğer Metafor Örnekleri:

- K4: 'Coğrafya çöp kutusu gibidir. Çünkü içinden ne çıkacağı belli olmaz engebelidir de olabilir, düz de.'
- K32: 'Coğrafya kitap gibidir. Çünkü her sayfada başka bir dünya vardır.'

K42: 'Coğrafya deniz gibidir. Çünkü sonu olmayan bilgiler içerir.'

4. 3. 3. 4. Birleştirici, Barındırıcı ve Bütünleştirici Olarak Coğrafya

Sosyal bilgiler erkek öğretmen adayları, "birleştirici, barındırıcı, bütünleştirici olarak coğrafya" kategorisiyle ilgili; internet (1), kaptan (1), resim (1), hava durumu (1), ırmak (1), evren (1), olay (1), fotoğraf (1), gökkuşağı (1), tiyatro (1), verimli toprak (1), bahar (1), bina (1), öğrenci (1), ayna (1) metaforlarını üretmişlerdir.

Sosyal bilgiler kız öğretmen adayları, "birleştirici, barındırıcı, bütünleştirici olarak coğrafya" kategorisiyle ilgili; gökkuşağı (4), Dünya (3), üzüm salkımı (3), deniz (2), dere (1), makyaj çantası (1), seyirci (1), orman (1), kuyumcu (1), apartman (1), su (1), toprak (1), tablo (1), atmosfer (1), evren (1), hamur (1), fındık ağacı (1), aşk (1), yapboz (1), mutfak (1), Anadolu (1), anlık (1), toprak (1), doğa (1), zincir (1), laboratuvar (1), çerçeve (1), ağaç (1) metaforlarını üretmişlerdir.

Araştırmaya dâhil olanların ürettikleri metaforlar ve gerekçeleri incelendiğinde katılımcıların sosyal bilgiler kavramı algısını, birleştirici ve bütünleştirici etkisi ile ilişkilendirdikleri ortaya çıkmaktadır. Ortaya çıkan bu ilişkiler ve frekanslar ayrıntılı şekilde yer almaktadır.

Tablo 30'da bu kategoriye ait metaforlar ve her bir metaforu üreten aday sayısına dair frekanslar yer almaktadır.

Tablo 30. Birleştirici, Barındırıcı ve Bütünleştirici Olarak Coğrafya Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları

Erkek		Kız	
Metafor	Frekans	Metafor	Frekans
İnternet	1	Gökkuşağı	4
Kaptan	1	Dünya	3
Resim	1	Üzüm salkımı	3
Hava durumu	1	Deniz	2
İrmak	1	Dere	1
Evren	1	Makyaj çantası	1
Olay	1	Seyirci	1
Fotoğraf	1	Orman	1
Gökkuşağı	1	Kuyumcu	1
Tiyatro	1	Apartment	1
Verimli toprak	1	Su	1
Bahar	1	Toprak	1
Bina	1	Tablo	1
Öğrenci	1	Atmosfer	1

Tablo 30'un devamı

Erkek		Kız	
Metafor	Frekans	Metafor	Frekans
Ayna	1	Evren	1
		Hamur	1
		Fındık ağacı	1
		Aşk	1
		Yapboz	1
		Mutfak	1
		Anadolu	1
		Anlık	1
		Toprak	1
		Doğa	1
		Zincir	1
		Laboratuvar	1
		Çerçeve	1
		Ağaç	1
Toplam	15	Toplam	36

Bu kategoriye ait örnekler şu şekildedir.

Erkek:

E1: 'Coğrafya gökkuşağı gibidir. Çünkü her rengi ve her şeyi barındırır.'

Diğer Metafor Örnekleri:

E1: 'Coğrafya fotoğraf gibidir. Çünkü her kareyi yansıtır.'

E1: 'Coğrafya ayna gibidir. Çünkü olanları olduğu gibi yansıtır.'

E1: 'Coğrafya tiyatro gibidir. Çünkü her şeyi canlı yaşatır.'

E3: 'Coğrafya toprak gibidir. Çünkü topraklar coğrafya alanına girer.'

E3: 'Coğrafya olay gibidir. Çünkü her olay coğrafyayı anlatır.'

E13: 'Coğrafya bina gibidir. Çünkü alt konuları yapmazsan çöker.'

E16: 'Coğrafya evren gibidir. Çünkü tüm Dünya'yı kapsar.'

E17: 'Coğrafya ırmak gibidir. Çünkü kollarıyla tüm yeryüzüne yayılır.'

E18: 'Coğrafya verimli toprak gibidir. Çünkü üzerinde bitki fidan barındırır.'

E18: 'Coğrafya bahar gibidir. Çünkü neşeyi mutluluğu içinde barındırır.'

E20: 'Coğrafya hava durumu gibidir. Çünkü çok değişkenlik gösterir.'

E22: 'Coğrafya resim gibidir. Çünkü pek çok rengi içinde barındırır.'

E23: 'Coğrafya kaptan gibidir. Çünkü diğer bilim dallarıyla ilişki halindedir.'

E26: 'Coğrafya internet gibidir. Çünkü her şeyi bulursun.'

E30: 'Coğrafya öğrenci gibidir. Çünkü birçok alandan bilgi sahibi yapar.'

Kız:

- K1 : 'Coğrafya çerçeve gibidir. Çünkü sınırları bellidir.'
- K3: 'Coğrafya ağaç gibidir. Çünkü çok farklı dalları vardır.'
- K4: 'Coğrafya makyaj çantası gibidir. Çünkü coğrafya her türden malzeme taşır.'
- K5: 'Coğrafya dünya gibidir. Çünkü onunla ilgilenir.'
- K6: 'Coğrafya Anadolu gibidir. Çünkü üzerinde ecdadımızın izlerini taşır.'
- K7: 'Coğrafya hamur gibidir. Çünkü üzerinde insan izleri taşır.'
- K9: 'Coğrafya dere gibidir. Çünkü birçok bölgeden geçer.'
- K11: 'Coğrafya gökkuşağı gibidir. Çünkü her yerde farklı bir renk vardır.'
- K12: 'Coğrafya seyirci gibidir. Çünkü olan biten hava olaylarından haberi vardır.'
- K14: 'Coğrafya orman gibidir. Çünkü içinde binlerce bitki ve hayvan türünü bulabiliriz.'
- K15: 'Coğrafya kuyumcu gibidir. Çünkü içerisinde değerli madenleri bulundurur.'
- K15: 'Coğrafya apartman gibidir. Çünkü katmanlardan oluşur.'
- K15: 'Coğrafya zincir gibidir. Çünkü birbirine bağlı bilgilerden oluşur.'
- K15: 'Coğrafya laboratuvar gibidir. Çünkü içerisinde deneysel veriler vardır.'
- K21: 'Coğrafya su gibidir. Çünkü içinde bütün akarsular vardır.'
- K21: 'Coğrafya toprak gibidir. Çünkü bütün doğa olayları coğrafyanın içinde olur.'
- K22: 'Coğrafya doğa gibidir. Çünkü yaşadığımız doğadaki her şeyi içinde barındırır.'
- K23: 'Coğrafya toprak gibidir. Çünkü her oluşumun kaynağıdır.'
- K26: 'Coğrafya dünya gibidir. Çünkü bütün doğa olaylarını içinde barındırır.'
- K27 : 'Coğrafya tablo gibidir. Çünkü bir bütün olarak ele alınır.'
- K30: 'Coğrafya atmosfer gibidir. Çünkü dünyada her şeyi kapsar.'
- K31: 'Coğrafya evren gibidir. Çünkü her şeyi kapsayacak kadar geniştir.'
- K35: 'Coğrafya deniz gibidir. Çünkü eşsiz mavilikler içerisinde çok fazla tür barındırır.'
- K40: 'Coğrafya fındık ağacı gibidir. Çünkü birçok dalı vardır.'
- K41: 'Coğrafya aşk gibidir. Çünkü her şey iç içedir.'
- K43: 'Coğrafya deniz gibidir. Çünkü engin bilgileri içerir.'
- K47: 'Coğrafya dünya gibidir. Çünkü her türlü coğrafi etmeni içinde barındırır.'
- K47: 'Coğrafya yapboz gibidir. Çünkü tüm parçaları bir bütün oluşturur.'
- K47: 'Coğrafya mutfak gibidir. Çünkü bir parçası olmazsa olmaz.'
- K49: 'Coğrafya gökkuşağı gibidir. Çünkü her renkten insan barındırır.'
- K50: 'Coğrafya üzüm salkımı gibidir. Çünkü içinde birden fazla ırkı barındırır.'
- K51: 'Coğrafya gökkuşağı gibidir. Çünkü her renkten insan vardır.'
- K45: 'Coğrafya anlık gibidir. Çünkü anlık olayları konusu edinir.'

4. 3. 3. 5. Değişkenli ve Şartlı Olarak Coğrafya

Sosyal bilgiler erkek öğretmen adayları, "değişkenli ve şartlı olarak coğrafya" kategorisiyle ilgili; yıldız (1), tablo (1) metaforlarını üretmişlerdir. Kız öğretmen adayları, "değişkenli ve şartlı olarak coğrafya" kategorisiyle ilgili; maden (2), ev (1), yaşam (1),

buğday (1), kumanda (1), saat (1), kapı (1), bitki örtüsü (1), bomba (1) metaforlarını üretmişlerdir. Katılımcıların üretmiş olduğu metaforlar ve gerekçeleri göz önüne alındığında katılımcıların sosyal bilgiler kavramı algısını, koşulla ilişkilendirdikleri söylenebilir.

. Tablo 31’ de bu kategoriye ait metaforlar ve her bir metaforu üreten aday sayısına dair frekanslar yer almaktadır.

Tablo 31. Değişkenli ve Şartlı Olarak Coğrafya Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları

Erkek		Kız	
Metafor	Frekans	Metafor	Frekans
Yıldız	1	Maden	2
Tablo	1	Ev	1
		Yaşam	1
		Buğday	1
		Kumanda	1
		Saat	1
		Kapı	1
		Bitki örtüsü	1
		Bomba	1
Toplam	2	Toplam	10

Bu kategoriye ilişkin öğrencilerden bazılarının ifadeleri aşağıdaki cümlelerle örnek olarak verilmiştir.

Erkek:

E1: ‘Coğrafya tablo gibidir. Çünkü insanın iradesiyle az da olsa değiştirilebilir.’

E20: ‘Coğrafya yıldız gibidir. Çünkü bir sönüp bir parladığı dönemler olmuştur.’

Kız:

K1: ‘Coğrafya bomba gibidir. Çünkü ona kötü davranılırsa sonunda cezasını verir.’

K22 : ‘Coğrafya bitki örtüsü gibidir. Çünkü özellikleri yerden yere değişir ve farklılaşır.’

K34: ‘Coğrafya kumanda gibidir. Çünkü doğru düğmeyi bulursan her şeyi yaparsın.’

K34: ‘Coğrafya saat gibidir. Çünkü akrep ve yelkovanı bilmiyorsanız saati bilemezsiniz.’

K34: ‘Coğrafya kapı gibidir. Çünkü doğru kapıyı bulursanız her şeyi yaparsınız.’

K38: ‘Coğrafya buğday gibidir. Çünkü ne ekersen onu biçersin.’

K43: ‘Coğrafya yaşam gibidir. Çünkü sürekli değişim içindedir.’

K52: ‘Coğrafya maden gibidir. Çünkü işlenebilmesi halinde değerlidir.’

K53: ‘Coğrafya maden gibidir. Çünkü işlenebilmesi halinde değerlidir.’

4. 3. 3. 6. Mücadele Olarak Coğrafya

Sosyal bilgiler erkek öğretmen adayları, “mücadele olarak coğrafya” kategorisiyle ilgili; savaş (2), Hindistan ile Pakistan (1), Afrika (1), hâkim (1) metaforlarını üretmişlerdir. Öğretmen adayları tarafından üretilen metaforların gerekçeleri dikkate alındığında öğretmen adaylarının sosyal bilgiler kavramı algısını, mücadele ile ilişkilendirdikleri söylenebilir. Tablo 32’ de bu kategoriyi oluşturan metaforlar, her bir metaforu geliştiren katılımcı sayısı ve frekansları verilmiştir.

Tablo 32. Mücadele Olarak Coğrafya Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları

Erkek	
Metafor	Frekans
Savaş	2
Hindistan ile Pakistan	1
Afrika	1
Hakim	1
Toplam	5

Bu kategoriye ilişkin öğrencilerden bazılarının ifadeleri aşağıdaki cümlelerle örnek olarak verilmiştir.

Erkek:

E25: ‘Coğrafya savaş gibidir. Çünkü insan ile doğanın mücadelesini anlatır.’

E2: ‘Coğrafya hâkim gibidir. Hükmü verebilen ayakta kalır.’

E26: ‘Coğrafya Hindistan ile Pakistan gibidir. Çünkü hep ülkeler arasında sıkıntılar vardır.’

E26: ‘Coğrafya Afrika gibidir. Çünkü Avrupa’nın sömürdüğü masum topraklarla doludur.’

E11: ‘Coğrafya savaş gibidir. Çünkü stratejiyi önemli tutar.’

4. 3. 3. 7. Öğretici Olarak Coğrafya

Sosyal bilgiler erkek öğretmen adayları, “öğretici olarak coğrafya” kategorisiyle ilgili; göz (3), televizyon (1), doğa (1), makale (1), Güneş (1), gece lambası (1), mikroskop (1), toprak (1), su (1), siyaset (1), manzara (1), İHA (1), ağaç (1) metaforlarını üretmişlerdir.

Sosyal bilgiler kız öğretmen adayları, “öğretici olarak coğrafya” kategorisiyle ilgili; Ağaç (2), kaptan (1), Türkiye (1), kılavuz (1), harita (1), pusula (1), tablo (1), belgesel (1), test (1), rehber (1), hayat (1), pusula (1), konum (1), deniz feneri (1), öğretmen (1), kapı (1), göz (1), kuş (1), gezi programı (1), doğa (1) metaforlarını üretmişlerdir.

Öğretmen adayları tarafından üretilen metaforların gerekçeleri dikkate alındığında öğretmen adaylarının sosyal bilgiler kavramı algısını, eğitici ve öğretici yönüyle ilişkilendirdikleri söylenebilir. Tablo 33’ te bu kategoriyi oluşturan metaforlar, her bir metaforu geliştiren katılımcı sayısı ve frekansları verilmiştir.

Tablo 33. Öğretici Olarak Coğrafya Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları

Erkek		Kız	
Metafor	Frekans	Metafor	Frekans
Göz	3	Güneş	2
Televizyon	1	Kaptan	1
Doğa	1	Türkiye	1
Makale	1	Kılavuz	1
Güneş	1	Harita	1
Gece lambası	1	Pusula	1
Mikroskop	1	Tablo	1
Toprak	1	Belgesel	1
Su	1	Test	1
Siyaset	1	Rehber	1
Manzara	1	Hayat	1
İHA	1	Pusula	1
Ağaç	1	Konum	1
		Deniz feneri	1
		Öğretmen	1
		Kapı	1
		Göz	1
		Kuş	1
		Gezi programı	1
		Doğa	1
Toplam	15	Toplam	21

Bu kategoriye ilişkin öğrencilerden bazılarının ifadeleri aşağıdaki cümlelerle örnek olarak verilmiştir.

Erkek:

- E5: 'Coğrafya insansız hava aracı gibidir. Coğrafyayı tepeden göremediklerini görebilmeyi sağlar.'
- E6: 'Coğrafya manzara gibidir. Çünkü insanın içini aydınlatır.'
- E7: 'Coğrafya toprak gibidir. Çünkü toprağı anlatır ve öğretir.'
- E7: 'Coğrafya su gibidir. Çünkü suyu anlatır ve öğretir.'
- E7: 'Coğrafya siyaset gibidir. Çünkü siyaseti, stratejiyi anlatır ve öğretir.'
- E7: 'Coğrafya göz gibidir. Çünkü Dünya'yı bizim görerek anlamamızı sağlar.'
- E10 : 'Coğrafya mikroskop gibidir. Çünkü baktığının fazlasını gösterir.'
- E11: 'Coğrafya göz gibidir. Çünkü yaşadığımız yeri görmemizi sağlar.'
- E14: 'Coğrafya gece lambası gibidir. Çünkü bilinmezliklere ışık tutar.'
- E14: 'Coğrafya rehber gibidir. Çünkü Dünya'yı bize tanıtır.'
- E17: 'Coğrafya güneş gibidir. Çünkü Dünya'mızı anlamamıza yardımcı olur.'
- E22: 'Coğrafya göz gibidir. Çünkü Dünya'mızı her yönüyle görmemizi sağlar.'
- E28: 'Coğrafya televizyon gibidir. Çünkü göremediğimiz yerleri tanır ve öğreniriz.'
- E28: 'Coğrafya doğa gibidir. Çünkü doğamızla iç içe olarak coğrafyayı öğreniriz.'
- E29: 'Coğrafya ağaç gibidir. Çünkü köklerinden beslenmeyi öğretir.'
- E29: 'Coğrafya makale gibidir. Çünkü her şeyi olduğu gibi öğretir.'

Kız:

- K2: 'Coğrafya kaptan gibidir. Çünkü gemiyi ilerletir ve yönlendirir.'
- K4: 'Coğrafya Türkiye gibidir. Çünkü her yerinde başka şeyler vardır.'
- K5: 'Coğrafya doğa gibidir. Çünkü onu bize öğretir.'
- K5: 'Coğrafya pusula gibidir. Çünkü yol gösterir.'
- K7: 'Coğrafya kılavuz gibidir. Çünkü yaşadığımız Dünya'yı anlamlandırır ve doğayı nasıl değerlendirmemiz gerektiğini bize öğretir.'
- K7: 'Coğrafya harita gibidir. Çünkü nerde ne olduğunu bilmemizi sağlar.'
- K9: 'Coğrafya Güneş gibidir. Çünkü çevre bilincimizi ve Dünya'mızı aydınlatır.'
- K13: 'Coğrafya tablo gibidir. Çünkü manzarayı gösterir ve bize öğretir.'
- K14: 'Coğrafya belgesel gibidir. Çünkü evreni ve doğayı anlamamızı sağlar.'
- K17: 'Coğrafya gezi programı gibidir. Çünkü farklı şehirlere ve farklı ülkelere adeta gezintiye çıkarır.'
- K22: 'Coğrafya test gibidir. Çünkü bize günlük bilgiler verir.'
- K23 : 'Coğrafya rehber gibidir. Çünkü yol gösterir.'
- K23: 'Coğrafya hayat gibidir. Çünkü nasıl yaşamamız gerektiğini öğretir.'
- K24: 'Coğrafya kuş gibidir. Çünkü tüm Dünya'dan haber verebilir ve görür.'
- K25: 'Coğrafya pusula gibidir. Çünkü yer ve yön bulmamıza yardımcı olur.'
- K30: 'Coğrafya göz gibidir. Çünkü çevremizdekileri görmemizi sağlar.'

- K33: 'Coğrafya kapı gibidir. Çünkü bize şehirlerin kapısını açar.'
- K39: 'Coğrafya harita gibidir. Çünkü yeryüzü hakkında bilgi verir.'
- K39: 'Coğrafya konum gibidir. Çünkü insana nerede olduğunu öğretir.'
- K42: 'Coğrafya deniz feneri gibidir. Çünkü yolunu aydınlatır.'
- K48: 'Coğrafya öğretmen gibidir. Çünkü ona her adım attığımızda bir şeyler öğreniriz.'

4. 3. 3. 8. Özgün Olarak Coğrafya

Sosyal bilgiler erkek öğretmen adayları, "özgün olarak coğrafya" kategorisiyle ilgili; tatlı (1), tablo (1), bilgisayar (1), estetik (1), hissetmek (1), fanus (1) metaforlarını üretmişlerken, kız öğretmen adayları, "özgün olarak coğrafya" kategorisiyle ilgili; cila (1) metaforunu üretmişlerdir. Öğretmen adayları tarafından üretilen metaforların gerekçeleri dikkate alındığında öğretmen adaylarının sosyal bilgiler kavramı algısını, özgünlük ile ilişkilendirdikleri söylenebilir. Tablo 34' de bu kategoriyi oluşturan metaforlar, her bir metaforu geliştiren katılımcı sayısı ve frekansları verilmiştir.

Tablo 34. Özgün Olarak Coğrafya Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları

Erkek	
Metafor	Frekans
Tatlı	1
Tablo	1
Bilgisayar	1
Estetik	1
Hissetmek	1
Fanus	1
Cila	1
Toplam	6

Bu kategoriye ilişkin öğrencilerden bazılarının ifadeleri aşağıdaki cümlelerle örnek olarak verilmiştir.

Erkek:

- E2: 'Coğrafya hissetmek gibidir. Çünkü ne kadar hissedersen o kadar görürsün.'
- E11: 'Coğrafya estetik gibidir. Çünkü her bakışta ayrı anlam ve güzellik bulunur.'
- E16: 'Coğrafya bilgisayar gibidir. Çünkü işleyişi sistemattir.'
- E19: 'Coğrafya tablo gibidir. Çünkü her ayrıntıdan farklı bir şey anlarız.'
- E30: 'Coğrafya cila gibidir. Çünkü etrafımızı güzelleştirir.'

E31: 'Coğrafya fanus gibidir. Çünkü bakmasını bilene heyecan verir.'

E34: 'Coğrafya tatlı gibidir. Çünkü herkes sevemez ağır gelir.'

4. 3. 3. 9. Vazgeçilmez Olarak Coğrafya

Sosyal bilgiler erkek öğretmen adayları, "vazgeçilmez olarak coğrafya" kategorisiyle ilgili; Dünya (1), Ay (1), erkek (1), insan vücudu (1), İstanbul (1), Anadolu (1), dalgalı deniz (1), anahtar (1), kalp (1), ayakkabı (1), hava (1), zincir halkası (1), ad (1) metaforlarını üretmişlerdir. Sosyal bilgiler kız öğretmen adayları, "vazgeçilmez olarak coğrafya" kategorisiyle ilgili; kader (1), hayat (1), çorap (1), el ve ayak (1), toprak (1), Dünya (1), Güneş (1), su (1), kalemlik (1), mavi (1) metaforlarını üretmişlerdir.

Öğretmen adayları tarafından üretilen metaforların gerekçeleri dikkate alındığında öğretmen adaylarının sosyal bilgiler kavramı algısını, vazgeçilmezlikle ilişkilendirdikleri söylenebilir. Tablo 35' de bu kategoriyi oluşturan metaforlar, her bir metaforu geliştiren katılımcı sayısı ve frekansları verilmiştir.

Tablo 35. Vazgeçilmez Olarak Coğrafya Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları

Erkek		Kız	
Metafor	Frekans	Metafor	Frekans
Dünya	1	Kader	1
Ay	1	Hayat	1
Erkek	1	Çorap	1
İnsan vücudu	1	El ve ayak	1
İstanbul	1	Toprak	1
Anadolu	1	Dünya	1
Dalgalı deniz	1	Güneş	1
Anahtar	1	Su	1
Kalp	1	Kalemlik	1
Ayakkabı	1	Mavi	1
Hava	1		
Zincir halkası	1		
Ad	1		
Toplam	13	Toplam	10

Bu kategoriye ilişkin öğrencilerden bazılarının ifadeleri aşağıdaki cümlelerle örnek olarak verilmiştir.

Erkek:

E2: 'Coğrafya Anadolu gibidir. Çünkü her vakit geçiş ve hissedilen yer olmuştur.'

E4: 'Coğrafya hava gibidir. Çünkü onsuz yaşanılmaz.'

- E7: 'Coğrafya ayakkabı gibidir. Çünkü coğrafya bilmeden bir yere gidilmez.'
- E13: 'Coğrafya anahtar gibidir. Çünkü her kapıyı açar.'
- E15: 'Coğrafya dalgalı deniz gibidir. Çünkü coğrafya bilmeyeni yutar.'
- E18: 'Coğrafya İstanbul gibidir. Çünkü fethi zor vazgeçilmesi imkansızdır.'
- E19: 'Coğrafya insan vücudu gibidir. Çünkü her alanın organın farklı bir işlevi vardır.'
- E21: 'Coğrafya ekmek gibidir. Çünkü coğrafya doğanın temelidir.'
- E24: 'Coğrafya ay gibidir. Çünkü ışığına ihtiyaç duyarız.'
- E25: 'Coğrafya zincir halkaları gibidir. Çünkü halkalar nasıl iç içe geçmişse coğrafyadaki olaylarda o şekilde birbiriyle iç içedir.'
- E31: 'Coğrafya dünya gibidir. Çünkü her konusu keşfedilmelidir.'
- E33: 'Coğrafya ad gibidir. Çünkü yaşadığımız yeri adımız gibi bilmek gerekir.'

Kız:

- K2: 'Coğrafya mavi gibidir. Çünkü gördüğümüz her yerededir.'
- K7: 'Coğrafya kader gibidir. Çünkü insan seçemez.'
- K18: 'Coğrafya hayat gibidir. Çünkü olmazsa insanlar yaşayamaz.'
- K20: 'Coğrafya çorap gibidir. Çünkü olmazsa olmazımızdır.'
- K29: 'Coğrafya el ve ayak gibidir. Çünkü coğrafyasız hiçbir şey yapılamaz. Nefes alıyorsak coğrafya sayesinde.''
- K45: 'Coğrafya toprak gibidir. Çünkü toprak olmadan bir şey olmaz.'
- K38: 'Coğrafya Dünya gibidir. Çünkü sürekli tekrar etmek zorundadır.'
- K35: 'Coğrafya Güneş gibidir. Çünkü parlayarak içimizi ısıtır.'
- K20: 'Coğrafya su gibidir. Çünkü su akar yolunu bulur sen engelleyemezsin.'
- K20: 'Coğrafya kalemlik gibidir. Çünkü illa elinin altındaki gerekli şeyler vardır.'

4. 3. 3. 10. Yaşam Kaynağı Olarak Coğrafya

Sosyal bilgiler erkek öğretmen adayları, "yaşam kaynağı olarak coğrafya " kategorisiyle ilgili; hayat (3) metaforunu üretmişlerdir. Sosyal bilgiler kız öğretmen adayları, "yaşam kaynağı olarak coğrafya " kategorisiyle ilgili; anne (1), yurt (1), yeryüzü (1), ana kucağı (1), tablo (1), ruh (1) metaforlarını üretmişlerdir.

Katılımcıların ürettiği metaforlar ve gerekçeleri ele alındığında katılımcıların sosyal bilgiler kavramı algısını, yaşam ile ilişkilendirdikleri söylenebilir.

Tablo 36' da bu kategoriye ait metaforlar ve her bir metaforu üreten aday sayısına dair frekanslar yer almaktadır.

Tablo 36. Yaşam Kaynağı Olarak Coğrafya Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları

Erkek		Kız	
Metafor	Frekans	Metafor	Frekans
Hayat	3	Anne	1
		Yurt	1
		Yeryüzü	1
		Ana kucağı	1
		Tablo	1
		Ruh	1
Toplam	3	Toplam	6

Bu kategoriye ilişkin örnekler şu şekildedir.

Erkek:

- E8: *'Coğrafya hayat gibidir. Çünkü hayat coğrafyanın içinde vardır.'*
 E32: *'Coğrafya hayat gibidir. Çünkü insana iyi ve kötü yansıması olabilir.'*
 E35: *'Coğrafya hayat gibidir. Çünkü içinde canlıların hayatına dair her şeyi barındırır.'*

Kız:

- K1 : *'Coğrafya yurt gibidir. Çünkü içinde yaşarız ve yaşamımız için isteklerimizi karşılar.'*
 K30: *'Coğrafya ruh gibidir. Çünkü cansız olan yeryüzüne can verir.'*
 K33: *'Coğrafya ana kucağı gibidir. Çünkü yaşadığın büyüdüğün yerdir.'*
 K31: *'Coğrafya tablo gibidir. Çünkü yaşamı ve doğayı yansıtır.'*
 K39: *'Coğrafya yeryüzü gibidir. Çünkü içerisinde hayat vardır.'*

4. 4. Mülakata İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler 4. sınıf öğretmen adaylarının metafor hakkındaki görüş ve düşüncelerini belirleyerek, metafor üretmeleri amacıyla gerçekleştirilen bu çalışma da 6 erkek ve 6 kız olmak üzere toplam 12 öğretmen adayının yarı yapılandırılmış mülakatları değerlendirilmiştir. Sorular tablo haline getirilerek aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

4. 4. 1. Metafor Nedir? Sorusunun Analizi

Mülakatta öğretmen adaylarına ilk olarak metafor kavramından ne anladıklarını ortaya koymak amacıyla "Metafor nedir?" sorusu yöneltilmiştir. Dolayısıyla sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ürettiği metaforun tanımına yer verilmiştir. Metafor nedir sorusuyla

ilgili olarak öğretmenlerin yapmış oldukları tanımlar literatürde metaforun ne anlama geldiği ile ilgili olarak verilen tanımlar esas alınarak doğru, yanlış ve cevapsız şeklinde kategorilere ayrılmıştır.

Bu doğrultuda bakıldığında 6 erkek öğretmen adayından 3 adayın doğru, 2 adayın ise yanlış tanımladığı ve 1 kişinin ise soruya cevap vermediği görülmektedir. Dolayısıyla 6 erkek öğretmen adayından yarısı metaforu tanıyıp bilmektedir. Mülakatta yanlış cevap veren ve cevapsız bırakan erkek öğretmen adaylarına yapılan önceki metafor anketi hatırlatılmak istenirse de doğru cevap veremedikleri ortaya çıkarılmıştır. Doğru cevap veren 3 kişiden 2 kişinin hatırlatmalar sonucu, doğrudan metafor yapabilen 1 kişi olduğu belirlenmiştir.

6 kız öğretmen adayının ise 3 kişinin doğru, 2 kişinin de yanlış olduğu ve 1 kişinin metafor nedir sorusunu bilmediği ve cevapsız bıraktığı gözlemlenmiştir. Sonuç olarak 6 kız öğretmen adayından yarısı metaforu tanıyıp bilmektedir. Diğer yarısının ise araştırmacının hatırlatmalarına rağmen herhangi bir doğru cevap veremediği gözlemlenmiştir. Doğru cevap veren kız öğretmen adaylarından 1 tanesine araştırmacının yaptığı hatırlatmalar sonucu doğru cevap vermiştir. Hatırlatmalar ise önce yapılan anket üstünden olmuştur.

Metaforun tanımının ne olduğuyla ilgili öğretmen adaylarının ifade ettiği doğru tanım örneklerinden bazıları şunlardır:

ÖE.1: *“... Metafor bir şeyi başka şey ile benzetmeye, anlatmaya yarar. Diğer ismi mecazdır. Metafor sayesinde bizler daha iyi bir bakış açısı kazanırız...”*

ÖE.6: *“ ... Metafor anlatımı daha etkili kılmak ve canlılık kazandırmak amacıyla yapılan bir tür sanattır. Metaforlar söylenilmek istenenini daha az sözcükle daha etkili ve kalıcı bir şekilde söylemeye yarar. Metafor bilim için uygulanan bir benzetme sanatıdır...”*

ÖK.3: *“ ... Metafor benzeyen ve benzetilenle yapıлып, soyutu somutlaştıran bir sanattır. Bir kavramı benzer özelliklerinden faydalanıp bu kavramı başka bir ifadeyle yeniden anlatmaktır...”*

ÖK.5: *“ ... Temsili anlam, istiare demektir. Olayı, kavramı veya durumu betimler ve daha somut kavramlara benzetme yapar...”*

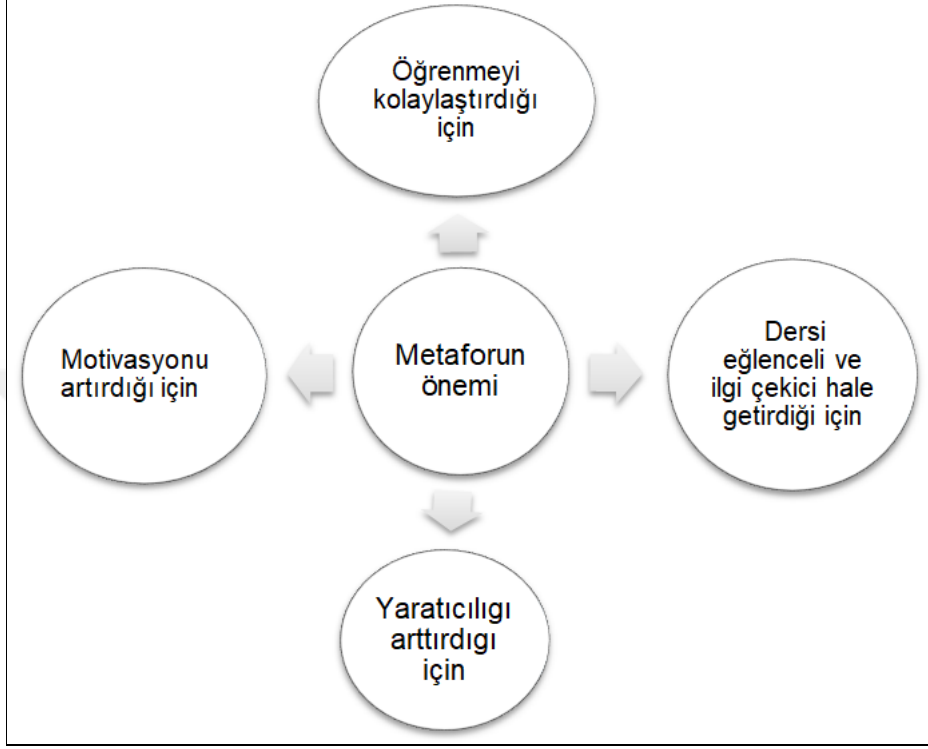
Metaforun tanımının ne olduğuyla ilgili öğretmen adaylarının ifade ettiği yanlış tanım örneklerinden bazıları şunlardır:

ÖE.2: *“... Metafor doğada bulunan herhangi yapıya insanımsı özellikler ile anlatmaktır. Kesinlikle mecaz veya benzetme değildir...”*

4. 4. 2. Metafor Neden Önemli Olabilir? Sorusunun Analizi:

Yöneltelen ikinci soru ise metaforun önemiyle ilgili olup ‘Metaforun önemi nedir?’ sorusu yöneltilmiştir. Dolayısıyla sosyal bilgiler öğretmen adaylarının metaforun önemini

nasıl tanımladıklarına yer verilmiştir. Metafor neden önemli olabilir sorusuyla ilgili olarak sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yapmış oldukları kişisel yorumlar 3 farklı şekilde kategoriye ayrılmıştır:

Şekil 8. Metaforun önemi hakkındaki katılımcı görüşleri

Bu doğrultuda öğretmen adaylarından metaforun önemi hakkında sorulan soruya cevap olarak verilen açıklamalarının kategoriye uygun örneklerinden bazıları şunlardır:

ÖE.5: " ... Ben yani bir sosyal bilgiler öğretmen adayı olarak atandıktan sonra 5, 6, 7, 8. sınıflarda yani ortaokullarda derse gireceğim. Derse gireceğim öğrencilere anlatacağım kavramlar soyut olduğu için metafor sayesinde somutlaştırıp daha çabucak öğretebilirim. Bu yüzden metafor son derece önemlidir..."

ÖK.3: "... Metafor kullanarak bilinmeyen bir olayı, kavramı bilinen bir olay veya kavramdan yola çıkarak daha basit öğrenciye aktarabiliriz..."

ÖE.6: "...Öğrenciye kavramı, olayı, durumu, konuyu daha kolay ve etkili anlatmak için onların bu konudaki farkındalıklarını ortaya koyarım. Onların hedef kavramla ilgili ona yakın özellikte kavramlara benzetmesini isterim. Böylece onların üretkenliğini sorgulayıp yapılandırmacı bir anlayışla dersi tamamlarım..."

ÖE.1: " ... Derste metafor kullanarak derse ilgiyi çekerek öğrencilerin daha hoş zaman geçirmesini sağlarım. Dersi bir oyun havasında göstererek öğrenciyi rahatlatırım ve daha rahat konuyu anlatırım..."

Görüşme esnasında yöneltilen başka bir soru ise " metaforun eğitimdeki yeri nedir?" şeklindedir. Katılımcılar genel olarak, öğretim esnasında bilinenele bilinmeyen arasında bağ kurma, yaratıcılığı geliştirme, kavramlar arası bağ kurma, kalıcı öğrenmeyi gerçekleştirme, karmaşık durum ve olayları anlaşılır hale getirme şeklinde cevaplamışlardır.

Şekil 9. Metaforun eğitimdeki yeri hakkında katılımcı görüşleri

4. 4. 3. Metafor Yazma ile İlgili Eğitim Durumunuz Nedir? Sorusunun Analizi

Katılımcılara yöneltilen başka bir soru ise katılımcıların metafor yazma ile ilgili herhangi bir eğitim alıp almama konusuyla ilişkilidir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının metafor yazma ile ilgili eğitim alma durumuna göre evet ve hayır olarak 2 kategoriye ayrılmıştır. Bu doğrultuda tabloya bakıldığında 6 erkek öğretmen adayı ve 6 kız öğretmen adayının hepsi hayır cevabını vermişlerdir. Metaforla ilgili üniversitede veya başka bir öğretim kurumunda eğitim almadıklarını belirtmişlerdir.

4. 4. 4. Tarih, Sosyal Bilgiler ve Coğrafya Kavramlarının Her Biri ile İlgili Sizce En İyi Temsil Eden 5 Adet Metafor Yazabilir Misiniz? Sorusunun Analizi

Son olarak katılımcılardan "tarih, sosyal bilgiler ve coğrafya kavramlarının her birini en iyi temsil eden 5 adet metafor yazmaları istenmiştir. Bu şekilde öğretmen adaylarından

metaforu ne kadar anlayıp örnek verilebilme becerileri ölçülmüştür. Burada oluşturulan tüm kategorileri ve tabloları 6 erkek ve 6 kız toplam 12 öğretmen adayı katılımcıların ürettikleri metaforları temsil etmektedir. Öğretmen adayları anketin aksine zorlandıklarını söyleyerek araştırmacıya metaforun nasıl üretildiğini unuttuklarını belirterek daha az miktarda metafor üretmişlerdir. Katılımcıların sosyal bilgiler kavramına yönelik üretilen metaforları üç farklı kategori altında toplanmıştır. Bunlar; birçok parçası olarak sosyal bilgiler, öğretici olarak sosyal bilgiler, ihtiyaç olarak sosyal bilgiler, birçok parçasıyla bütün olarak sosyal bilgiler şeklindedir.

Sosyal bilgiler erkek öğretmen adayları, “birçok parçası olarak sosyal bilgiler” kategorisiyle ilgili; ağaç (3), ahtapot (1), aşure (1) metaforlarını üretmişlerdir. Katılımcı kız öğretmen adayları, “birçok parçası olarak sosyal bilgiler” ağaç (2) metaforunu üretmişlerdir.

Katılımcıların ürettiği metaforların gerekçeleri ele alındığında katılımcıların sosyal bilgiler kavramı algısını, içinde parçalarıyla bir bütün olarak oluşturma ile ilişkilendirdikleri söylenebilir. Tablo 37’de bu kategoriyi oluşturan metaforlar, her bir metaforu geliştiren katılımcı sayısı ve frekansları verilmiştir.

Tablo 37. Birçok Parçasıyla Bütün Olarak Sosyal Bilgiler Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları

Erkek		Kız	
Metafor	Frekans	Metafor	Frekans
Ağaç	3	Ağaç	2
Ahtapot	1		
Aşure	1		
Toplam	5	Toplam	2

Bu kategoriye ilişkin örnekler şu şekildedir.

Erkek:

Ö.E.1: ‘Sosyal bilgiler ahtapot gibidir. Çünkü her olayla ilgisi vardır.’

Ö.E.5: ‘Sosyal bilgiler aşure gibidir. Çünkü aşurenin içinde birçok meyve ve karışımın bulunduğu gibi sosyal bilgilerin de içinde sosyal (antropoloji, sosyoloji, filoloji, sosyal psikoloji ve arkeoloji) bilim dalları bulunur.’

Kadın:

Ö.K.1: ‘Sosyal bilgiler ağaç gibidir. Çünkü bir ağacın nasıl dalları ve onlarında yaprakları varsa sosyal bilgilerinde içinde bilim dalları vardır.’

Sosyal bilgiler erkek öğretmen adayları, “öğretici olarak sosyal bilgiler” kategorisiyle ilgili; yıldız (2), ışık (1) metaforlarını üretirlerken, kız öğretmen adayları, “öğretici olarak sosyal bilgiler” kategorisiyle ilgili; kılavuz (1), yıldız (1) metaforlarını üretmişlerdir. Araştırmaya dahil olan katılımcıların ürettikleri metaforların gerekçeleri incelendiğinde katılımcıların sosyal bilgiler kavramı algısını, öğretici ve eğitici olarak düşünerek ilişkilendirdikleri söylenebilir. Tablo 38’de bu kategoriyi oluşturan metaforlar, her bir metaforu geliştiren katılımcı sayısı ve frekansları verilmiştir.

Tablo 38. Öğretici Olarak Sosyal Bilgiler Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları

Erkek		Kız	
Metafor	Frekans	Metafor	Frekans
Yıldız	2	Kılavuz	1
Işık	1	Yıldız	1
Toplam	3	Toplam	2

Bu kategoriye ilişkin öğrencilerden bazılarının ifadeleri aşağıdaki cümlelerle örnek olarak verilmiştir.

Erkek:

Ö.E.1: ‘Sosyal bilgiler kılavuz gibidir. Çünkü insanı aydınlatarak topluma ulaşmasını sağlar.’

Ö.E.5: ‘Sosyal bilgiler ışık gibidir. Çünkü yolumuzu aydınlatır.’

Kız:

Ö.K.3: ‘Sosyal bilgiler yıldız gibidir. Çünkü öğrenciyi aydınlatarak onu eğitir.’

Sosyal bilgiler erkek öğretmen adayları, “ihtiyaç olarak sosyal bilgiler” kategorisiyle ilgili; su (1) metaforunu üretirlerken, kız öğretmen adayları, “ihtiyaç olarak sosyal bilgiler ” kategorisiyle ilgili; ekmek (1), güneş (1) metaforlarını üretmişlerdir.

Öğretmen adayları tarafından üretilen metaforların gerekçeleri dikkate alındığında öğretmen adaylarının sosyal bilgiler kavramı algısını, hayatta bir gereklilik olarak ilişkilendirdikleri söylenebilir. Tablo 39’da bu kategoriyi oluşturan metaforlar, her bir metaforu geliştiren katılımcı sayısı ve frekansları verilmiştir.

Tablo 39. İhtiyaç Olarak Sosyal Bilgiler Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları

Erkek		Kız	
Metafor	Frekans	Metafor	Frekans
Su	1	Ekmek	1
		Güneş	1
Toplam	1	Toplam	2

Bu kategoriye ilişkin öğrencilerden bazılarının ifadeleri aşağıdaki cümlelerle örnek olarak verilmiştir.

Erkek:

Ö.E.6: 'Sosyal bilgiler su gibidir. Çünkü öğrenci için gerekli ve elzem bir derstir.'

Kadın:

Ö.K.3: 'Sosyal bilgiler Güneş gibidir. Çünkü ışığına ve sıcaklığına ihtiyaç duyarız.'

Ö.K.5: 'Sosyal bilgiler ekmek gibidir. Çünkü her insan için gereklidir.'

Katılımcı öğretmen adayları görüşme esnasında tarih kavramı ile metafor üretmiş oldukları metafor kategorileri, tarih kavramına yönelik kategoriler, geçmişini aydınlatan olarak tarih, bilinmez ve gizemli olarak tarih, ölümsüz olarak tarih, her şeyi kaydeden tarih, geçmişini aydınlatan olarak tarih şeklindedir.

Sosyal bilgiler erkek öğretmen adayları, "Geçmişini aydınlatan olarak tarih" kategorisiyle ilgili; anahtar(1) metaforunu üretirlerken, kız öğretmen adayları, "Geçmişini aydınlatan olarak tarih" kategorisiyle ilgili; aydınlık (1), işitme organı (1) metaforlarını üretmişlerdir. Öğretmen adayları tarafından üretilen metaforların gerekçeleri dikkate alındığında öğretmen adaylarının sosyal bilgiler kavramı algısını, geçmişini bilgisini yansıtmakla ilişkilendirdikleri söylenebilir. Tablo 40' da bu kategoriye oluşturan metaforlar, her bir metaforu geliştiren katılımcı sayısı ve frekansları verilmiştir.

Tablo 40. Geçmiş Aydınlatan Olarak Tarih Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları

Erkek		Kız	
Metafor	Frekans	Metafor	Frekans
Anahtar	1	Aydınlık	1
		İşitme organı	1
Toplam	1	Toplam	2

Bu kategoriye ilişkin öğrencilerden bazılarının ifadeleri aşağıdaki cümlelerle örnek olarak verilmiştir.

Erkek:

Ö.E.6: *'Tarih anahtar gibidir. Çünkü geçmişin kilidini açar.'*

Kız:

Ö.K.3: *'Tarih işitme organı gibidir. Çünkü geçmişimizi duyup anlamamızı sağlar.'*

Sosyal bilgiler erkek öğretmen adayları, "bilinmez, gizemli olarak tarih" kategorisiyle ilgili; çukur (1), sonsuz (1) metaforlarını üretirlerken, kız öğretmen adayları, "bilinmez, gizemli olarak tarih" kategorisiyle ilgili; sonsuz (1) metaforlarını üretmişlerdir. Katılımcıların üretmiş olduğu metaforların gerekçeleri dikkate alındığında katılımcıların sosyal bilgiler kavramı algısını, tarihin gizemi ve bilinmezliğiyle ilişkilendirdikleri söylenebilir. Tablo 41' de bu kategoriye oluşturan metaforlar, her bir metaforu geliştiren katılımcı sayısı ve frekansları verilmiştir.

Tablo 41. Bilinmez ve Gizemli Olarak Tarih Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları

Erkek		Kız	
Metafor	Frekans	Metafor	Frekans
Çukur	1	Sonsuz	1
Sonsuz	1		
Toplam	2	Toplam	1

Bu kategoriye ilişkin öğrencilerden bazılarının ifadeleri aşağıdaki cümlelerle örnek olarak verilmiştir.

Erkek:

Ö.E.5 *'Tarih sonsuz gibidir. Çünkü sonu bucağı belli olmaz, bitmeyendir.'*

Ö.E.6: *'Tarih çukur gibidir. Çünkü tarih her alandan gizemlidir.'*

Sosyal bilgiler erkek öğretmen adayları, “ölümsüz olarak tarih” kategorisiyle ilgili; ölümsüz (1) metaforunu üretirken, kız öğretmen adayları, “ölümsüz olarak tarih” kategorisiyle ilgili; su (1) metaforunu üretmişlerdir. Katılımcıların ürettiği metaforların gerekçeleri incelendiğinde katılımcıların sosyal bilgiler kavramı algısını, ölümsüzlük ve sonsuzluk ile ilişkilendirdikleri söylenebilir. Tablo 42’de bu kategoriyi oluşturan metaforlar, her bir metaforu geliştiren katılımcı sayısı ve frekansları verilmiştir.

Tablo 42. Ölümsüz Olarak Tarih Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları

Erkek		Kız	
Metafor	Frekans	Metafor	Frekans
Ölümsüz	1	Su	1
Toplam	1	Toplam	1

Bu kategoriye ilişkin öğrencilerden bazılarının ifadeleri aşağıdaki cümlelerle örnek olarak verilmiştir.

Kız:

Ö.K.1: *‘Tarih su gibidir. Çünkü tarih de hep var olup yaşayacaktır.’*

Sosyal bilgiler erkek öğretmen adayları, “her şeyi kaydeden tarih” kategorisiyle ilgili; tozlu kütüphane (1) metaforunu üretmişlerdir. Sosyal bilgiler kız öğretmen adayları, “her şeyi kaydeden tarih” kategorisiyle ilgili; sandık (1) metaforunu üretmişlerdir. Öğretmen adayları tarafından üretilen metaforların gerekçeleri dikkate alındığında öğretmen adaylarının tarih kavramı algısını tarihin her olayı, durumu, olguyu kaydetmesi ile ilişkilendirdikleri söylenebilir. Tablo 43’de bu kategoriyi oluşturan metaforlar, her bir metaforu geliştiren katılımcı sayısı ve frekansları verilmiştir.

Tablo 43. Her Şeyi Kaydeden Tarih Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları

Erkek:		Kız:	
Metafor	Frekans	Metafor	Frekans
Tozlu kütüphane	1	Sandık	1
Toplam	1	Toplam	1

Erkek:

Ö.E.5: *‘Tarih tozlu kütüphane gibidir. Çünkü ne arasan neye baksan tarihin içindedir.’*

Kız:

Ö.K.1: *'Tarih sandık gibidir. Çünkü olayları ve olguları içinde barındırarak saklar.'*

Katılımcı öğretmen adayları görüşme esnasında coğrafya kavramı ile metafor üretmiş oldukları metafor kategorileri şu şekildedir; mücadele olarak coğrafya, vazgeçilmez olarak coğrafya, mücadele olarak coğrafya.

Sosyal bilgiler erkek öğretmen adayları, "mücadele olarak coğrafya" kategorisiyle ilgili; kanlı savaş (1) metaforunu üretirlerken, kız öğretmen adayları, "mücadele olarak coğrafya" kategorisiyle ilgili; mücadele (1) metaforunu üretmişlerdir. Öğretmen adayları tarafından üretilen metaforların gerekçeleri dikkate alındığında öğretmen adaylarının sosyal bilgiler kavramı algısını, mücadele ve yarış ile ilişkilendirdikleri söylenebilir. Tablo 44'de bu kategoriyi oluşturan metaforlar, her bir metaforu geliştiren katılımcı sayısı ve frekansları verilmiştir.

Tablo 44. Mücadele Olarak Coğrafya Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları

Erkek		Kız	
Metafor	Frekans	Metafor	Frekans
Kanlı savaş	1	Mücadele	1
Toplam	1	Toplam	1

Bu kategoriye ait örnekler şu şekildedir.

Erkek:

Ö.E.6: *'Coğrafya kanlı savaş gibidir. Çünkü insan ile doğanın mücadelesini anlatır.'*

Sosyal bilgiler kız öğretmen adayları, "vazgeçilmez olarak coğrafya" kategorisiyle ilgili; ayakkabı (1), toprak (1) metaforlarını üretmişlerdir. Öğretmen adayları tarafından üretilen metaforların gerekçeleri dikkate alındığında öğretmen adaylarının sosyal bilgiler kavramı algısını, vazgeçilmez ve mutlak olmak ile ilişkilendirdikleri söylenebilir. Tablo 45'te bu kategoriyi oluşturan metaforlar, her bir metaforu geliştiren katılımcı sayısı ve frekansları verilmiştir.

Tablo 45. Vazgeçilmez Olarak Coğrafya Metaforunu Geliştiren Katılımcıların Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları

Kız	
Metafor	Frekans
Ayakkabı	1
Toprak	1
Toplam	2

Bu kategoriye ilişkin öğrencilerden bazılarının ifadeleri aşağıdaki cümlelerle örnek olarak verilmiştir.

Kız :

Ö.K.1: 'Coğrafya ayakkabı gibidir. Çünkü coğrafya bilmeden bir yere gidilmez.'

Ö.K.5: 'Coğrafya toprak gibidir. Çünkü onsuz yaşanılmaz ve vazgeçilemez.'

4. 5. 1. Bu Konuda Söylemek İstedığınız Başka Bir Şey Var Mı? Sorusunun Analizi

Yarı yapılandırılmış görüşme esnasında görüşmecilere yöneltilen son soru ise bu konuda söylemek istedikleri başka bir şey olup olmadığı hakkındadır. Mülakatta öğretmen adaylarına altıncı ve son soru olarak metafor ve araştırma bağlamında söylemek istediklerinin neler olduğu sorusuna cevap vermeleri istenmiştir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının verdiği cevaplara göre evet ve hayır olarak 2 kategoriye ayrılmıştır.

Bu doğrultuda bakıldığında 6 erkek öğretmen adayından 1 kişinin evet, 5 kişinin ise hayır yani herhangi bir şey söylemek istemediği cevabı verdiği görülmektedir. 6 kız öğretmen adayından ise 2 kişinin evet, 4 kişinin ise hayır herhangi bir şey söylemek istemediği cevabı verdiği görülmektedir. Yapılan mülakat sorularından sonra ilgili mülakat sonucu bu konuda söylemek istediklerinin olduklarını söyleyen öğretmen adaylarının söylediği açıklamalarının bazıları şunlardır:

ÖE.2: "... Metafor konusunda yeterince bilgim yok ve bu sayede bu eksikliğimi fark ettim. Metafor oluşturamadığımı farkına vardım bu sayede..."

ÖK.3: "... Metafor konusuna daha çok önem verilmesi gerektiğini ve böylece üst düzey düşünme becerilerinin (analiz, sentez, değerlendirme) daha iyi öğrencilere aktarılması gerektiğini düşünüyorum. Üniversitede yeterli düzeyde metafor eğitimi vermesi gereklidir bence..."

ÖK.4: "...Öğretmenlerin veya akademisyenlerin metafor hakkında derslerde bahsetmiyor ve kullanmıyor dolayısıyla bizimde pek haberimiz olmuyor. Derslerde kullanılsa hem bizde öğreniriz kullanmayı hem de ileriki hayatımızda daha çok işimize yarar..."

5. TARTIŞMA

5. 1. Sosyal bilgiler Kavramına İlişkin Tartışma

Katılımcı adaylarının sosyal bilgiler, tarih ve coğrafya kavramlarına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeleri metaforlar yoluyla ortaya çıkarmayı amaçlayan bu çalışmada oldukça önemli sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırmanın birinci alt probleminde yer alan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler kavramına ilişkin algılarına bakıldığında öğretmen adaylarının üretmiş oldukları metaforlar toplam sekiz farklı kategori altında toplanmaktadır. Katılımcı öğretmen adayları sosyal bilgiler kavramına dair toplamda 247 farklı geçerli metafor üretmişlerdir. Öğretmen adaylarının sosyal bilgiler kavramına dair metafor üretmelerinde çok zorlanmadıkları ve çeşitli şeklide metaforlar üretebildikleri görülmektedir. Metaforların zenginliği ve çeşitliliği öğretmen adaylarının sosyal bilgiler kavramı algılarının kuvvetli ve gelişmiş olduğunun belirgin bir ifadesidir. Araştırmanın bu sonucu literatürde yer alan diğer çalışmalar ile uyum içerisindedir (Beldağ ve Adem, 2016; Gömleksiz vd., 2012; Koçoğlu, 2014).

Katılımcı öğretmen adaylarının ürettikleri sekiz farklı kategori içerisinde yer alan "birçok parçasıyla bütün olarak sosyal bilgiler" kategorisi içerisinde yer alan metaforların Beldağ ve Geçit (2016) tarafından yapılan çalışma sonuçları ile uyumlu olduğu görülmektedir. Ayrıca Sosyal bilgiler kavramına ait gökkuşağı ve köprü metaforları literatürde yer alan Koçoğlu (2014) tarafından yapılan çalışma ile uyum göstermektedir. İlave olarak sosyal bilgiler kavramına ait metaforlar içerisinde yer alan ağaç, güneş ve çiçek metaforları Gömleksiz ve diğerleri (2012) tarafından yapılan çalışma ile uyumlu görülmektedir.

Yer alan ansiklopedi, harita ve dünya metaforları ise alan yazında yer alan Akengin ve Kafadar (2016) tarafından yapılan çalışma ile uyum içerisindedir. Sosyal bilgiler öğretmen adayları sosyal bilim alanlarında bilgi düzeyi yüksek ve meslekî anlamda bilgiyi aktarma becerisine sahip öğretmenler olmaları gerekmektedir. Sosyal bilgiler öğretmen adayının donanımlı olması ve öğrencilerinin ona güvenmesi dersin hem öğrenci hem de öğretmen açısından etkin bir şekilde işlenmesine olanak sağlamaktadır. Öğrencinin öğretmenini bilgi düzeyi açısından yeterli görmemesi ise öğrenme sürecini olumsuz etkileyen bir etken olarak ortaya çıkmaktadır.

5. 2. Tarih Kavramına İlişkin Tartışma

Katılımcı sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tarih kavramı ile ilgili toplam 15 kategoride kız öğretmen adaylarına ait 142 metafor, erkeklere ait 118 metafor olmak üzere toplamda 260 farklı metafor elde edilmiştir. Katılımcıların tarih kavramına ilişki metafor üretmeleri sürecine bakıldığında bu süreçte çok fazla zorlanmadıkları görülmektedir. Üretilen metaforların sıklıkları ele alındığında ise, katılımcıların en çok “geleceği aydınlatan ve rehber olan tarih” kategorisine ait metaforlar oluşturduğu görülmüştür. Bu durum karşısında katılımcı öğretmen adaylarının zihinlerinde tarih kavramı “rehber” olarak yer ettiği sonucuna ulaşılabilir. Öğretmen adaylarına göre tarih, değişim ve sürekliliğe sahip olan, zamana ayak uyduran ve bütüncül bir yapıya sahip kavram anlamına gelmektedir.

Çalışma sonuçları literatürde yer alan bazı çalışmalara ile uyumlu haldedir (Aktekin ve Çulha - Özbaş, 2013; Akşit, 2016; Er - Tuna ve Mazman Budak, 2013; Candan ve Öztaş, 2017; Mutluer, 2014; Keçe, 2014; Kılıç, 2010; Yalçınkaya, 2013).

Yapılan çalışmalar içerisinde, Aktekin ve Çulha Özbaş (2013)'in tarih öğretmenliğine ilişkin olarak öğretmen adaylarıyla yapmış olduğu çalışmada, tarih öğretmenliğine yönelik en çok “değişim ve süreklilik özelliği olan tarih”, “bilgilendiren ve geçmişten ders almayı sağlayan tarih”, “geçmiş olduğu gibi yansıtan/yansıtmak zorunda olan tarih”, “karmaşık ve öğrenilmesi güç olan tarih”, “gizemli yönleri olan tarih”, “tekerrür eden tarih”, “ilgi çekici/sevilen tarih” metaforları dikkat çekmektedir. Candan ve Öztaş (2017) ise yapmış oldukları çalışmada ortaöğretim öğrencilerinin “tarih” kavramına yönelik sahip oldukları metaforları ortaya koymuşlardır. Ortaöğretim öğrencileri tarih kavramıyla ilişkin olarak en çok çeşitlilik ifadesi olarak, zaman göstergesi olarak, yol gösterici olarak, bilgiye ulaşmayı sağlayıcı olarak, farkındalık yaratan, duyguları ifade etmede, yansıtıcılık, bağ kurucu, yaşam alanı ve kaynağı olarak” üretilen metaforlar dikkat çekmektedir. Diğer bir çalışma ise Aktekin ve Özbaş (2013) tarafın tarih öğretmenliğine ilişkin inançları ortaya koymaktadır. Yapılan bu çalışmada araştırmacılar tarih öğretmenliğine ilişkin olarak, bilginin aktarıcısı ve tarihsel bilginin depolayıcısı olarak tarih öğretmeni metaforları öne çıkmaktadır. Tarih kavramına yönelik çalışan başka bir araştırmacı Mutluer (2013) ise en çok “geçmişin bilgisi olarak tarih” ve “geleceğe doğru bizi yönlendiren araç olarak tarih” metaforlarının tarih kavramına üretilen metaforlar olarak ortaya koymuştur. Mazman - Budak ve Er – Tuna ise sosyal bilgiler öğretmenleriyle yapmış oldukları çalışmada “tarih” kavramıyla ilgili metaforları ortaya koymuşlardır, üretilen bu metaforlardan bazıları “geleceği aydınlatan ve rehber olan tarih”, “her şeyi kapsayan tarih”, “değişen ve sürekli olan” , “her şeyi kaydeden tarih” ve “gerçekliği yansıtan tarih” şeklindedir.

5. 3. Coğrafya Kavramına İlişkin Tartışma

Katılımcı sosyal bilgiler öğretmen adayları, coğrafya kavramına ait kız öğretmen adayları 101 metafor, erkekler öğretmen adayları ise 65 metafor olmak üzere toplamda 166 farklı metafor ürettikleri görülmektedir. Bu kavrama ait üretilen metaforlar tarih ve sosyal bilgiler kavramına ilişkin metaforlara göre daha az miktardadır. Literatüre bakıldığında ise üretilen metaforların oldukça çeşitli ve zengin olduğu görülmektedir. Çeşitliliğin çok olması bakımından bu çalışma literatürde yer alan çalışmalarla uyumlu olduğu görülmektedir (Aydın, 2010; Aydın ve Eser - Ünalı, 2010; Beldağ ve Geçit, 2017; Durmuş ve Baş, 2016; Geçit ve Gencer, 2011; Gökçe, 2016; Öztürk, 2007; Şahin ve Kaya, 2016).

Coğrafya kavramına ait üretilen metaforlardan “toprak” metaforu alanyazında yer alan diğer çalışmalar ile uyum göstermektedir (Aydın ve Eser - Ünalı, 2010; Şahin ve Kaya, 2016). Ayrıca katılımcıların üretmiş olduğu, “dünya, gökkuşuğu, su ve yapboz” metaforları, Kenan ve Baş (2016) tarafından yapılan çalışma ile benzerlik göstermektedir. Başka bir çalışma olan Şahin ve Kaya (2016) tarafından yapılan çalışma ile “harita ve yeryüzü” metaforları uyum içerisindedir. Üretilen metaforlardan “aşk, ayna, matruşka, uzay, güneş, pusula, kılavuz, puzzle, el ve anne” metaforları Gökçe (2016) tarafından yapılan çalışma ile benzer bulunmuştur.

5. 4. Mülakatlara İlişkin Tartışma

Katılımcı öğretmen adaylarının metafor kavramı hakkındaki düşünce ve görüşlerini belirlemek amacıyla on iki sosyal bilgiler öğretmen adayı ile birebir görüşme yapılmış ve sonucunda da öğretmen adaylarının metafor kavramına yönelik düşünce ve görüşleri ortaya konulmuştur. İlk olarak katılımcı öğretmen adaylarının metafor kavramını bilimsel düzeyde ne kadar bildiklerini ortaya koymak için “metafor nedir?” sorusuna cevap vermeleri istenmiş fakat istenen düzeyde bilimsel içerikli tanımlar elde edilememiştir. Başka bir soruyla metaforun önemine değinilmiş, eğitim ve öğretimdeki yeri sorulmuştur. Katılımcı öğretmen adayları metaforun önemini belirlemede genel olarak ders esnasında kalıcı öğrenmeye katkı sağlamasına ve dersi eğlenceli hale getirmesine vurgu yapmışlardır. Ayrıca katılımcılara göre metaforların başka bir görevi ise somutlaştırma görevidir. Koç (2014)’a göre metaforlar, tekdüze sıkıcı yapıları ortadan kaldırmakla beraber, yaratıcı düşünmeyi desteklerler. Ayrıca düşüncelerin ortaya konmasını kolaylaştırmakta ve görülmeyenin görülmesine de katkı sağlamaktadır. Görüldüğü gibi metaforların öğretim sürecinde oldukça fazla rolü vardır.

Katılımcı öğretmen adaylarının daha önce metafor ile ilgili herhangi bir eğitim alıp almadıklarını belirlemek amacıyla yöneltilen soruda hiçbir katılımcının daha önce eğitim

almadığı görülmektedir. Dolayısı ile öğretmen adayları gelecekteki öğretmenlik hayatlarında eğitim ve öğretim sürecinde metafor kullanmalarının oldukça güç olacağı açıktır. Katılımcıların görüşme esnasında metafor oluşturma durumlarına bakıldığında ise katılımcıların açık uçlu formlarda metafor oluşturma düzeylerinin daha fazla olduğu açığa çıkmıştır. Öğretmen adayları görüşme esnasında daha özgüvensiz davranarak daha az sayıda metafor oluşturmuşlardır. Bu da ders içerisinde metaforları sık sık kullanmamalarından ve bu konuda bir eğitim almadıklarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

6. 1. Sonuçlar

Bu başlık altında araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan yarı yapılandırılmış mülakatlardan, gözlem formundan ve başarı testinden elde edilen verilere ait sonuçlara yer verilmektedir.

6. 1. 1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Elde edilen verilerle sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler, tarih, coğrafyayla ilgili metaforik algıları ortaya konmuştur. Böylece sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tarih, sosyal bilgiler ve coğrafya hakkındaki zihinsel şeması ortaya çıkarılmıştır.

Öğretmen adaylarına okul hayatı boyunca her dönemde kullanabilecekleri en önemli bilgi elde etmenin yolu ve etkinliklerden biri olan metaforlar gerek mantık yürütme, gerekse bilgiler arası transferde bir köprü olma sürecinde oldukça ehemmiyetli olmasına rağmen metafora dayalı etkinliklere derslerde çok fazla yer verilmediği ve öğretmen adaylarının metafor kavramını yeteri düzeyde bilmedikleri ortaya çıkmıştır.

Öğretmen adaylarının sosyal bilgiler kavramına ilişkin metafor oluşturma düzeyleri incelendiğinde bu kavrama ait oluşturulan toplam metafor 247'dir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarından elde edilen verilerden sosyal bilgiler kavramıyla ilgili toplam 8 adet kategori oluşturulmuştur. Bunlar, aydınlatıcı olarak sosyal bilgiler, birçok parçasıyla bütün olarak sosyal bilgiler, geçmiş aydınlatan sosyal bilgiler, ihtiyaç olarak sosyal bilgiler, kötümser ve olumsuzluk olarak sosyal bilgiler, olmazsa olmaz sosyal bilgiler, toplumu yansıtan sosyal bilgiler, yaşam ve hayat olarak sosyal bilgiler şeklindedir.

Ayrıca verilere bakıldığında, erkek öğretmen adaylarının sosyal bilgiler kavramına yönelik ürettikleri en çok metaforlar sırasıyla, ağaç (13), aşure (7), su (5), yıldız (5), Güneş (5), ışık (4), ana (4), deniz (4) şeklindeyken, kız öğretmen adaylarının sosyal bilgiler kavramına yönelik ürettikleri en çok metaforlar sırasıyla, ağaç (16), hayat (13), ayna (7), yapboz (6), su (6), deniz (5), Güneş (4), gökkuşağı (4), Dünya (4) ve nehir (4) şeklindedir.

Oluşturulan alt kategorilere göre öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde tarih konuları ile aktarılmak istenen bilgilerin diğer kavramlara oranla daha iyi algıladıkları ve bunu günlük yaşamlarıyla daha iyi bir şekilde korelasyon sağladıkları ortaya çıkarılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler kavramına yönelik algıları ortaya konulduğunda katılımcıların sosyal bilgiler kavramının disiplinler arası boyutuna vurgu yaptıkları ortaya çıkmıştır. Çalışmanın sonucunda öğretmen adaylarının kullandığı metaforlar doğrultusunda

genel olarak sosyal bilgiler dersine karşın olumlu bir tavır sergilendiği görülmektedir. Bu durum ise sosyal bilgiler dersinin sevildiğine işarettir.

6. 1. 2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Tarih kavramına yönelik üretilen metaforlar incelendiğinde kızların 42, erkeklerin ise 118 metafor ürettiği ortaya konulmuştur. Araştırma sonucunda izlenen temalar 15 kavramsal tema altında toplanmıştır. Bu temalar, bilinmez olarak tarih, biriken ve çoğalan tarih, geçmişi, geleceği aydınlatan ve rehber olan tarih, gurur verici olarak tarih, her şeyi kaydeden tarih, mücadele olarak tarih, objektif, tarafsız olarak tarih, olmazsa olmaz tarih, olumsuzluk olarak tarih, ölümlü olarak tarih, ölümsüz olarak tarih, öznel olarak tarih, tamamlayıcı olarak tarih ve tekrarlanan tarih şeklindedir.

Yapılan araştırma sonucunda sosyal bilgiler erkek öğretmen adaylarının tarih kavramına yönelik ürettikleri en çok metaforlar sırasıyla şu şekildedir; ayna (8), saat (5), su (4), fener (3), okyanus (3) metaforları şeklinde iken, kadın öğretmen adaylarının tarih kavramına yönelik ürettikleri en çok metaforlar sırasıyla şu şekildedir; ayna (18), zaman makinası (7), su (6) deniz (5), pusula (4) ve saat (4) şeklindedir.

Tarih kavramıyla ilgili metaforlardan ve üretmiş oldukları gerekçelerden yola çıkarak öğretmen adaylarının tarih kavramını ucu bucağı belli olmayan, belirsiz, sınırsız, parçalarıyla çoğalıp büyümekte olan, sürekli ilerleyip yenilenen ve birikimli olarak çoğalan, geçmişe ışık tutan ve atalarımızı öğrenmemize yardımcı olan bir bilim şeklinde ortaya çıkmaktadır.

Ayrıca diğer kategorilerde incelendiğin de öğretmen adaylarının zihinlerinde tarih kavramı, gelece ışık tutan, ders almamızı sağlayan, bize yönümüzü bulduran, gurur verici bir bilim dalı olarak yer ettiği karşımıza çıkmaktadır. Üretilen metaforlardan ve gerekçelerinden de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adayları, tarih bilimine karşı oldukça olumlu tutum içerisinde oldukları görülmektedir.

6. 1. 3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Sosyal bilgiler öğretmen adayları coğrafya kavramına ilişkin kızlar 101, erkekler ise 65 metafor üretmiştir. Sosyal bilgiler ve tarih kavramından çok daha az metafor üretildiği ortaya çıkmıştır. Araştırma sonucunda izlenen temalar 10 kavramsal tema altında toplanmıştır. Bunlar; alışkanlık olarak coğrafya, araştırmacı olarak coğrafya, bilinmezlik olarak coğrafya, birleştirici, barındırıcı, bütünleştirici olarak coğrafya, değişken olarak coğrafya, mücadele olarak coğrafya, öğretici olarak coğrafya, özgün olarak coğrafya, vazgeçilmez olarak coğrafya ve yaşam olarak coğrafya şeklindedir.

Coğrafya kavramına üretilen en sık frekanslı metaforlar ise; gökkuşağı (4), hayat (3), üzüm salkımı (3), göz (3), dünya (2), gözlemci (2), blender (2), deniz (2), maden (2) güneş (2) şeklindedir.

Coğrafya kavramıyla ilgili metaforlardan ve üretmiş oldukları gerekçelerden yola çıkarak öğretmen adaylarının coğrafya kavramını, dünya ile ilgili olan her şeyi araştıran, doğayı gözlemleyen, gizemli, uçsuz bucaksız, değişkenlik içinde olan, her şeyi bir bütün içerisinde inceleyen bir bilim olarak algıladıkları görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin nezdinde coğrafya kavramı, işletecek değerli madenler, her şeyi gösteren bir rehber, doğanın ve yaşamın temeli olarak yer etmektedir.

Üretilen metaforlar ve gerekçeleri incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmen adayları coğrafya kavramına karşı olumlu tutum içinde oldukları görülmüş fakat katılımcı öğretmen grubunun coğrafya kavramına ilişkin metaforları üretmede, tarih ve sosyal bilgiler kavramlarına göre daha fazla zorlandıkları ortaya çıkmıştır.

6. 1. 4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Daha derinlemesine inceleme yapabilmek amacıyla yapılan görüşmeler sonucunda öğretmen adaylarının metafor kavramının ne olduğuna ilişkin soruyu, 6 erkek 6 kız olmak üzere 12 katılımcıdan sadece 6 katılımcının doğru cevaplayabildiği, 4 katılımcının yanlış cevapladığı ve 2 katılımcının da cevaplamak istemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcı öğretmen adayları eğitim öğretimde, öğrenmeyi kolaylaştırdığı, dersi eğlenceli ve ilgi çekici hale getirdiği, yaratıcılığı arttırdığı, motivasyonu artırdığı için metafor kullanımını önemli bulmuşlardır. Öğretmen adaylarının nezdinde metaforun eğitimdeki işlevi ve yeri ise; düşünmeyi geliştirme, yaratıcılığı artırma, kalıcı öğrenme sağlama, konuyu basitleştirme ve somutlaştırma yapma şeklindedir.

Yapılan görüşmenin ardından 12 öğretmen adayının da metafor yazma ili ilgili olarak herhangi bir eğitim almadıkları görülmüş ve görüşme esnasında katılımcılardan, sosyal bilgiler, tarih ve coğrafya kavramları ile 5 farklı metafor üretmeleri istenmiştir, ancak görüşmeye katılan adayların metafor üretmede zorlandıkları ve açık uçlu anket formlarına göre daha az sayıda metafor üretebildikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışma ile öğretmen adaylarının metaforik algıları elde edildikten sonra yapılan yarı yapılandırılmış mülakat yoluyla öğretmen adayları ile yüz yüze görüşme yapılması sonucu metafor kavramının önemi net olarak ortaya çıkarılmıştır.

6. 2. Öneriler

6. 2. 1. Araştırma Sonuçlarına Yönelik Öneriler

1. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eğitim sürecinde sosyal bilgiler, coğrafya ve tarih kavramlarının farklı yönleri metaforlar yardımıyla daha somut ve anlamlı şekilde öğretilmelidir.
2. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına metaforun önemi, metafor ve metafor oluşturma süreciyle ilgili detaylı bilgiler verilmelidir.
3. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eğitimleri aşamasında özellikle tarih ve sosyal bilgiler derslerinin soyut konularının öğretiminde metaforlara yer verilmelidir.
4. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına sosyal bilgiler kavramının etkin vatandaş, değer ve beceri yönüyle ilgili eğitim verilmelidir.
5. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına tarihin sübjektif yorumlar açık olduğu ve yanlış kullanımı hakkında bilgi verilmelidir.
6. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına coğrafya kavramının fiziki, beşeri, siyasi yönleri hakkında eğitim verilmelidir.

6. 2. 2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Bu çalışma sadece 4. sınıf sosyal bilgiler öğretmen adaylarıyla gerçekleştirilmiştir, sosyal bilgiler öğretmenliği programının farklı sınıf düzeylerinde benzer çalışmalar yapılabilir.
2. Bu çalışma farklı üniversitelerin sosyal bilgiler öğretmenliği programlarında gerçekleştirilebilir ve öğretmen adaylarının tarih, sosyal bilgiler, coğrafya kavramlarıyla ilgili algıları ve algıları arasındaki farklılıklar ortaya konabilir.
3. Sosyal bilgiler öğretiminin daha etkili ve sağlıklı olması için farklı mekân ve zamanlarda benzer araştırmalar yürütülebilir.

7. KAYNAKLAR

- Akbaba - Altun, S. ve Apaydın, Ç. (2013). Kız ve erkek öğretmen adaylarının "eğitim" kavramına ilişkin metaforik algıları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 19(3), 329-354.
- Akengin, E. ve Kafadar, T. (2016). 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler kavramına ilişkin metaforları. *International Journal of Field Education*, 2(1),33-50.
- Akkaya, E. ve Özdemir, S. (2013). Genel lise öğrenci ve öğretmenlerinin okul ve ideal okul algılarının metafor yoluyla analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 19(2), 295-322.
- Akkaya, N, Özdemir, E. and Akbulut, S. (2018). Perceptions of "book" concepts on teacher candidates of Turkish and social sciences education. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 1-28.
- Aksu, M. (2015). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 5. sınıf sosyal bilgiler dersinin coğrafya içerikli ünitelerine ilişkin görüşleri (Ankara ili örneği)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Akşit, İ. (2016). *7. sınıf sosyal bilgiler dersi Türk tarihinde yolculuk ünitesinde geçen bazı kavramların öğrenilmesi sürecinde karşılaşılan sorunların belirlenmesi ve çözümüne yönelik bir eylem araştırması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Uşak.
- Aktürk, A. (2012). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sürece dayalı ölçme ve değerlendirme yöntemlerini kullanabilme durumları* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.
- Alim, M. ve Girgin, M. (2004). Öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre 9. sınıf coğrafya derslerinde yararlanılan araç-gereçler ile materyal ve öğretim yöntemleri. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 9(12), 25-42.
- Altunay - Şam E. ve İskender - Kılıç, P. (2011). Tarihsel romanın eğitimsel işlevi üzerine bir çalışma: "Diriliş" romanı örneği. *On dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(1), 123-144.
- Ambarlı, A. (2010). *Türkiye’de cumhuriyetten günümüze sosyal bilgiler programları (değişiklikler, düzenlemeler, güncellemeler)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi) Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Aslan, C. and Gökkaya, A. (2004). Programme the politicis of the education system ec applies to the general aims of social science lesson. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(24), 227-244.
- Aslan, M. M. ve Bayrakçı, M. (2016). Metaforik düşünme ve öğrenme yaklaşımının eğitim öğretim açısından incelenmesi. *Millî Eğitim*, (171), 100-108.

- Aydın, F. (2010). Ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri (KUYEB)* 3(10), 1293-1322.
- Aydın, F. ve Eser - Ünalı, Ü. (2010). Coğrafya öğretmen adaylarının "coğrafya" kavramına ilişkin algılarının metaforlar yardımıyla analizi. *International Online Journal of Educational Sciences*, 2(2), 600-622.
- Balcı, A. (2008). Türkiye'de eğitim yönetiminin bilimleşme düzeyi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, (54),181-209.
- Baş, K. ve Durmuş, E. (2016). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya kavramına ilişkin metaforik algıları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(1), 75-92.
- Beldağ, A. ve Geçit, Y. (2016). Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin "sosyal bilgiler" kavramına ilişkin algılarının metaforlar yoluyla analizi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,16(2), 1173-1189.
- Beldağ, A. ve Geçit, Y. (2017). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin "coğrafya" kavramına ilişkin algıları: Bir olgu bilim araştırması. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 22(37), 99- 112.
- Bulut, B. (2011). *İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler öğretim programında yer alan konuların tarih bilinci oluşturmadaki etkililiğinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi* (Elazığ ili örneği) (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Cerit, Y. (2008). Öğretmen kavramı ile ilgili metaforlara ilişkin öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(4), 693-712.
- Cin, M. (2005). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgilerde kullanılabilecek strateji, yöntem ve teknikler*. A. Tanrıöğen (Ed.), *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi* içinde (s. 119–164). İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Çelikkaya, T. (2002). *İlköğretim I. kademe sosyal bilgiler dersi coğrafya konularının öğretimi* (Yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Çepni, O. (2013). *Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan coğrafya kavramlarına ilişkin öğrenci algılarının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çoşkun, M. (2010). Lise öğrencilerinin "iklim" kavramıyla ilgili metaforları (Zihinsel imgeleri). *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 5(3), 919-940.
- Demircioğlu İ. H. ve Demircioğlu, E. (2015). "Okul dışı sosyal bilgiler öğretiminde tarihsel çevrenin kullanımı". A. Şimşek ve S. Kaymakçı, (Ed.), *Okul dışı sosyal bilgiler öğretimi* içinde (s. 99-111). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Demircioğlu, İ. H. (2007). Tarih öğretiminde filmlerin yeri ve önemi. *Bilgi*, (42), 77- 91.
- Demircioğlu, İ. H. (2009). Tarih öğretmenlerinin tarihsel düşünme becerilerine yönelik görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, (184), 228-238.

- Demircioğlu, İ. H. (2014). *Tarih öğretiminde öğrenci merkezli yaklaşımlar*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Demircioğlu, İ. H. ve Demircioğlu, E. (2015). 'Türk dünyası ortak tarih ders kitabı nasıl yazılmalıdır? *Türk Yurdu*, (9), 55-62.
- Derman, A.(2014). Lise öğrencilerinin kimya kavramına yönelik metaforik algıları. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 9(5), 749-776.
- Dilek, D. (2002), *Tarih derslerinde öğrenme ve düşünce gelişimi* (2. baskı). Ankara: Pegem A Yayınları.
- Doğanay, H. (2012). Anlamı, tanımı, konusu ve felsefesi bakımından coğrafya ilmi hakkında bazı düşünceler. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 16(25), 1-44.
- Duman, M. (2011). *Sosyal bilgiler dersi öğretim materyallerinde empati becerisinin geliştirilmesi: amaç, kapsam ve etkinlik* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Er, A. R. ve Bayındır, N. (2015). Sosyal bilgiler dersi öğretmenlerinin tarih konularının öğretimine ilişkin değer kazanımı ile öğretim programı hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(4), 1-23.
- Erica M. Barnes, E. M. and Oliveira, A. W. (2017). Teaching scientific metaphors through informational text read-alouds. *The Reading Teacher*, 71(4), 463-472.
- Evcim, U. (2008). *Örgüt kültürünün algılanmasında metaforların rolü* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Geçit, Y. ve Gençler, G. (2011). Sınıf öğretmenliği 1. sınıf öğrencilerinin coğrafya algılarının metafor yoluyla belirlenmesi (Rize üniversitesi örneği). *Marmara Coğrafya Dergisi*, (23), 1-19.
- Gedikli, Ö. (2014). *Ortaokul 2, 3 ve 4. sınıf öğrencilerinin Türkçe öğretmenini algılayışının metaforlar aracılığıyla belirlenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Girmen, P. (2007). *İlköğretim öğrencilerinin konuşma ve yazma sürecinde metaforlardan yararlanma durumları* (Yayınlanmamış doktora tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Gökçe, N. (2016). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya kavramına ilişkin metaforları, *Uluslar Arası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(9), 121-134.
- Gömlüksiz, M. N., Kan, A. and Öner, Ü. (2012). Metaphorical perceptions of elementary school students toward social studies course. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 419-436.

- Güven, S. ve Güven, B. (2009). İlköğretim öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde metafor oluşturma becerilerine ilişkin nicel bir inceleme. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(2) 503-512
- Kabapınar, Y.(2012). *Kuramdan uygulamaya hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi* (3. baskı). Ankara: Pegem Yayınevi.
- Karadağ, E. (2009). *Türkiye’de eğitim bilimleri alanında yapılmış doktora tezlerinin tematik ve metodolojik açıdan incelemesi: bir durum çalışması* (Yayınlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Karapınar - Çağlar, B. (2017). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının doğa eğitimi hakkında metaforik algıları* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Aksaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.
- Karasar, N. (2016).*Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kaya, M. F. (2014). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çevre sorunlarına ilişkin algıları: Metafor analizi örneği. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish*, 9(2), 917-931.
- Keçe, M. (2013). Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan tarih konuları: Öğretmen görüşlerine dayalı nitel bir araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(4), 343-361
- Kelleci, D. (2014). *Sınıf öğretmeni adaylarının iklim kavramına ilişkin algılarının metafor yoluyla incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Kılcan, B. (2013). *Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan değerlere ilişkin öğrenci algılarının incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.) Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kılcan, B. ve Akbaba, B. (2013). Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan kültürel mirasa duyarlılık değerine ilişkin öğrenci algılarının incelenmesi. *Journal of World of Turks*, 5(3), 113-137.
- Kılıç, F. D. (2010). *İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde tarih konuları üzerinde oluşturdukları metaforların söylem analiz tekniği ile incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Kocalar, A. ve Demirkaya, H. (2014). Coğrafya öğrenmek niçin önemlidir? Lise öğrencilerinin algıları. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 19(32), 123-144.
- Kocaman, O. and Küçükturan, A. G. (2017). Intercultural investigation of prospective preschool teachers' perceptions of metaphors for child and preschool teacher. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 6(3), 1069-1092.
- Koç, S. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmen ve öğretmenlik mesleği kavramlarına ilişkin metaforik algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 47- 72.

- Koçoğlu, E. (2014). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler kavramına ilişkin imgesel algıları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(3), 107-126.
- Mazman - Budak, F. ve Er - Tuna, Y. (2013). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının "Tarih" kavramına ilişkin algılarının mecazlar/ metaforlar yardımıyla analizi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(14), 609-642.
- MEB (2018). İlköğretim sosyal bilgiler dersi öğretim programı ve kılavuzu (ilkokul ve ortaokul 4, 5, 6 ve 7. sınıflar). Ankara: MEB Yayınları.
- Meral, E., Küçük, M. ve Gedik, F. (2016). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çevre kavramına ilişkin metaforik algıları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(1), 65-78.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2005). İlköğretim sosyal bilgiler dersi öğretim programı ve kılavuzu (4-5. Sınıflar). Ankara: MEB Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2005a). İlköğretim sosyal bilgiler dersi öğretim programı ve kılavuzu (6-7-8. Sınıflar). Ankara: MEB Yayınları.
- Mutluer, C. (2013). Sosyal bilgiler programlarında yer alan beceriler hakkında sosyal bilgiler öğretmen görüşleri (İzmir menemen örneği). *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(7), 355-362.
- Narin, H. (2015). *Eğitim fakültesi 3. sınıf öğrencilerinin görsel imgeleri algılama farklılıklarının metafor yoluyla incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Özen, R. (2010). *İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin zaman, süreklilik ve değişim algılama becerilerinin araştırılması: Nitel bir araştırma* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Özgürbüz, İ. E. (2013). *Coğrafya ders kitaplarındaki analogilerin ve metaforların analizi* (Yayınlanmamış yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Öztürk, C. (Ed.). (2012). "Sosyal bilgiler: Toplumsal yaşama disiplinler arası bir bakış", *hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi demokratik vatandaşlık eğitimi* (3. baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Öztürk, Ç. (2007). Sosyal bilgiler, sınıf ve fen bilgisi öğretmen adaylarının 'coğrafya' kavramına yönelik metafor durumları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2),55-69.
- Öztürk, Ç. (2015). Metaphor status about the concept of geography' of prospective social science, science and classroom teachers *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 55-69.
- Saban, A. (2002). Sınıf öğretmeni adaylarının ilkokula ilişkin en çok hatırladıkları ve en çok tercih ettikleri metaforlar. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 1(2), 211-223.

- Saban, A. (2004). Giriş düzeyindeki sınıf öğretmeni adaylarının “öğretmen” kavramına ilişkin ileri sürdükleri metaforlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2),131-155.
- Saban, A. (2008). İlköğretim I. kademe öğretmen ve öğrencilerinin bilgi kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *İlköğretim Online*, 7(2), 421-455.
- Saban, A. (2008). Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, (55), 459-496.
- Saban, A., Koçbeker, B. N. ve Saban, A. (2006). Öğretmen adaylarının öğretmen kavramına ilişkin algılarının metafor analizi yoluyla incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 6(2), 461-522.
- Sezer, A. (2011). Lise coğrafya dersi öğrenme yaşantılarının gerçekleşme düzeyinin belirlenmesi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 15(24), 211-236.
- Sönmez, Ö, F. (2010). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretiminde harita becerileri* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Stanley, D. İ. (2017). Metaphor, paradigm, and education. *Mcgill Journal of Education*, 52(1).
- Şahin, H. ve Kaya, H. (2016). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bazı coğrafya kavramlarına ilişkin algılarının metaforlar yoluyla analizi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(14), 111-120.
- Şentürk, Z. (2015). *Sınıf öğretmenlerinin öğretimde kullandıkları metaforların karma yöntem aracılığıyla incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Şimşek, M. (2016). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafyaya yönelik öz yeterlik düzeylerinin ve tutumlarının incelenmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Şirin, E. T. (2012). *Sosyal bilgiler eğitiminde kullanılan ders, öğrenci çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarındaki etkinliklerin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şişman, M. (2007). *Eğitim bilimine giriş (3. baskı)*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Tanrıoğen, A. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tural, A. (2018). Metaphors of social studies teacher candidates on museum Concept. *Journal of Education and Training Studies*, 6(4), 32-37
- Turan, M. (2015). *Tarihi hikâyelerin ilkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinin öğretimindeki önemi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Tünkler, V. (2013). *Vatandaşlık ve demokrasi eğitimi programında yer alan soyut kavramların, becerilerin ve değerlerin öğrencilere kazandırılmasına ilişkin metaforik*

bir yaklaşım (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Konya.

Ustaoglu, F. G. (2015). *Ortaokul Türkçe ders kitaplarında metafor* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Watson, J. (2000). Yapılandırmacı eğitim ve öğrenme zorlukları (Y. Kızılabdullah, Çev.) *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 49(2), 357-369.

Yalçın, M. (2011). *İlköğretim okullarında okul müdürüne ilişkin metaforik algılar* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.

Yalçın, M. ve Enginer, A. (2012). İlköğretim okullarında okul müdürüne ilişkin metaforik algılar. *Öğretmen Eğitimi ve Eğitimcileri Dergisi*, 1(2), 229-256.

Yalçinkaya, E. (2013). 8th grade students metaphors for the concept of history. *Eurasian Journal of Educational Research*, 51, 273-290.

Yalçinkaya, E. (2013). Tarih kavramına yönelik sınıf öğretmeni adaylarının ürettikleri metaforların incelenmesi. *Zeitschrift Für Die Welt Der Türken*, 5(3), 95-112.

Yaşar, Ş. ve Gürgogan Bayır, Ö. (2010). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin bakış açısıyla sosyal bilgiler. *EJournal of New World Sciences Academy*, 5(3).

Yeter, F, Kurtdede - Fidan, N. (2018). İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin müze metaforları. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(1), 173-194.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). Nitel araştırma yöntemleri (10. baskı). Seçkin Yayıncılık. Ankara.

Yılmaz, O. ve Altıntaş, G. (2018). 4. sınıf sosyal bilgiler dersi 'geçmişimi öğreniyorum' ünitesindeki geliştirme düzeyi kavramları üzerine öğrencilerin geliştirdikleri metaforlar. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(2), 613-619.

Yüceil - Metrol, H. (2015). *Üniversite öğrencilerinin kadına ilişkin metaforik algıları* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). 19 Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

8. EKLER

Ek 1. Katılımcıların “Tarih, Coğrafya ve Sosyal Bilgiler” Kavramlarına Dair Metafor Ürettikleri Açık Uçlu Anket

Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisiyim. Coğrafya, sosyal bilgiler, tarih kavramlarıyla ilgili metaforik algıların metafor analizi yoluyla incelenmesi konusunda yüksek lisans tezi yapıyorum. Metaforun değişik anlamları olmasına karşın, benzetme ve benzeyiş olarak tanımlanabilir.

Metafor örnekleri:

okulla ilgili bir metafor örneği:

Okul verimli toprak gibidir, çünkü üzerinde her türden bitki, fidan yetiştirilebilir.

öğretmenle ilgili bir metafor örneği:

Öğretmen bir mühür gibidir, çünkü mühür nasıl kağıt üzerinde kendi izini bırakırsa öğretmen de insanlar üzerinde iz bırakır.

Bu çalışmada “sosyal bilgiler, tarih ve coğrafya” kavramlarıyla ilgili olarak sosyal bilgiler öğretmen adaylarının metaforik algılarını metafor analizi yoluyla belirlemeyi hedeflemektedir. Elde edilen veriler başka bir amaçla kullanılmayacaktır. Aşağıdaki yer alan kavramları sırasıyla yönergeye uygun şekilde doldurmanızı beklemekteyiz. Çalışmaya katıldığınız için teşekkür ederiz.

Yüksek Lisans Öğrencisi: Samet KANTEKİN

Sosyal bilgiler gibidir. Çünkü

.....

Tarih gibidir. Çünkü

.....

Coğrafya gibidir. Çünkü

.....

Ek 2. Mülakat Soruları

1. Metafor nedir?
2. Metafor neden önemli olabilir?
3. Metaforun eğitimdeki yeri nedir?
4. Metafor yazma ile ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı?
5. Tarih, sosyal bilgiler, coğrafya kavramlarının her biri ile ilgili sizce en iyi temsil eden 5 adet metafor yazabilir misiniz?
6. Bu konuda söylemek istediğiniz bir şey var mı?

Araştırmacı: Samet KANTEKİN

9. ÖZ GEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ

1993 yılında Kırıkkale’de doğdu. Lise eğitimini Kırıkkale’de Yıldırım Beyazıt Anadolu Lisesi’nde tamamladı. 2014’de Eskişehir Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Adalet ön lisans programını, 2015’te Sinop Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği lisans programını onur derecesiyle tamamladı. 2015 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilgiler Eğitimi’nde tezli yüksek lisans eğitimine başladı. 2017 Eskişehir Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi Uluslararası İlişkiler lisans programını onur derecesiyle tamamladı. 2017’de Eskişehir Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Tarih bölümünü okumaktadır.

İLETİŞİM BİLGİLERİ

Adres : İncek Mah. Turgut Özal Bulvarı Nu: 55. Gölbaşı/Ankara

E-Posta : sametkarakaralar@hotmail.com

Tel : 05419022588